

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

FAKULTA STAVEBNÍ

Katedra urbanismu a územního plánování

Vyhodnocení potenciálně komponovaných krajín Libereckého kraje

Bakalářská práce

Autor práce: Šárka Hnyková

Vedoucí práce: doc. Ing. arch. ThLic. Jiří Kupka, Ph.D.

2019 ČVUT v Praze

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

Fakulta stavební
Thákurova 7, 166 29 Praha 6

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

I. OSOBNÍ A STUDIJNÍ ÚDAJE

Příjmení: HNYKOVÁ	Jméno: Šárka	Osobní číslo: 439043
Zadávající katedra: K 11127 Urbanismu a územního plánování		
Studijní program: Stavební inženýrství		
Studijní obor: Inženýrství životního prostředí		

II. ÚDAJE K BAKALÁŘSKÉ PRÁCI

Název bakalářské práce: Vyhodnocení potenciálně komponovaných krajín Libereckého kraje	
Název bakalářské práce anglicky: Evaluation of Potentially Designed Landscapes of the Liberec region	
Pokyny pro vypracování: Komponovaná kulturní krajina a kulturní krajina jako taková je fenoménem, který v současné době vyvolává stále větší pozornost odborné i laické veřejnosti jako významná hodnota a součást našeho a světového kulturního dědictví. Informace o komponovaných krajínách v ČR jsou ale neúplné, neexistuje soupis ani těch potvrzených, natož potenciálních. Některé z našich komponovaných krajín jsou sice chráněné jako krajinné památkové zóny. Komponovaných krajín je však významně více. V rámci projektu IGA ZF MENDELU byla vytvořena databáze potenciálních komponovaných krajín na základě II. a III. vojenského mapování (2016). Vycházela ze signifikantních znaků krajinných kompozic nacházejících se na těchto archívních mapách. Cílem bakalářské práce je ověřit skutečný stav a dochovanost takto identifikovaných krajín na území Libereckého kraje, zdokumentovat je a zhodnotit spolehlivost uvedené databáze, která nevycházela z terénních průzkumů, nýbrž z vytípaných parametrů zachycených na archívních mapách (https://www.zamek-veltrusy.cz/cs/dalsi-sluzby-v-zameckem-arealu/Potencialni-krajinne-kompozice). Analyzované lokality budou představeny textovou i grafickou formou. Diskuze se zaměří na zhodnocení spolehlivosti uvedené databáze a její praktické využitelnosti. Seznam doporučené literatury: FLEKALOVÁ, M. et al. <i>Komponované krajiny</i> . Brno: Mendelova univerzita, 2011. ISBN 978-80-7375-536-2. kol. <i>Metodika identifikace komponovaných krajín</i> . Brno: Mendelova univerzita, 2014. ISBN 978-80-7375-997-1. KUPKA, J. <i>Krajiny kulturní a historické</i> . Praha: ČVUT, 2010. ISBN 978-80-01-04653-1. ŠTRÉBLOVÁ HRONOVSKÁ, K. - KUPKA, J. (eds.), <i>Ochrana kulturní krajiny – hledání cílů, možností a pravidel</i> . Praha: ČVUT, 2013. ISBN 978-80-01-05391-1.	
Jméno vedoucího bakalářské práce: doc. Ing. arch. ThLic. Jiří Kupka, Ph.D.	
Datum zadání bakalářské práce: 18.2.2019	Termín odevzdání bakalářské práce: 26.5.2019
<i>Údaj uveďte v souladu s datem v časovém plánu příslušného ak. roku</i>	
Podpis vedoucího práce	Podpis vedoucího katedry

III. PŘEVZETÍ ZADÁNÍ

Beru na vědomí, že jsem povinen vypracovat bakalářskou práci samostatně, bez cizí pomoci, s výjimkou poskytnutých konzultací. Seznam použité literatury, jiných pramenů a jmen konzultantů je nutné uvést v bakalářské práci a při citování postupovat v souladu s metodickou příručkou ČVUT „Jak psát vysokoškolské závěrečné práce“ a metodickým pokynem ČVUT „O dodržování etických principů při přípravě vysokoškolských závěrečných prací“.

18. 2. 2019	Podpis studenta(ky)
Datum převzetí zadání	

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce. Veškerá odborná literatura a zdroje informací, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury na konci práce.

V Praze dne 24. 5. 2019.....

Poděkování

Ráda bych tímto způsobem poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce doc. Ing. arch. ThLic. Jiřímu Kupkovi, PhD. za vedení, cenné rady a čas, který mi věnoval v průběhu celé tvorby bakalářské práce. Dále bych chtěla podkovat své rodině, která mi umožnila studium na této škole a celé roky mě plně podporovala. Také děkuji mému příteli za podporu a trpělivost v průběhu psaní závěrečné práce.

Obsah

1	Úvod.....	5	8	Závěr	56
2	Cíl.....	5	Zdroje.....		57
3	Literární rešerše.....	6	Literární zdroje		57
3.1	Kulturní krajina.....	6	Internetové zdroje		58
3.1.1	Kategorizace kulturních krajiny	6	Legislativní materiály		59
3.1.2	Hodnoty kulturní krajiny	7			
3.1.3	Ochrana kulturní krajiny.....	8			
3.2	Komponovaná krajina.....	11			
3.2.1	Typy komponovaných krajin.....	11			
3.2.2	Kompoziční prvky	11			
3.2.3	Vývoj a vznik komponovaných krajin	12			
4	Metodika	14			
4.1	Metodický postup v rámci projektu IGA ZF MENDELU 2016.....	14			
4.2	Vlastní metodický postup	14			
4.2.1	Mapové podklady	15			
4.2.2	Sledované prvky	17			
4.2.3	Terénní průzkum	17			
4.2.4	Kategorizace	17			
5	Řešené území	20			
5.1	Popis řešeného území.....	20			
5.1.1	Významné památkové hodnoty Libereckého kraje	22			
5.2	Studie potenciálně komponovaných krajin.....	24			
6	Výsledky	52			
7	Diskuse.....	54			

1 Úvod

Kulturní krajiny, zejména krajiny komponované, jsou v dnešní době velmi diskutovaným a žádaným tématem, které vyvolává stále větší pozornost odborné i laické veřejnosti, a tvoří významnou hodnotu dnešní krajiny a součást kulturního dědictví.

Kulturní krajina, i když si to mnohdy neuvědomujeme, je všude kolem nás a je součástí našeho života již od dávné historie. Ve většině případů pak tedy nehodnotíme, zda se jedná o kulturní krajinu či ne ale to, jak intenzivně v ní člověk působil a narušil její přirozený ráz. Člověk se však zejména v době renesance, ale i v jiných obdobích, chtěl opět přiblížovat krajině přirozené, a tak v některých případech nemusí být jednoznačné, zda se jedná čistě o dílo přírody nebo dílo člověka.

Negativní vlivy kulturní krajiny se ve velké míře objevují v 19. stol, kdy je v rozmachu průmyslová výroba, ale také povrchová těžba či tvorba přehrad. Největším problémem, který je však probírán zejména v dnešní době, kdy nastává problém s nedostatkem vody, jsou velké půdní bloky, vznikající v rámci zemědělské reformy, při níž docházelo ke scelování drobných políček.

V dnešní době kulturní krajinu ovlivňuje především rozrůstání satelitních měst kobercové zástavby. Patří sem také rozmach větrných či vodních elektráren, které značně a na první pohled ovlivňují krajinný ráz v daném území, ať už se jedná o rozsáhlá území s fotovoltaickými panely či vysoké stožáry větrných elektráren, které jsou mnohdy viditelné na kilometry daleko.

Hlavním tématem této práce jsou však krajiny komponované, které jsou jednou z kategorií krajin kulturních. Ve většině případů bývají zkoumány podle jednotlivých částí či objektů, které jsou následně studovány a popisovány. Většinou se však nehodnotí postupný vývoj a formování krajiny v určitých prostorových souvislostech mezi jednotlivými objekty, ale zapadají sem i jiné dominantní prvky v krajině, jako vyhlídková místa či průhledy k dominantním vrcholům, skalním útvarům či jiným přírodním dominantám v území.

2 Cíl

Cílem bakalářské práce je ověřit stav a dochovanost komponovaných krajin Libereckého kraje, které byly identifikovány v rámci projektu IGA ZF MENDELU. Jedná se o databázi potenciálně komponovaných krajin v ČR, která byla vytvořena na základě II. a III. vojenského mapování. Hodnocení bylo provedeno pouze na základě zkoumání typických parametrů, které zachycují archivní mapy. Výstupy tudíž nevycházejí z terénních průzkumů a podrobnějšího zkoumání krajiny. Cílem práce je tedy vyhodnotit a zdokumentovat jednotlivé krajiny, které byly na základě výše uvedené studie vyhodnoceny a díky podrobnějším průzkumům jednotlivých území vyhodnotit spolehlivost studie ze které celá práce vychází. Pro samotné hodnocení jednotlivých krajin bude vytvořena vlastní metodika, podle které budou následně jednotlivé krajiny řazeny do kategorií podle zachovalosti, rozsáhlosti a dalších určených parametrů. V rámci zkoumání map bude také ověřeno, zda byly na území kraje vytipovány všechny oblasti s potenciální kompozicí a popřípadě budou uvedeny příklady některých krajin, které by mohly být komponované a uvedené studie tyto oblasti nezmiňují.

3 Literární rešerše

Kapitola obsahuje základní informace a uvedení do problematiky kulturních krajin jako takových s následným zaměřením na krajiny komponované.

3.1 Kulturní krajina

Obecně je kulturní krajina definována jako kombinované dílo přírody a člověka. Tyto krajiny dokládají informace a poznatky o vývoji sídel a celé lidské společnosti v průběhu historie. Byla ovlivňována společenskými, ekonomickými a kulturními vlivy. Z této myšlenky vyplývá, že kulturní krajina má také své postavení v rámci světového kulturního bohatství.

Činnost člověka ovlivňuje krajinu nejen kladně, ale také záporně. Proces proměny přírodní krajiny do krajiny urbanizované je však plynulý. Podle intenzity antropogenních vlivů můžeme krajinu dělit do tří kategorií (Kupka 2013, Sklenička 2003, Kupka a Vorel 2011).

- Vlastní kulturní krajina – tato krajina je často nazývána krajinou harmonickou
- Narušená kulturní krajina – vliv člověka narušuje stabilitu přírodních složek
- Devastovaná krajina – je narušena schopnost krajiny se znovu obnovovat

Člověk do krajiny na našem území zasahuje již od pravěku, konkrétněji od neolitu, kdy se začíná rozvíjet zemědělství. O prvních náznacích kulturní krajiny v době neolitu je podrobně pojednááno v publikaci *Krajina a revoluce* (Jiří Sádlo a kol., 2005). V knize je kladen důraz na to, že tuto změnu nepodmiňoval pouze sám člověk, ale měly na ní také velký podíl ostatní, zejména domestikované organismy.

V průběhu let bylo v krajině vybudováno velké množství krajinných struktur, které i v dnešní době často tvoří kulturní a historickou charakteristiku krajiny.

Přírodní krajina, jež nebyla doposud ovlivněna lidskou činností, je člověkem chápána jako nepřátelská a nepřehledná. Teprve lidský zásah do ní přináší nový, geometrický řád, který se dostává do kontrastu s řádem přírody. Člověk tvoří svět funkční a zároveň geometrický. Tvoří se přímé cesty, první zahrady, které byly převážně užitkové a pravidelně esteticky uspořádané.

V dnešní krajině jsou patrné výsledky organizování krajiny v historii lidstva, ať už to bylo vědomé, nebo nevědomé. Jsou v ní obtištěny odlišné přírodní podmínky, ale také rozdílné kultury, které se na našem území střídaly. Stopy tohoto vývoje ukazují na vyspělost společnosti, tradice, úroveň vzdělání a celkový pohled na svět.

Z jednotlivých období v průběhu historie jsou také do krajiny obtištěny vlivy hospodářského, kulturního, ale i duchovního prostředí. Stín doby v krajině zanechává hlubokou symboliku. Pro výstavbu hradů, ale i klášterů, se využívá reliéfu dané oblasti a jsou převážně situovány v dominantních místech krajiny (vrcholy kopců, skály).

Vymezení kulturní krajiny a její charakter je dán zejména jejím historickým znakem. Mezi tyto znaky řadíme samostatné prvky nebo jejich soubory, které v daném území dominují. Do této definice spadají hradiště, naleziště, soubory vesnických staveb, bojiště, parky aj. (Bouček, a Šubr 2000, Kupka 2010, Kupka 2013, Vorel a Švecová 2013).

3.1.1 Kategorizace kulturních krajiny

Kulturní krajiny byly definovány v rámci 16. zasedání Výboru pro světové dědictví (1992) v Santa Fe (USA) a kategorizovány do tří základních skupin. V současné době je toto rozdělení všeobecně používáno.

Komponovaná kulturní krajina navržená a vytvořená záměrně člověkem (*A composed cultural landscape, designed and created intentionally by man*) zahrnuje převážně větší kompozice, jako jsou zahrady či parky, krajiny se soustavami alejí a záměrně komponovanými průhledy v krajině. Jsou tvořené z estetických důvodů a jsou často spjaty se zámeckými, nebo církevními stavbami. Do této skupiny je řazeno nejvíce našich krajinných památkových zón. Nejvýznamnější komponovanou krajinou v České republice je Lednicko-valtický areál.

Organicky vyvinutá krajina (*An organically evolved landscape*) je výsledkem požadavků ekonomických, společenských, správních či náboženských. Tato kategorie je dále dělena do podkategorií:

- Reliktní krajina – „zkamenělá“ krajina

Proces, který ji do značné míry ovlivňoval byl již ukončen, a to buď v určitém časovém úseku, nebo prudkou náhlou změnou. Znaky charakterizující krajinu jsou viditelné i dnes.

- Kontinuální krajina – krajina, která se stále vyvíjí

Tento typ krajiny si i nadále uchoval svoji aktivní společenskou úlohu. Je spjata s tradičním způsobem života a neustále se vyvíjí. V České republice se nachází velké množství takto definovaných krajin. Patří sem například vinařské oblasti,

rybníční oblasti, průmyslové krajiny s esteticky a historicky cennými celky nebo krajiny s charakteristickým systémem osídlení.

Asociativní kulturní krajina (*An associative cultural landscape*) je krajina, na jejímž pozadí jsou uchovávány hodnoty náboženské, umělecké nebo kulturní. Asociace, které vzbuzují, nejsou mnohdy přímé vzhledem k téměř se nevyskytujícím či úplně scházejícím materiálním složkám krajiny. Mezi takovéto oblasti, ve kterých nejsou znaky viditelné jsou řazeny například místa bojišť či bitev (Slavkov), kde je památková hodnota tvořena především významem daného území a pro jeho historickou osobitost (Kuča a Kučová 2015, Kuča a Kučová 2016, Kupka 2010).

3.1.2 Hodnoty kulturní krajiny

Jak v dnešní době, tak i v minulosti kladla společnost na krajinu a využívání jednotlivých území jisté nároky z čehož vyplývá, že jsou v dnešní době patrné výsledky organizovaného využívání krajiny. Hodnoty krajiny se dají rozdělit do několika kategorií.

Dochované prvky, objekty a jejich soubory jsou považovány za nejčastější a nejtypičtější znaky, jelikož se často jedná o kulturní či národní kulturní památky, památkové zóny, památkové rezervace, nebo jiným způsobem chráněné objekty či oblasti.

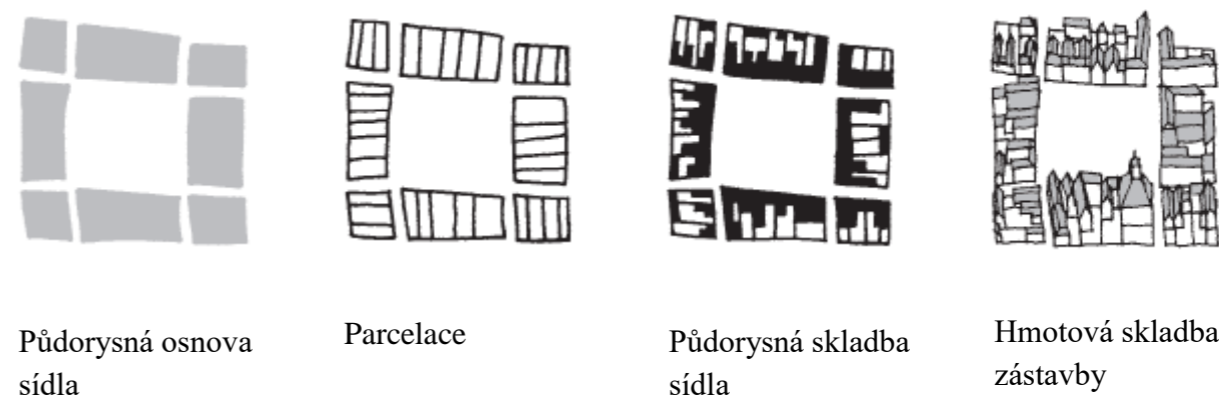
Jsou zde zařazeny archeologické stopy a stopy prehistorického vývoje krajiny. V těchto místech se objevují první kultivace krajiny (rituální místa, svatyně, obětní kameny, opevněná hradiště, tvrziště, pohřební mohyly a pohřebiště, aj.).

Cenné objekty a soubory, zahrnují široké množství různých staveb ze všech historických období. Jsou to převážně objekty propojené s životem šlechty a aristokracie, sakrální architektura, hospodářské objekty, architektura historických měst a vesnic, kam spadají také objekty lidové architektury. Tyto objekty a jejich hodnoty jsou podrobně popisovány v knize Plošný průzkum lidové architektury a venkovských sídel (Jan Pešta, 2014). Jsou sem také řazeny technické památky a objekty průmyslového dědictví, ale i drobná sakrální architektura, která je podrobně definována a kategorizována v Metodice dokumentace drobných památek (Hrubý, Altová., Kadlec, 2015). Z tohoto velkého výčtu objektů můžeme specifikovat například hrady, tvrze, zříceniny, kterými se v několika starších i novějších publikacích zabývá Tomáš Durdík. Českým zámekům a zámeckým areálům se věnuje dopodrobna (Pavel Vlček, 2006) ve své Encyklopedii Českých zámků. Do této kategorie dále spadají letohrádky, kostely, kaple, špitály, poutní místa, mlýny, hostince, měšťanské domy, továrny,

mosty, viadukty, přehrady, kříže, sochy, morové sloupy, kaple, mezníky, rozcestníky, a mnoho dalších objektů a souborů (Kupka 2010).

Dochovaná urbanistická a sídelní struktura je mnohdy jediným a jistě nejstarším ukazatelem o existenci určitého sídla. Pro takovouto identifikaci jsou však nezbytné základní znalosti vývoje osídlení v daném území. Tento ukazatel je specifický a dá se následně dělit podle půdorysné struktury sídla do několika kategorií, které jsou velmi často dány územím a jeho reliéfem. Vliv na vývoj sídla mělo také období jeho vzniku.

Urbanistická struktura sídla se dá také definovat jako prostorová struktura, do níž spadá celá kompozice prostorů, jejich vztahy, orientace, hierarchizace, aj. Půdorysná osnova sídel se dá dělit podle několika pohledů na půdorysnou osnovu sídla, parcelaci, půdorysnou skladbu zástavby.

Obr. 1. Půdorysná struktura sídla (Kuča a Kučová 2015)

V dnešní krajině je patrné dynamické osídlování úrodných nížin, které se zcela liší od horských a podhorských oblastí, kde nebylo možné rozvíjet zemědělskou úrodu v takové míře (Kupka 2010, Kuča a Kučová 2015).

Dochované krajinné struktury jsou definovány z důvodu, že krajina nemusí být vždy tvořena objekty, nebo jejich soubory, ale často ona sama obsahuje velké množství struktur jako jsou cestní síť, historické hospodářské úpravy, dochované struktury zeleně, pluziny různých typů, významné artefakty činnosti člověka, nebo humna. Veškeré tyto prvky mají v krajině svoji funkci. Současná struktura pozemků spolu s polními cestami tvoří dynamickou síť krajinných linií, které podmiňují také například barevnou – estetickou část krajiny v závislosti na prostorovém rozmístění pěstovaných plodin (Kupka 2010, Vorel a Kupka 2017).

3.1.3 Ochrana kulturní krajiny

Jelikož má kulturní krajina z historického hlediska velký význam, je bezesporu nutná její ochrana. Zejména z důvodu uchování informací pro další generace o způsobech, jakými byla krajina utvářena.

Legislativa, která se ochranou krajiny a jejích hodnot zabývá je rozdělena do několika resortů a právních předpisů (kultura, ochrana přírody a krajiny, zemědělství, územní plánování) (Kupka 2010).

Úmluva o ochraně světového a kulturního dědictví (UNESCO)

„Pro účely této Úmluvy budou za "kulturní dědictví" považovány:

památníky:

architektonická díla, díla monumentálního sochařství a malířství, prvky či struktury archeologické povahy, nápisy, jeskynní obydlí a kombinace prvků, jež mají výjimečnou světovou hodnotu z hlediska dějin, umění či vědy;

skupiny budov:

skupiny oddělených či spojených budov, které mají z důvodu své architektury, stejnorodosti či umístění v krajině výjimečnou světovou hodnotu z hlediska dějin, umění či vědy;

lokality:

výtvary člověka či kombinovaná díla přírody a člověka a oblasti zahrnující místa archeologických nálezů mající výjimečnou světovou hodnotu z dějinného, estetického, etnologického či antropologického hlediska.“ (dle § 1 zákona č. 159/1991 Sb.)

V rámci úmluvy byly zřízeny dva výbory, které pracují od roku 1976, jedná se o Výbor pro světové dědictví a o Fond světového dědictví.

Spolupráce České republiky a UNESCO je založena především na naplňování Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví. Na jejím základě je tvořen Seznam světového dědictví. ČSFR přistoupila k této úmluvě 15.11. 1990, samotný text úmluvy je uveden ve Sbírce zákonů č. 159/1991 Sb.

V rámci úmluvy je pojednáváno o definici kulturního a přírodního dědictví, o národní ochraně a mezinárodní ochraně kulturního a přírodního dědictví, o mezivládním výboru pro ochranu světového kulturního a přírodního dědictví, o fondu na ochranu světového kulturního a přírodního dědictví a o podmínkách a opatřeních pro mezinárodní pomoc.

Pro účely této úmluvy jsou za kulturní dědictví považovány památníky, skupiny budov a lokality, které mají výjimečnou světovou hodnotu z hlediska dějin, umění a vědy.

Florentská charta – Charta o historických zahradách (1982)

„Do architektonické kompozice historické zahrady patří:

- Její půdorys a různé profily jejích terénu*
- Její rostlinná hmota: dřeviny, jejich objem, jejich barevnost, jejich rozmístění, jejich vzájemné poměry*
- Její stavební či dekorativní prvky*
- Její tekoucí či stojaté vody s příslušným zrcadlením.“ (dle čl. 4., Florentská charta)*

„Historická lokalita je určitá část krajiny, připomínající pamětihodnou skutečnost: jde o místo významné historické události, vzniku pověsti, nebo hrdinského boje, námět slavného obrazu atd.“ (dle čl. 8., Florentská charta)

Charta byla vypracována ve Florencii 21. 5. 1981 a doplňuje Benátskou chartu. Historické zahrady a jejich ochrana má být součástí plánovacích dokumentů a územního plánu. Jsou součástí kulturního dědictví a je nutná trvalé péče, které umožní jeho přežití.

Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy (1985)

„Pro účely této Úmluvy se výrazem "architektonické dědictví" rozumí následující nemovité statky:

1. památky: všechny budovy a konstrukce pozoruhodné svým historickým, archeologickým, uměleckým, vědeckým, společenským nebo technickým významem, včetně jejich vestavěného zařízení a vybavy,

2. architektonické soubory: homogenní skupiny městských nebo venkovských budov pozoruhodné svým historickým, archeologickým, uměleckým, vědeckým, společenským nebo technickým významem, které jsou navzájem dostatečně spojené, aby představovaly topograficky vymezitelné jednotky,

3. místa: kombinovaná díla člověka a přírody, jimiž jsou oblasti částečně zastavěné a dostatečně charakteristické a homogenní, aby byly topograficky vymezitelnými jednotkami, která jsou pozoruhodná svým historickým, archeologickým, uměleckým, vědeckým, společenským nebo technickým významem.“ (dle čl. 1., 73/2000 Sb.m.s.)

Úmluva je součástí 73/2000 Sb. m. s., jménem České republiky byla Úmluva podepsána 24. 6. 1998 ve Štrasburku.

Evropská úmluva o krajině

„...:„ochrana krajiny“ znamená činnosti směřující k zachování a udržení význačných nebo charakteristických vlastností krajiny, utvářených přírodní konfigurací a/nebo lidskou činností a právem považovaných za její historickou hodnotu...“ (dle čl. 1., 12/2017 Sb.m.s.)

Evropská úmluva o krajině je součástí sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 12/2017 Sb.m.s., jedná se o doplnění a platné znění úmluvy podepsané 20. 10. 2000 ve Florencii.

Zákon o státní památkové péči

„Kulturní památky

Za kulturní památky podle tohoto zákona prohlašuje ministerstvo kultury České republiky (dále jen "ministerstvo kultury") nemovitě a movitě věci, popřípadě jejich soubory, které jsou významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty revoluční, historické, umělecké, vědecké a technické, nebo které mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem.“ (dle § 2 zákona č. 20/1987 Sb.)

„Národní kulturní památky

Kulturní památky, které tvoří nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa, prohlašuje vláda České republiky nařízením za národní kulturní památky a stanoví podmínky jejich ochrany.“ (dle § 4 zákona č. 20/1987Sb.)

„Památkové rezervace

Území, jehož charakter a prostředí určuje soubor nemovitých kulturních památek, popřípadě archeologických nálezů, může vláda České republiky nařízením prohlásit jako celek za památkovou rezervaci a stanovit podmínky pro zabezpečení její ochrany. Tyto podmínky se mohou v potřebném rozsahu vztahovat i na nemovitosti na území památkové rezervace, které nejsou kulturními památkami.“ (dle § 5 zákona č. 20/1987 Sb.)

„Památkové zóny

Území sídelního útvaru nebo jeho části s menším podílem kulturních památek, historické prostředí nebo část krajinného celku, které vykazují významné kulturní hodnoty, může Ministerstvo kultury po

projednání s krajským úřadem prohlásit opatřením obecné povahy za památkovou zónu a určit podmínky její ochrany.“ (dle § 6 zákona č. 20/1987 Sb.)

Zákon č. 20/1987 Sb. neboli Zákon České národní rady o státní památkové péči byl ustanoven 30. 3. 1987.

Účelem zákona je vytvořit podmínky pro prohlubování funkce státu ve směru péče o kulturní památky, jejich zachování, zpřístupňování a vhodné využívání. Státní památková péče je vykonávána několika orgány. Jsou jimi Ministerstvo kultury, krajské úřady a obecní úřady ORP.

Mezi národní kulturní památky patří například Rožmberská rybníční soustava. V krajině se často odráží ochrana sídel jako vesnických či městských památkových rezervací a zón. Největší památkovou zónou na našem území je Lednicko-valtický areál, který je zároveň zařazen na Seznam památek světového kulturního dědictví UNESCO. Ochrana formou památkové péče je však nedostatečná, jelikož se zabývá velmi omezenými segmenty krajiny. (Kuča a Kučová 2015)

Zákon o ochraně přírody a krajiny

„Chráněné krajinné oblasti

Rozsáhlá území s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristicky vyvinutým reliéfem, významným podílem přirozených ekosystémů lesních a trvalých travních porostů, s hojným zastoupením dřevin, popřípadě s dochovanými památkami historického osídlení, lze vyhlásit za chráněné krajinné oblasti.“ (dle § 25 zákona 114/1992 Sb.)

„Národní přírodní památka

Přírodní útvar menší rozlohy, zejména geologický či geomorfologický útvar, naleziště nerostů nebo vzácných či ohrožených druhů ve fragmentech ekosystémů, s národním nebo mezinárodním ekologickým, vědeckým či estetickým významem, a to i takový, který vedle přírody formoval svou činností člověk, může orgán ochrany přírody vyhlásit za národní přírodní památku; stanoví přitom také její bližší ochranné podmínky.“ (dle § 35 zákona 114/1992 Sb.)

„Přírodní památka

Přírodní útvar menší rozlohy, zejména geologický či geomorfologický útvar, naleziště vzácných nerostů nebo ohrožených druhů ve fragmentech ekosystémů, s regionálním ekologickým, vědeckým či estetickým významem, a to i takový, který vedle přírody formoval svou činností člověk, může orgán ochrany přírody

vyhlásit za přírodní památku; stanoví přitom také její bližší ochranné podmínky.“ (dle § 36 zákona 114/1992 Sb.)

„Přírodní park

K ochraně krajinného rázu s významnými soustředěnými estetickými a přírodními hodnotami, který není zvláště chráněn podle části třetí tohoto zákona, může orgán ochrany přírody zřídit obecně závazným právním předpisem přírodní park a stanovit omezení takového využití území, které by znamenalo zničení, poškození nebo rušení stavu tohoto území.“ (dle § 12 zákona 114/1992 Sb.)

„Památný strom

Chráněné území označí, nestanoví-li to smlouva jinak, na svůj náklad orgán, který je oprávněn k jejich vyhlášení. Způsob označení chráněného území a památného stromu v terénu i v mapových podkladech stanoví Ministerstvo životního prostředí prováděcím obecně závazným právním předpisem. Označené chráněné území nebo označený památný strom je zakázáno poškozovat.“ (dle § 39 zákona 114/1992 Sb.)

„Významný krajinný prvek

Významný krajinný prvek jako ekologicky, geomorfologicky nebo esteticky hodnotná část krajiny utváří její typický vzhled nebo přispívá k udržení její stability. Významnými krajinnými prvky jsou lesy, rašeliniště, vodní toky, rybníky, jezera, údolní nivy. Dále jsou jimi jiné části krajiny, které zaregistruje podle § 6 orgán ochrany přírody jako významný krajinný prvek, zejména mokřady, stepní trávníky, remízy, meze, trvalé travní plochy, naleziště nerostů a zkamenělin, umělé i přirozené skalní útvary, výchozy a odkryvy. Mohou jimi být i cenné plochy porostů sídelních útvarů včetně historických zahrad a parků.“ (dle § 3 zákona 114/1992 Sb.)

Zákon č. 114/1992 Sb. neboli Zákon České národní rady o ochraně přírody a krajiny byl ustanoven 19. 2. 1992.

Zákon má za úkol s pomocí příslušných krajů, obcí, vlastníků a správců pozemků přispět k obnově a udržení přírodní rovnováhy v krajině, přírodních hodnot a krás, k ochraně forem života a k šetrnému hospodaření s přírodními zdroji.

Ochrana přírody a krajiny v rámci tohoto zákona klade důraz na ochranu a tvorbu ÚSES, obecnou ochranu rostlin a živočichů, ochranu nalezišť nerostů, ochranu dřevin rostoucích mimo les, tvorbu sítě zvláště chráněných území, tvorbu a schvalování lesních hospodářských plánů, součást územního plánování a stavebního řízení. Ochrana ZPF, ovlivňování vodního hospodaření v krajině, tvorba nových

přírodně hodnotných ekosystémů a ochrana pro ekologicky vhodné formy hospodářského využívání, turistika a rekreace.

Zákon o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)

Zákon č. 183/2006 Sb. aktualizovaný 1. 9. 2018 se věnuje krajinným hodnotám v obecné rovině. Důraz je zde kladen na ochranu nezastavitelných ploch v území. Památková péče je v rámci tohoto zákona zapojena formou poskytování sledovaných jevů. Které jsou zaznamenány v Územně analytických podkladech (ÚAP) podle stavebního zákona. Praktická realizace ochrany krajiny touto formou však stále není dostatečně účinná.

Ke kulturní krajině se vztahuje i mnoho dalších zákonů pojednávacích o půdě, vodě, lesích, a dalších. Tyto výše uvedené zákony jsou však v rámci řešení problému kulturních krajin nejzásadnější (Kučová 2015).

3.2 Komponovaná krajina

Krajiny komponované představují určitý typ krajin kulturních, do kterých byl vložen umělecký, estetický nebo historický řád. Jde o mnohvrstevný a komplikovaný důkaz předvedení, že jsme součástí procesu hledání rovnováhy mezi člověkem a přírodou.

Komponovaná krajina je také někdy nazývána jako krajina urbanizovaná, architektizovaná, komponovaná architektizovaná, záměrně koncipovaná, nebo jako rozsáhlý krajinný celek či historický krajinný celek.

Termín kompozice vychází z latinského slova compositio označující skladbu, sestavení, ale také smíření a dohodu. V rámci kompozice jsou propojovány jednotlivé entity a tím z nich vytváří jednotný celek.

V rámci skládání krajinnotvorných prvků do nového obrazu, člověk vytváří v krajině prostor pro demonstraci svých postojů a myšlenek. Rozsáhlé krajinářské kompozice jsou tvořeny kompoziční kostrou, která je formována na pozadí hospodářské činnosti – tyto krajiny jsou v prostoru organizovány předem jasně daným kompozičním plánem. Prostorové hranice jsou poměrně nejasné a často jsou provázány s dominantami mimo hranice panství.

Prostorové vymezení často záleží pouze na úhlu pohledu. Hranice mezi jednotlivými krajinami nejsou ostré, jelikož do sebe jednotlivé vlastnosti sousedních krajin zapadají. Ostrou hranici si vymezil člověk pouze jako pomůcku pro její snadnější chápání. Hranice jsou tedy dány předem stanovenými kritérii, která vycházejí z potřeby určitou krajinu vymezit. Vymezování hranic v rámci komponovaných krajin je obtížnější z toho důvodu, že kompozičními body bývají vzdálené pohledové dominanty. Na určité úrovni mohou být body vzdáleny i tisíce kilometrů. Příkladem jsou například křesťanské stavby, které mají symbolické propojení.

Krajinné osy důmyslně využívají prvků, které jim daný prostor nabízí a nekladou tedy důraz na přetváření okolního prostředí. Kompoziční osy jsou tvořeny vzájemně provázanými kompozičními body s významnými symbolickými i vizuálními parametry. Do této charakteristiky spadají poutní a pašijové cesty, v některých případech se může jednat i o cesty křížové.

Komponovaná krajina má schopnost propojit kulturně-společenské a hospodářské požadavky s požadavky estetickými, duchovními a symbolickými rovinami v krajině. Nejedná se pouze o důmyslné řešení prostorové skladby, ale také o myšlenkový obsah, jehož koncepce vytváří další rozměr (Kulišťáková et al. 2014, Vorel a Švecová 2013, Kulišťáková 2013, Flekalová et al. 2011).

3.2.1 Typy komponovaných krajin

Samotné typy komponovaných krajin jsou rozděleny podle osobitého celkového uspořádání. Tyto předem dané záměry demonstrují postavení majitele ve společnosti. Zároveň reprezentují jeho majetek, duchovní přesvědčení nebo filosofický postoj (Kupka. 2018).

Sakrální kompozice jsou kompozice spojené s kostelem, kaplí, klášterem, nebo drobnějšími sakrálními objekty. Z dob baroka jsou to často poutní místa, která se postupem času propojovala s životem okolních vsí, měst a městeček. Díky existenci poutí vzniklo velké množství stromových alejí (Kupka 2018).

Profánní kompozice jsou velmi často spojené se sídlem aristokracie nebo s hospodářským zázemím. Velmi často se jedná o místa vytvořená pro odpočinek a rekreaci. Tyto prvky jsou vázány na hrady, zámky, letohrádky, dvory, bažantnice nebo obory (Flekalová et al. 2011).

Kombinované prvky sakrálního a profánního typu. V životech lidí, kteří žili v 17. a 18. stol se od sebe těžko oddělují profánní a sakrální způsoby života a víry. V této době byla každá lidská činnost silně propojena s patronací Panny Marie či jiných svatých. Staletou tradici náboženské víry prostupuje víra barokní. Tento prostup se projevuje i v umělecké oblasti (Kupka. 2018).

3.2.2 Kompoziční prvky

Krajinná kompozice je pomocí dílčích prvků formována v jednotný celek – obraz. Tyto prvky jsou mezi sebou propojeny na mnoha úrovních, ať už se jedná o úroveň fyzicko-geografickou a prostorovou, nebo o úroveň duchovní a symbolickou.

Kompoziční prvky se mohou dělit na hlavní, vedlejší a doplňkové, přičemž hlavní slouží pro samotné pochopení principů kompozice. Většinou to jsou jádra krajinné kompozice a tvoří celou její kostru. Vedlejší pomáhají při pochopení charakteru komponované krajiny. Doplňkové prvky nemají přímo zásadní vliv na hlavní kompoziční schéma, avšak se ztrátou těchto prvků by došlo k dílčím změnám ve vazbě na jednotlivé krajinářské podcelky (Flekalová et al. 2011, Kupka 2018).

Kompoziční body jsou jedny ze základních výtvarných prvků u nich většinou platí, že čím více jsou osamoceny, tím více pozornosti přitahují. V krajinné kompozici jsou to většinou body, které mají charakter dominant, významných center, prostorových uzlů, nebo jader kompozic – od těchto bodů jsou tudíž samotné kompozice utvářeny nebo jsou k němu směřovány.

K těmto prvkům jsou nejčastěji řazeny zámky, kostely, kaple, kláštery, letohrádky atd. Mohou to však být také vyhlídková místa, která se v krajině nemusí výrazně projevit, avšak pro vnímání krajinné kompozice mají velký význam (Flekalová et al. 2011, Kupka 2018).

Kompoziční linie jsou spojnicemi mezi dílčími prvky kompozice čímž zajišťují celistvost komponované krajiny a tvoří tak hlavní prostorové souvislosti. Z velké míry mají charakter os, které jsou dále rozděleny na:

- **Fyzické osy** se nejvýznamněji podílejí na hmotném základu kompozice. Nejčastěji jsou tvořeny cestami, alejemi a stromořadími, kterými se podrobně zabývá *Jan Hendrych* ve své publikaci *Slavná stromořadí v proměnách kulturní krajiny*. Dále jsou sem řazeny lesní průseky, vodní kanály, urbanistické osy aj..
- **Vizuální osy** definují vztahy mezi dílčími prvky a napomáhají při smyslovém vnímání náplně kompozice. Současně ovlivňují hmotnou strukturu kompozice, jelikož podmiňují rozmístění volných ploch a bariér. Byly vedeny na dílčí kompoziční body, ale i na celé krajinné scénérie. V období klasicismu byly často uplatňovány pohledy do nebe, které evokovali pocit nekonečna.
- **Symbolické vazby** jsou propojeny s obsahovou (vnitřní) náplní kompozice. Představují vztahy na znakové úrovni a vyjadřují skryté souvislosti. Vznik a zachování těchto vazeb předpokládá asociativní myšlení tvůrce i pozorovatele. Pro pochopení a rozklíčování obsahu kompozice je velmi často nutná znalost o daném místě, jeho historii a dějích, které se v této oblasti odehrávaly (Flekalová et al. 2011, Kupka 2018).

Kompoziční plochy jsou prostorově rozsáhlé celky krajinné kompozice, které jsou z velké míry vůči svému okolí vymezeny fyzicky, vizuálně, nebo symbolicky. Do této kategorie jsou řazeny zámecké zahrady, obory, bažantnice, lesní celky, rybníky a rybníční soustavy, svaté hory, poutní areály, lázeňské parky aj. (Flekalová et al. 2011).

3.2.3 Vývoj a vznik komponovaných krajin

Komponované krajiny vycházejí z potřeby člověka tvořit, kultivovat a názorně identifikovat prostředí s vlastní filosofií, estetickým vnímáním a duchovním či společenským životem. Častá byla potřeba utvrdit o nezměnitelnosti daného stavu a vyjádření submisivního postavení člověka ve vztahu k nadpozemským silám, oslavení prosperity a pokroku, vyjádření díků Bohu, bohům, nebo člověku. Z počátku se jednalo pouze o úpravu krajiny sakrálního charakteru, s příchodem křesťanství se však

hlavní myšlenkou stává úcta k Bohu, Ježíši Kristu, mučedníkům, světcům, biblickým příběhům a legendám. Díky tomu se objevují první křesťanské stavby a linie poutních cest. Postupem času s rozvojem feudalismu se jedná spíše o snahu prezentovat krajinu jako prosperující a krásné panství. Je tedy vnímána jako funkční hospodářský prostor a nástroj prezentace společenského postavení, tím se krajina stává vědomým uměleckým dílem. S úpadkem feudalismu a nástupem kapitalismu se znovu objevuje snaha přiblížit se k přirozené krajině, která je krásná, zdravá a určená k odpočinku a rekreaci (Flekalová et al. 2011).

Předkřesťanské kompozice začínají již v neolitu, kde tomu nasvědčují první záměrně umístěvané stavby, a především jejich vnitřní uspořádání, které bylo utvářeno pro potřeby magických rituálů a obřadů. Mezi nejznámější dodnes zachované výtvořiny patří megalitické stavby a geoglyfy známé po celém světě. Na území České republiky jsou tyto objekty dochovány pouze v archeologických stopách. U místění a uspořádání těchto budov často souviselo s astronomickými jevy (Flekalová et al. 2011).

Neolitická krajina vznikala postupným organizováním prostoru. V množství prehistorických stop starobylé kultivace krajiny se můžeme také setkat s torzy posvátných rituálních míst, pravěkých svatyní, posvátných hájů, obětními kameny, kamennými kruhy, pohřebišti, dvorci, hradišti, oppidy aj. (Kupka 2018).

Středověké sakrální kompozice vznikají jako první v raném středověku společně s posilujícím křesťanstvím kompozice spojené s biblickými příběhy, životem Ježíše Krista, mučedníků a jiných svatých. Mimo to se také značně rozšířil mariánský kult a poutě k milostným obrazům a sochám. Objevují se první křížové cesty a poutní místa, mezi něž patří také svaté kopečky. Místa pro výstavbu hradů a opevněných kostelů byla vybírána s ohledem na přírodní podmínky. Pro polohy kostelů byla vyhledávána návrší, která zdůrazňovala jejich výšku, věže byly situovány do blízkosti širokých vodních ploch, aby byla násobena působivost siluety odrazem ve vodní hladině. Z tohoto období také pochází bohatá a hustá síť venkovského a městského osídlení, která byla v průběhu dalších let spíše jen doplňována. Původní nehostinné území mokřadů a močálů bylo kultivováno a vznikaly první koordinované technické a vodohospodářské úpravy především rybníky a rybníční soustavy. V dnešní době jsou předmětem archeologických výzkumů z této doby slovanská hradiště, velkomoravské památky a mnoho dalších zaniklých objektů. (Kupka, 2018, Kulišťáková et al. 2014, Kupka 2010, Flekalová et al. 2011)

Renesanční krajinné kompozice začíná být chápána jako krásná a užitečná, což se odráží v koncipování prostoru a charakteru architektury. Původní uzavřené středověké hrady jsou přetvářeny

a otevírány do krajiny. Sídla aristokracie jsou spojována alejemi a stromořadími s hospodářským zařízením – obory, bažantnice, rybárny, hájovny. Pozornost se přesouvá od Boha k člověku a umění přesahuje z aristokratických sídel do zahrad a krajiny, kde se odráží v pravidelných výstavbách. Do Čech tento názor začal pronikat koncem 15. století. Okrasné zahrady byly přísně geometricky formované a oddělené od okolní krajiny pevnou zdí, která odráží reálný a ostražitý vztah k idealizované krajině. Proměna vztahu člověka k přírodě se projevovala i výstavbou letohrádků umístěných mimo samotná města. Ty sloužily k panské zábavě, odpočinku, ale i reprezentaci. Nově vznikající objekty, jako mlýny, myslivny, pily, rybářské bašty, cihelny, pivovary, ovčiny, hutě, sklárny byly se zámek často propojeny oborami, bažantnicemi nebo stromořadími. Ve městech věže renesančních radnic převyšují okolní zástavbu a dominují siluetě města. Tím reprezentují moc a sebevědomí bohatých měšťanů. (Kulišťáková et al. 2014, Vorel a Kupka 2011, Kupka 2010, Flekalová et al. 2011)

Barokní krajinné kompozice vznikají především v okolí panských sídel, kde byly tvořeny velkolepé krajinné kompozice zdůrazňující moc panovníka nebo celého rodu (profánní kompozice), nebo v okolí církevních staveb oslavujících Boha (sakrální kompozice). Barokní kompozice byly založeny především na využívání přímek a jasného geometrického řádu. Jsou stavěny v silném důrazu na středovou osu, která vrcholí v dominantní stavbě. Kompoziční plány vycházejí z osovosti, nebo radiálních schémat. Kompozice spojené se sakrálními objekty a areály byly často ve spojení s poutními místy, která se do krajiny nevepsala pouze jako vlastní poutní místo, ale také řadou doprovodných objektů a poutních cest, které křížovaly krajinu. Člověk se ke vztahu k přírodě stavěl jako pán a snažil se ji stále více vědecky poznávat, aby ji mohl dále více technicky ovládat a ekonomicky využívat. Doba baroka se však také nesla ve znamení obnovy úcty k svatým, poutní místa byla zasvěcována světcům, nebo patronům. Věže barokních kostelů byly zasazovány tak aby stvrzovaly ideologický monopol katolické církve. Objevují se rovněž dominanty jiné než sakrální. Jsou budovány monumentální zámecké areály přecházející až ke komponování celé krajiny. Kompoziční uspořádání je směřováno do geometrie centrální perspektivy, která vytváří efekt hloubky prostoru a zdůrazňuje obraz světa, jenž má svůj střed. Celý prostor se sbíhá k centru, zámku, nebo jiným významným stavbám (Kulišťáková et al. 2014, Kupka 2018, Kupka 2010, Vorel a Švecová 2013, Vorel 2014, Flekalová et al. 2011).

Klasicistní krajinná kompozice vychází z velké míry z barokních principů. Je tedy běžné geometrické členění, dlouhé osy, nekonečné perspektivy. Kompozice jsou spojovány především se sídly aristokracie, tedy krajina v okolí zámků je plná alejí s dalekými průhledy ukončenými na horizontu uměleckým akcentem, nebo pohledem do nebe tvořícím iluzi nekonečnosti. Dochází také k rozsáhlým

terénním modelacím, vysušování bažin a tvorbě nových, nebo geometrické formování vodních ploch. Propojování zahrad a krajiny je spojené s rušením zdí, které jsou nahrazovány mřížemi, kanály a skrytými vodními příkopy. Centrum tvoří budova zámku, k níž vedou veškeré komponované pohledy a krajinné osy. Principy klasicismu jsou projevovány především v pravidelných záhonech zahradního parteru v těsné návaznosti na samotnou budovu (Kulišťáková et al. 2014, Flekalová et al. 2011).

Romantické krajinné kompozice byly stejně jako celý romantismus spjaty s výrazně se projevujícím návratem k přírodě, která je symbolem svobody a nezávislosti. Zahrady jsou vnímány jako místa klidného odpočinku ve stínu stromů, nebo loubí. Vzniká velký kontrast vůči náročným úpravám typickým pro baroko či klasicismus. Přináší také zjemnění velkorysých geometrických kompozic do drobnějších krajinných areálů. Kompozice jsou založeny na křivce, už se nejedná o přímé a zřetelné osy. Je zakládáno na kontrastu světla a stínu mezi otevřenými loukami nebo poli a uzavřenými tmnými lesy. Jsou využívány přirozeně upravené vodní plochy a toky, umělé vodopády, rokliny, skaliska. Všechny tyto prvky se podílejí na rámování komponovaných pohledů. Krajinou jsou protkané důmyslně vedené cestní sítě, které procházejí intimními a tajemnými zákoutími, a naopak také otevřenými prostory s promyšlenou scénérií. Romantismus podmiňuje celou kompozici krajinně a plně se přizpůsobuje místnímu krajinnému rázu. V krajině je budováno množství nesourodých staveb inspirovaných orientem, antikou, mytologií či filosofií. Tyto stavby jsou vnímány spíše jako jemné včlenění divadelní kulisy do krajiny, a tvoří tak příjemné pozadí v přírodě, která je dominantní. Ve městech vznikají první náznaky městských veřejných parků situovaných převážně do míst bývalého městského opevnění, kde se vysazují aleje a jsou tvořeny promenády. Vznikají také nové lázeňské parky, které svojí kompozicí přesahují samotné město (Kulišťáková et al. 2014, Flekalová et al. 2011, Vorel a Kupka 2011).

Současné krajinné kompozice jsou budovány v podobě golfových hřišť. V některých případech vznikají také nové sakrální kompozice, které jsou prezentovány novými svatyněmi budovanými v duchu předkřesťanské tradice (Flekalová et al. 2011).

4 Metodika

Metodické postupy a zpracování oblastí potenciálně komponovaných krajin vychází z již vypracované studie, která proběhla v rámci projektu IGA ZF MENDELU v roce 2016. Metodika identifikace krajin v rámci tohoto projektu je stručně popsána v další kapitole.

Následně jsem vytvořila vlastní metodický postup pro ověření, popřípadě vyvrácení již zpracovaných výsledků.

4.1 Metodický postup v rámci projektu IGA ZF MENDELU 2016

Pro charakterizování hlavních rysů, které by mohly identifikovat komponované krajiny byly použity mapy II. a III. vojenského mapování, jelikož zachycují období, kdy je tvorba komponovaných krajin v největším rozmachu. Analýza mapových podkladů probíhala v rámci volně přístupných mapových zdrojích, které jsou dostupné zdarma na mapovém serveru <http://oldmaps.geolab.cz> provozovaným laboratoří geoinformatiky Fakulty životního prostředí Univerzity J. E. Purkyně.

Identifikace na starých mapách probíhala v rámci identifikace fyzické kostry kompozice, tedy bodů, ploch a linií, a vztahů mezi nimi.

Pro vektorizaci dat byl použit program ArcGIS. Byly vytvořeny vektorové vrstvy, které znázorňovaly přesné polohy jednotlivých signifikantních znaků a vazeb, které byly určeny na základě analýz a vzájemné korelace map II. vojenského mapování, respektive map III. vojenského mapování.

Podle charakteru signifikantních znaků byly kompozice rozděleny do tří základních typů konceptu. Tedy na kompozice sakrální, profánní a kombinované. Tyto znaky byly překresleny do samotné mapové vrstvy včetně předpokládaných kompozičních vazeb.

Byly vytvořeny tři třídy složitosti kompozice (označené číslem) a dále ještě rozděleny na podtypy (označené písmenem). Kompozice pak byla vyjádřena jejich kombinací.

- Třída 0 – přítomnost jednoho nebo dvou znaků, tyto prvky mezi sebou nemají přímou vazbu, kompozice se zde tedy může nacházet, ale není jednoznačná – dále se dělí na třídu A a B
- Třída 1 – kompozice je znatelná, avšak jednoduchá, ne příliš rozsáhlá – dále se dělí na podtypy A, B, C a D
- Třída 2 – kompozice jsou rozsáhlejší a rozvinuté v prostoru. Vyskytují se zde liniové, bodové i plošné prvky – dále se dělí na podtypy A, B, C a D podle množství prvků zapojených do kompozice

Podtypy označeny písmeny A, B, C, D byly definovány podle abecedy, tedy od nejjednodušší kompozice (A) až po nejsložitější kompozici (D).

Na základě schématu bylo určeno z důvodu zjednodušení pouze jádro kompozice, tedy hlavní kompoziční bod, na který směřuje, nebo se od něho odvíjí nejvíce kompozičních vazeb. Tento bod byl charakterizován a byly zapsány jeho souřadnice pro následnou snazší orientaci. K těmto bodům byly v atributech přidány základní údaje o kompozici.

4.2 Vlastní metodický postup

Pro základní definování a vymezení potenciálních komponovaných krajin byly použity mapy I. vojenského mapování, II. vojenského mapování, popřípadě III. vojenského mapování, mapy stabilního katastru a ortofotomapa České republiky.

Na základě těchto map jsou v krajině definovány prvky, které by mohly tvořit kompozici – významné stavby, zahrady, aleje, aj.

Součástí podrobného průzkumu je také nastudování historického vývoje sídla, jehož je komponovaná krajina součástí.

U těchto předem vytypovaných oblastí byl proveden podrobný terénní průzkum, který potvrdil nebo vyvrátil přítomnost komponovaných krajin budovaných v průběhu historie.

Podle rozsahu a zachovalosti kompozic byla území zařazena do předem specifikovaných kategorií, pro jejichž rozdělení byl použit základ z hodnocení stavu krajinné kompozice (Kulišťáková 2013). Hodnocené oblasti tedy byly především podle jejich dochování rozděleny do čtyř kategorií – krajinná kompozice zachovalá, krajinná kompozice částečně zachovalá, krajinná kompozice poškozená a krajinná kompozice silně poškozená nebo zaniklá. Přestože je z historického hlediska kladen také velký důraz na rozsah jednotlivých kompozic, je tato práce zaměřena z hlediska hodnocení na dochovalost jednotlivých prvků tvořících samotnou kompozici.

Veškeré uvedené mapy v rámci studie a jednotlivých vojenských mapování nemají jednotné měřítko z důvodu názornosti jednotlivých území. Vzhledem k rozvíjejícím se mapám v rámci archivního mapování, a především u jednotlivých oblastí s rozdílně rozsáhlými kompozicemi není možné zachovat jeho jednotnost.

4.2.1 Mapové podklady

I. vojenské mapování (josefské) bylo prováděno za vlády Marie Terezie, jelikož dosud používané mapy byly nevhodné pro vojenské účely. Mapování probíhalo v letech 1763–1785 pro celé rozsáhlé území rakouské monarchie, čímž bylo vytvořeno 5400 mapových sekcí v měřítku 1: 28 800. Některé části těchto map byly v letech 1780 a 1783 revidovány a aktualizovány. Z důvodu potřeb rychlého vyhotovení byly mapy vytvářeny bez geodetických základů a nejednotným způsobem, takzvané „a la vue“, tedy „od oka“, jednotlivé sekce na sebe tudíž nenasazují. Samotné mapování probíhalo pouze projížděním na koni a přibližným zaznamenáním jednotlivých prvků, pouze některé významnější detaily byly zpřesňovány odkrokováním. V mapách jsou zobrazena sídla, cesty, vodní toky, rybníky, kanály, studně, louky, lesy, aj. Velká pozornost byla věnována zejména komunikacím, řekám a využití půdy. Cesty byly rozděleny podle sjízdnosti. Současně s tvorbou těchto map vznikl také vojensko-topografický popis území, který obsahoval informace, které se nadaly do mapy zaznamenat (například šířka, či hloubka vodních toků). Tyto materiály byly zpracovány pouze pro území Čech, tudíž území Moravy a Slezska nebylo tímto způsobem zpracováno. Na okraji jednotlivých mapových listů se také nacházejí údaje o počtu obyvatel a koní v jednotlivých obcích, tento údaj není uveden u všech sídel (Jelínková 2015, Kupka a Vorel 2013, URL1).

Obr. 2. I. vojenské mapování Liberec
Zdroj: oldmaps.geolab.cz, 2019

Namen der Ortschaften	Anzahl der			
	Burger und Bauer n	Gärtner und Flawler	Pferde	
Aichich	7	25	11	79
Berg m. Carlinsfeld	5	55		24
Cartrinberg		64		45
Christofsgrund	8	122	5	107
Christdorf	60	200	97	23
Dörfl				

Obr. 3. Seznam obcí s informacemi na okraji mapového listu I. vojenského mapování
Zdroj: oldmaps.geolab.cz, 2019

II. vojenské mapování (Františkovo, 1836–1852) bylo vypracováno zejména z vojenských důvodů státu, jelikož například napoleonské války prokázaly velký význam map především pro vojenská tažení. Samotnému mapování předcházelo budování souvislé sítě trigonometrických bodů. Podkladem pro toto mapování v Českých zemích byly mapy Stablního katastru 1: 2 880, které měly pozitivní vliv na přesnost tvořených map. Samotné mapování bylo vytvořeno v měřítku 1: 28 800, nebo 1: 14 400. Byly tvořeny pravoúhlé mapové listy o rozměrech 20 x 20 palců, což je 526,8 mm x 526,8 mm. Od I. vojenského mapování se liší především tím, že na těchto mapách je zobrazován reliéf, jehož výšková členitost je znatelná díky tzv. Lehmannově šrafuře. I v rámci těchto map se v pravých částech mapových listů nacházela legenda s informacemi o jednotlivých obcích nacházejících se v území. V mapách je používáno 227 různých prvků, jako jsou různé typy komunikací, mosty, přívory, terénní pokryv v území a mnoho dalších. Zákresy železničních tratí nicméně nejsou v mapách původní a byly doplňovány až později.

Tyto mapy vznikaly v období nástupu průmyslové revoluce a intenzivního rozvoje zemědělství (URL2, Jelínková 2015, Kupka a Vorel 2013).

Obr. 4. II. vojenské mapování Liberec
Zdroj: oldmaps.geolab.cz, 2019

		Dunxlauner Kreis				
Herrsch. Böhm. Aicha (St. Aicha)	Jauer nitz	Paulachow	11	5	5	5
	gln.	Proschwitz (Proseč)	111	15	50	14
Herrsch. Böhm. Aicha (St. Aicha)	Jauer nitz	Raschen	70	5	10	5
	Jauer nitz	Dörfel	251	4	50	6
	Jauer nitz	Jabrlich	57		20	
Herrsch. Böhm. Aicha (St. Aicha)	Jauer nitz	Jerzmanitz (Pfarre)	250	15	50	20
	Jauer nitz	Kohlstatt	27	1	4	1
	gln.	Langenbruk (Pfarre)	202	5	50	6
Herrsch. Böhm. Aicha (St. Aicha)	Jauer nitz	Schimsdorf	54	4	10	4

Obr. 5. Seznam obcí s informacemi na okraji mapového listu II. vojenského mapování
Zdroj: oldmaps.geolab.cz, 2019

Mapy Stabilního katastru na rozdíl od map druhého a třetího vojenského mapování nejsou mapami středního měřítka, ale jedná se o mapy měřítka velkého. Tyto mapy sloužily k co nejpřesnějšímu zachycení pozemkového majetku, ze kterého byla následně vypočítávána pozemková daň. Vytvářeny byly nejčastěji v měřítku 1: 2 880, nebo 1: 1 440 či 1: 720. Mapování českých zemí proběhlo mezi lety 1824 a 1843, kde se nejdříve pořizovaly polní náčrty takzvané indikační skici, do nichž byla zaznamenána jména majitelů, čísla domů a druhy kultur. Z těchto skic následně vznikaly originální mapy stabilního katastru. Tyto byly následně doplňovány, zatímco tzv. povinné císařské otisky zůstaly bez zákresu změn v původní podobě. Mapy stabilního katastru jsou pro identifikaci kulturních a historických hodnot velmi důležitým a cenným podkladem, jelikož jsou velmi přesné, ale především zachycují a rozlišují jednotlivé objekty podle jejich funkcí. Rozlišeny jsou také budovy dřevěné od budov zděných (Kupka a Vorel 2013).

Obr. 6. Povinné císařské otisky map stabilního katastru Liberec

Zdroj: archivnimapy.cuzk.cz, 2019

Obr. 7. Originální mapa stabilního katastru Liberec

Zdroj: archivnimapy.cuzk.cz, 2019

III. vojenské mapování (Františko-josefské, 1874-1880) bylo prováděno v měřítku 1: 25 000 a to z důvodu, že předchozí Františkovo mapování nevyhovovalo požadavkům armády rakouské monarchie. Podkladem se staly katastrální mapy 1: 2 880 a oproti II. vojenskému mapování byl výškopis znázorněn nejen šrafováním, ale také vrstevnicemi a kótami. Čtyři topografické sekce v měřítku 1: 25 000 tvořily jeden list speciální mapy v měřítku 1: 75 000. List této mapy byl tvořen sférickým čtyřúhelníkem 30 x 15 minut, což je

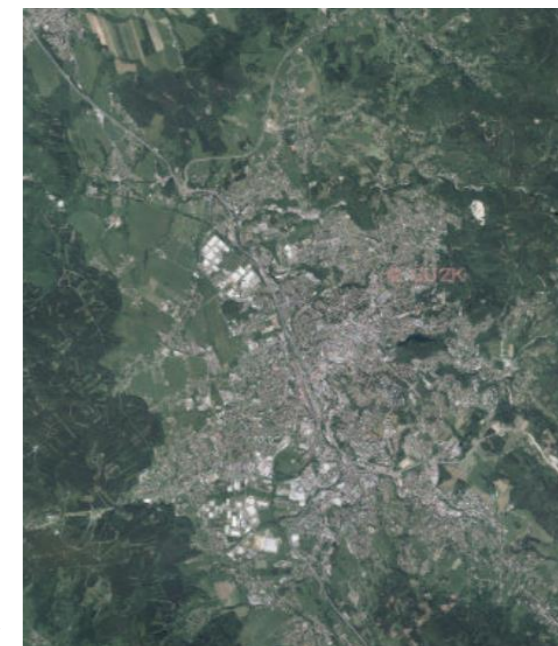

Obr. 8. III. Vojenské mapování Liberec

Zdroj: oldmaps.geolab.cz, 2019

cca 1000 km². Nevýhodou tohoto zobrazení bylo, že mapové listy se nedaly spojit do jednoho celku, a tak vznikala mezi listy prázdná místa. Po vzniku republiky byly mapy převzaty československým státem a používány až do poloviny 20. století. (URL3, Jelinkova 2015, Kupka a Vorel 2013)

Ortofotomapa České republiky je kartografickým dílem, které využívá jako hlavní podklad polohově umístěný letecký snímek, který si zachovává náležitosti mapy, tedy měřítko, souřadnicový systém, směrovou orientaci. Ortofota jsou barevně vyrovnaná a zdánlivě bežešvá. Do roku 2008 bylo ortofoto ČR tvořeno velikostí 0,5 m pixelu, od roku 2009 do roku 2015 byla velikost pixelu zmenšena na 0,25 m. Od roku 2016 je ortofoto tvořeno pixely o velikosti 0,2 m. Od roku 2010 snímkování prováděno digitální kamerou, díky které byla kvalita produktu opět zvýšena. Tvorbu státního ortofota zajišťuje od roku 2003 Český úřad zeměměřický a katastrální ve spolupráci s Vojenským geografickým a hydrometeorologickým ústavem. Od roku 2012 je snímkování celé ČR prováděno ve dvouleté periodě, z důvodu, že v lichých letech je snímkována západní část republiky a v sudých letech východní část. Aktualizace jsou prováděny ve dvouletých periodách po nesnímkování celého území. Do 90. let minulého století bylo letecké snímkování České republiky pouze doménou armády. (URL4, URL5)

Obr. 9. Ortofoto města Liberec

Zdroj: WMS služba v rámci QGIS, 2019

4.2.2 Sledované prvky

Na mapách II. vojenského mapování se dají kompozice odvodit na základě popisových zkratk nacházejících se přímo v mapách. Tyto zkratky podrobněji popisují funkci a využití rozsáhlejších stavebních komplexů.

Tab. 1. seznam používaných zkratk v archivních mapách

Zkratka	Objekt
M. M. (Mühle / MeinerMühle)	Mlýn /panský mlýn pronajatý
W. nebo W. H. (Wirthshaus)	Zájezdni hostinec
MH (Meierhof)	Panský dvůr (pronajatý)
J.H. (Jägerhaus)	Myslivna
WH (Wächterhaus)	Strážní domek
Schl. (Schloss)	Zámek

Poznámka: v tabulce uveden pouze krátký výčet zkratk objektů, které jsou často spjaty s komponovanou krajinou, obecným výčtem veškerých objektů, typů hranic, půdních pokryvů a dalšího se podrobně zabývá ve svých pracích Ing. Martina Vichrová

V okolí těchto staveb většinou nejsou rozsáhlejší kompozice. Jedná se však o významné a navštěvované stavby, které mohou být součástí rozsáhlejších kompozic v rámci panství. Tyto objekty bývají s panskými dvory – hrady nebo zámky propojeny dlouhými alejemi, které jsou také významným prvkem kulturních komponovaných krajin. Součástí kompozic často bývají také kostely od nichž, nebo k nimž jsou vedeny poutní stezky či pašijové cesty. Typickými komponovanými krajinami jsou samotné areály hradů, zámků a jejich zahrady.

Nejsledovanějšími prvky v rámci krajinné kompozice jsou převážně zámky a v dnešní době převážně již bývalé dvory. Areály zámků jsou ve velkém množství dochovány a udržovány i v současnosti a jejich funkce a kompozice je zřetelná na první pohled. U hospodářských dvorů tomu však většinou není a v současnosti jim není přikládána taková důležitost jakou dříve měly.

Hospodářským dvorem je většinou několik hospodářských budov, k nimž spadá poměrně velká výměra pozemků. Velké množství hospodářských dvorů vznikalo v době Baroka. Z oblasti Liberecka sem můžeme řadit dvůr Valdštejn na Panství Hrubá Skála, který je řazen mezi nejvelkolepější příklady počátku výstavby barokních dvorů. Do této kategorie spadá také dvůr obdélníkové dispozice ve Frýdlantu, který stojí na návrší naproti zámku. Významné stavby byly budovány také ve dvoře Grabštejn a dalších. Jelikož se jednalo o poměrně velké komplexy zastihující selské usedlosti, hrály

výraznou roli ve vytváření obrazu kulturní krajiny a zdůrazňovaly tak s nimi propojené kompozice. Z toho vyplývá, ač to dnes mnohdy není zřejmé, byly hospodářské dvory velmi rozsáhlými, udržovanými a kompozičně promyšlenými komplexy.

4.2.3 Terénní průzkum

V rámci terénního průzkumu byly navštíveny vytipované lokality mimo oblast Ralska (konkrétně bývalého Krupského dvora) a bývalé obce Svěbořice (a komponovanou oblast bývalého zemědělského dvora Ostrov). Tyto dvě lokality se nacházejí v oblasti bývalého vojenského prostoru Ralsko a je k nim poměrně špatný přístup.

V jednotlivých navštívených oblastech byly cíleně hledány jednotlivé prvky potenciálních kompozic, které byly vytipovány předcházejícím průzkumem, probíhajícím v rámci studie archivních map sídel.

V první fázi byl nalezen centrální prvek kompozice a následně bylo prozkoumáno blízké okolí ve kterém se nacházejí aleje, linie, či vizuální osy, které se od daného místa odvíjejí. Vyhledávány byly také okolní významné stavby či prvky drobné sakrální architektury.

Veškeré znatelné kompoziční prvky byly nafoceny a úzký výběr fotografií prvků je uveden u jednotlivých potenciálně komponovaných oblastí.

4.2.4 Kategorizace

Jednotlivé kategorie jsou hodnoceny převážně podle dochovanosti jednotlivých prvků tvořících danou kompozici. Nejedná se tedy o hodnocení v rámci rozsahu a složitosti jednotlivých kompozic. V rámci každého území je současný stav jednotlivých prvků popsán a tyto kategorie složí pro obecné zhodnocení kompozice. V první řadě je hodnocen stav centrálního prvku, od kterého se daná kompozice odvíjí a následně stavy prvků od kterých se kompozice odvíjí.

■ KATEGORIE 1 - KRAJINNÁ KOMPOZICE ZACHOVANÁ

Centrální prvek kompozice je zachovalý eventuálně zrekonstruovaný, plní však i na dále svoji funkci, nebo je využíván jiným způsobem a je přístupný (zejména v případě zámků). Co se týče kompozičních prvků vedlejších, nemusejí být zachovány nutně všechny, je však důležité, aby si kompozice i nadále udržovala svůj charakter a byla zde viditelná návaznost jednotlivých prvků. Mezi zachovalé prvky jsou zařazeny také nově vysázené aleje. Nejedná se sice o původní prvek, ale v krajině je snaha o jeho zachování, což je pro samotné zachování kompozic také důležité.

■ KATEGORIE 2 - KRAJINNÁ KOMPOZICE ČÁSTEČNĚ ZACHOVANÁ

Centrální prvek kompozice je zachovalý a je i v současné době nějakým způsobem využíván. Kompoziční prvky vedlejší jsou zachovány alespoň z části, aleje či vizuální osy jsou tedy stále znatelné, ale nejsou úplné (př. aleje jsou přerušeny zástavbou, avšak dále pokračují a pomyslná návaznost je tedy stále zachována – z leteckých snímků, či základních map je návaznost zřetelná). Některé prvky mohou být zaniklé, ale zůstává znatelná jistá návaznost a kompozice si tak ponechává svůj charakter. Zaniklé prvky jsou snadno obnovitelné.

■ KATEGORIE 3 - KRAJINNÁ KOMPOZICE POŠKOZENÁ

Centrální prvek kompozice je znatelně poškozený a nevyužívaný, popřípadě je využívána pouze jeho část. Je však zachována jeho půdorysná skladba. Vedlejší kompoziční prvky jsou znatelné, avšak nejsou příliš dochované, nebo úplně chybí. Vizuální osy jsou zarostlé, popřípadě jinak poničené, aleje jsou zachovány pouze z malé části, nebo úplně zaniklé. Obnova kompozice je stále možná, nicméně poměrně náročná.

■ KATEGORIE 4 - KRAJINNÁ KOMPOZICE SILNĚ POŠKOZENÁ NEBO ZCELA ZANIKLÁ

Centrální prvek již není znatelný, popřípadě se na jeho místě nacházejí pouze ruiny. Vedlejší prvky již také nejsou zachovány. Pokud ano, tak nemají prvek, ke kterému by směřovaly, tudíž není zachovalá návaznost, která by tvořila kostru kompozice. Obnova je téměř nemožná, nebo složitá a nákladná a již by nebyl zachován původní charakter.

NÁZEV SÍDLA

Základní informace

Kraj: Liberecký **Obec:** Doplnit
Okres: Doplnit **Katastrální území:** Doplnit
ORP: Doplnit

Charakteristika a zařazení dle ZF MENDELU

Typ: sakrální / profánní / kombinovaný

Centrální prvek: dvůr/ hrad / kaple / klášter / kostel / letohrádek / lovecký zámek / obec / zámek / jiné

Hodnocení: OA / OB / 1A / 1B / 1C / 1D / 2A / 2B / 2C / 2D

Památková péče v území

Popis stávající památkové péče a chráněných území v řešené oblasti. Informace jsou čerpány z PAMÁTKOVÉHO KATALOGU ČESKÉ REPUBLIKY: NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV: PAMÁTKOVÝ KATALOG [online]. Brno: PORTA, 2015 [cit. 2019-05-15]. Dostupné z: <https://www.pamatkovykatolog.cz/>

U jednotlivých objektů je uvedeno katalogové číslo, pod kterým je objekt evidován.

Identifikované znaky, objekty a jejich soubory

Identifikované znaky komponované krajiny, objekty, skupiny, objektů aj...

Objekty jsou identifikovány na základě průzkumu historických map, zejména II. vojenského mapování. Dominantní a výrazné prvky jsou v mapách II. vojenského mapování zvýrazněny bodem či linií.

Popis dominantních prvků

Popis dominantního prvku, ke kterému se kompozice ubírá. Je zde popsán stručně historický vývoj centrální stavby. Jelikož se jedná pouze o stručné informace, jsou čerpány převážně z webu Hrady.cz: Hrady.cz: Hrady a zámky nejen na území České republiky [online]. Praha 10: Hrady.cz (Jiří Čížek), 2019 [cit. 2019-05-15]. Dostupné z: <https://www.hrady.cz/>

Popis kompozice

Popis rozmístění na sebe navazujících prvků v rámci kompozice. Základem jsou mapy vojenského mapování, mapy stabilního katastru a základní mapy České republiky.

Hodnocení stavu krajinné kompozice

Hodnocení stavu kompozice probíhá především na základě terénního průzkumu. Je hodnocen stav centrálního objektu a stav vedlejších kompozičních prvků. V návaznosti na toto hodnocení je celá kompozice zařazena do jedné ze čtyř níže uvedených kategorií.

Kategorizace komponované krajiny dle zachování

- KATEGORIE 1 – KRAJINNÁ KOMPOZICE ZACHOVANÁ
- KATEGORIE 2 – KRAJINNÁ KOMPOZICE ČÁSTEČNĚ ZACHOVANÁ
- KATEGORIE 3 – KRAJINNÁ KOMPOZICE POŠKOZENÁ
- KATEGORIE 4 – KRAJINNÁ KOMPOZICE SILNĚ POŠKOZENÁ NEBO ZANIKLÁ

Mapové podklady archivní

<p>II. vojenské mapování – na těchto mapách jsou buď bodem, nebo linií zdůrazněny kompoziční prvky, které jsou z těchto map jasně znatelné. Jako podklad jsou použity mapy 19. století na Mapy.cz, nebo oldmaps.geolab.cz</p>	<p>III. vojenské mapování nebo mapa stabilního katastru, která je použita ve většině případů z důvodu větší podrobnosti a názornosti jednotlivých území. Tyto podklady jsou použity z archivnimapy.cuzk.cz nebo oldmaps.geolab.cz</p>
---	---

Ortofotomapa a vyznačená kompozice na ZM

<p>Současná Ortofotomapa je vhodná pro zjištění dochovaní zejména liniových prvků, jako jsou aleje, rozhodující je terénní průzkum, ale letecké snímky, často naznačují, co není z perspektivy, která je nám běžně nabízena znatelné. Jako zdrojové mapy jsou použity Mapy.cz.</p>	<p>Kompoziční prvky na ZM, jako podkladová mapa je využita WMS služba, poskytující ČUZK, v rámci tohoto schématu jsou použity popisy:</p> <p>Centrální prvek kompozice: B1</p> <p>Vedlejší prvek kompozice (stavba): S1</p> <p>Alej součástí kompozice: a1</p> <p>Linie vizuálně spojující jednotlivé prvky: L1</p>
--	---

Fotodokumentace

<p>Fotografie prvku kompozice Zdroj: autor (není-li uvedeno jinak)</p>	<p>Fotografie prvku kompozice Zdroj: autor (není-li uvedeno jinak)</p>	<p>Fotografie prvku kompozice Zdroj: autor (není-li uvedeno jinak)</p>
<p>Popis prvku – o jakou část kompozice se jedná</p>	<p>Popis prvku – o jakou část kompozice se jedná</p>	<p>Popis prvku – o jakou část kompozice se jedná</p>

5 Řešené území

V rámci projektu IGA ZF MENDELU bylo zkoumáno celé území České republiky. V této studii se však zaměřuji pouze na území Libereckého kraje, jehož stručná charakteristika je popsána v následujících kapitolách.

5.1 Popis řešeného území

Liberecký kraj leží na severu území České republiky a je tvořen čtyřmi okresy, a to Okres Semily, Jablonec nad Nisou, Liberec a Česká Lípa. Jedná se o druhý nejmenší kraj hned po Praze a jeho rozloha zabírá pouhé 4 % plochy republiky. Kraj sousedí s Královéhradeckým krajem na východě, Středočeským krajem na jihu a Ústeckým krajem na západě. Severní hranice okresu je zároveň hranicí České republiky – sousedícími státy jsou Německo a Polsko.

Reliéf Libereckého kraje je velmi členitý a pestrý, což mělo také velký vliv na historický vývoj sídel na území tohoto kraje. Zdejší terén je poměrně dynamický, jelikož se zde nacházejí vrcholky Lužických hor, Krkonoš a Jizerských hor. Výrazné jsou také kužele Ralské pahorkatiny a skalnaté oblasti Českého ráje či rybníky v oblasti Máchova kraje – Máchovo jezero a soustava 23 Holanských rybníků.

Podnebí je značně ovlivněno specifickým povrchem v území – hory na severu a severovýchodě území tvoří překážku pro proudící vzduch od Atlantského oceánu a jsou tak vystaveny větším srážkám než zbylá část kraje.

Oblast je významná také z hydrologického hlediska, jelikož se území Libereckého kraje nachází na hlavním rozvodí České republiky. Severní část je odvodňována Odrou do Baltského moře a zbylá (většinová) část území je odvodňována řekou Labe, která odvádí vodu do Severního moře. Samotné rozvodí prochází po hřebenech Lužických hor, Ještědského hřbetu a částí Jizerských hor. V oblasti horních toků potoků a řek se nachází poměrně velké množství vodopádů. Významným prvkem jsou také přehrady, jejich součástí jsou často vodní elektrárny.

Do kraje zasahuje několik velkoplošných zvláště chráněných území, a to Krkonošský národní park (členitý horský reliéf v severní části kraje - bohatý na faunu i floru) a 5 chráněných krajinných oblastí – CHKO Kokořínsko (do této oblasti spadá také území Máchova kraje, tedy oblast rybníků a pískovcových skalnatých útvarů), CHKO Lužické hory (menší pohoří tvořeno převážně pískovci, nicméně značně formováno magmatem, které se v některých oblastech dostalo na povrch), CHKO České středohoří (oblast vrcholků sopečného původu a jsou tedy typické pro svůj kuželovitý tvar),

CHKO Jizerské hory (vrcholky hor nejsou příliš ostré a ve většině případů se jedná o rovinné náhorní plošiny), CHKO Český ráj (oblast typická převážně pro poměrně velké množství skalních měst). Každá tato oblast je specifická zejména pro svůj reliéf a přírodní poměry.

Rozdělení území LK podle krajinných typů dle Löwa

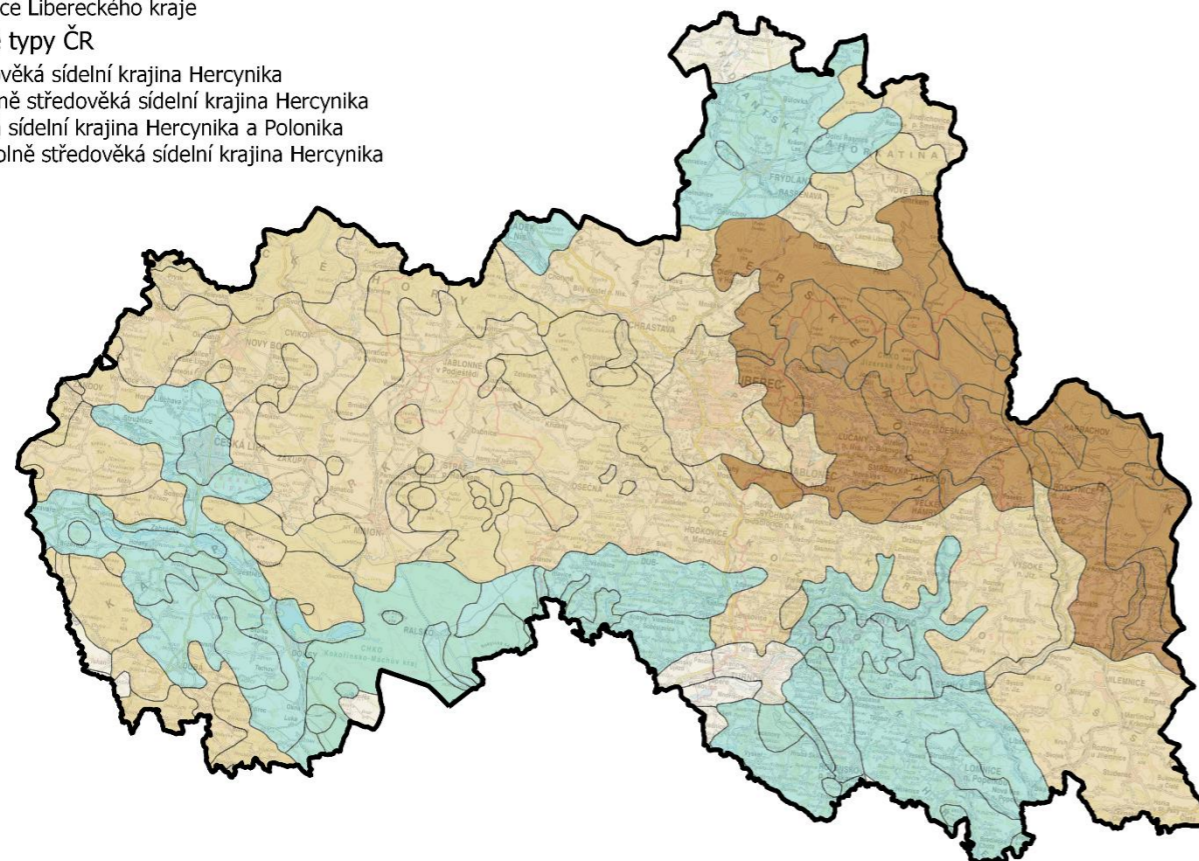
Krajinu České republiky je možno rozdělit do různých kategorií podle velkého množství kritérií. Vzhledem k velmi velké členitosti a pestrosti české krajiny bylo za potřebí sestavit jakési rozdělení, které by obecný pohled na krajinu sjednotilo. Löw vytvořil tři typologické řady, které krajinu dále rozdělují. Byly vytvořeny Rámcové typy sídelních krajin, typy dle využití krajiny a typy dle reliéfu krajiny.

Rámcové typy sídelních krajin byly na území Libereckého kraje vyhodnoceny ve čtyřech kategoriích. Novověká sídelní krajina Hercynika je typická řadovými (lánovými) vsi se záhumenicemi doplněnými osamělými dvorci s úsekovou plužinou. Tato oblast byla osidlována až v novověku, tedy od 16. stol. Dalším typem je Pozdně středověká sídelní krajina Hercynika, kde jsou vesnice tvořeny okrouhlicemi s paprskovitou záhumenicovou plužinou. Tato oblast byla nepřetržitě osidlována až od druhé poloviny 14. stol. u jižní hranice Libereckého kraje se v malých oblastech vyskytuje Stará sídelní krajina Hercynika a Polonika. Tato krajina byla nepřetržitě osidlována už od dob neolitu. Vesnice jsou převážně návesní s nepravými traťovými plužinami. Posledním typem sídelní krajiny na území kraje je Vrcholně středověká sídelní krajina Hercynika. Tato oblast je ve velké většině tvořena návesními vsemi s pravou traťovou plužinou. Území je nepřetržitě osídleno od 13. a 14. stol.

Legenda

- hranice Libereckého kraje
- Krajinné typy ČR
  - Novověká sídelní krajina Hercynika
  - Pozdně středověká sídelní krajina Hercynika
  - Stará sídelní krajina Hercynika a Polonika
  - Vrcholně středověká sídelní krajina Hercynika

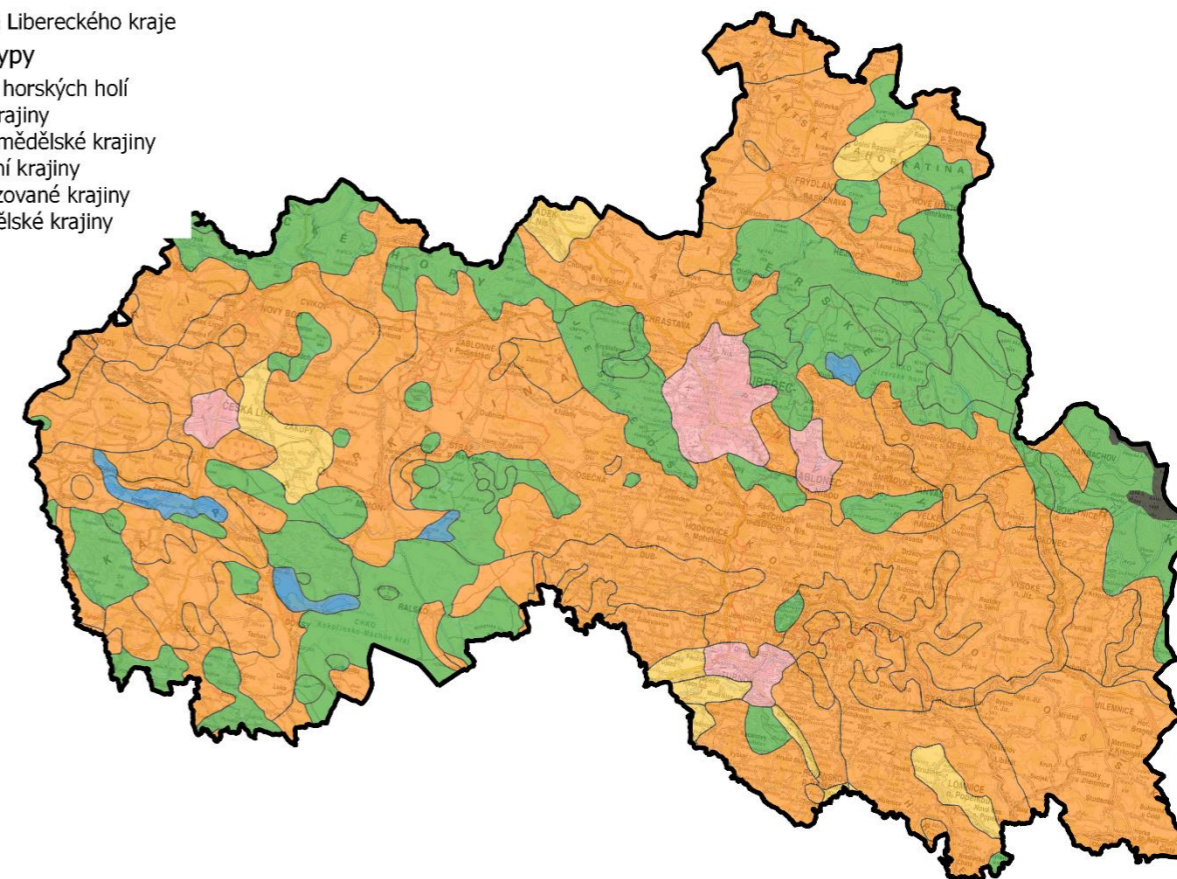
Obr. 10. Mapa rozdělená na krajinné typy podle sídelní krajiny
Zdroj: mapa vytvořena v programu QGIS, 2019, mapové podklady Atelier T-plan, s. r. o.

Rámcové rozdělení krajiny dle způsobu jejího využití je jedním z ukazatelů, které vypovídají o intenzitě antropogenní přeměny původně přírodní krajiny. Na území Libereckého kraje bylo vyhodnoceno pět kategorií. Prvním typem jsou lesní krajiny, které jsou pouze mírně přeměněné člověkem, nebo zcela přírodní. Tyto typy krajiny mají pohledově uzavřený charakter. Převažující kategorií na území Libereckého kraje jsou lesozemědělské krajiny, kde je charakteristické střídání lesních a nelesních (zemědělských) stanovišť. Jejich pohledový charakter je ve velkém množství polootevřený. Rybníční krajiny jsou stanoveny u sídla Bedřichov, kde se nachází vodní nádrž Janův Důl, a v okolí sídel Mimoň, Zahrádka a Doksy, kde se nachází Máchovo jezero. Pro tyto krajiny je typické vysoké zastoupení mělkých vodních ploch. Urbanizované krajiny jsou nejintenzivněji ovlivněné člověkem. Do této kategorie jsou řazena území měst Liberec, Jablonec nad Nisou, Turnov a Česká Lípa. Jedná se o krajinu, kde převažují zpevněné plochy a budovy. Čistě zemědělská krajina byla na území kraje vyhodnocena pouze v malém množství. Tento krajinný typ je silně proměněn lidskou

kultivací a mají pohledově otevřený charakter. Posledním typem jsou krajiny horských holí, které byly stanoveny pouze v malé oblasti u severovýchodní hranice kraje na území Krkonoš.

Legenda

- hranice Libereckého kraje
- Krajinné typy
  - Krajiny horských holí
  - Lesní krajiny
  - Lesozemědělské krajiny
  - Rybníční krajiny
  - Urbanizované krajiny
  - Zemědělské krajiny

Obr. 11. Mapa rozdělená na krajinné typy podle způsobu jejího využití
Zdroj: mapa vytvořena v programu QGIS, 2019, mapové podklady Atelier T-plan, s. r. o.

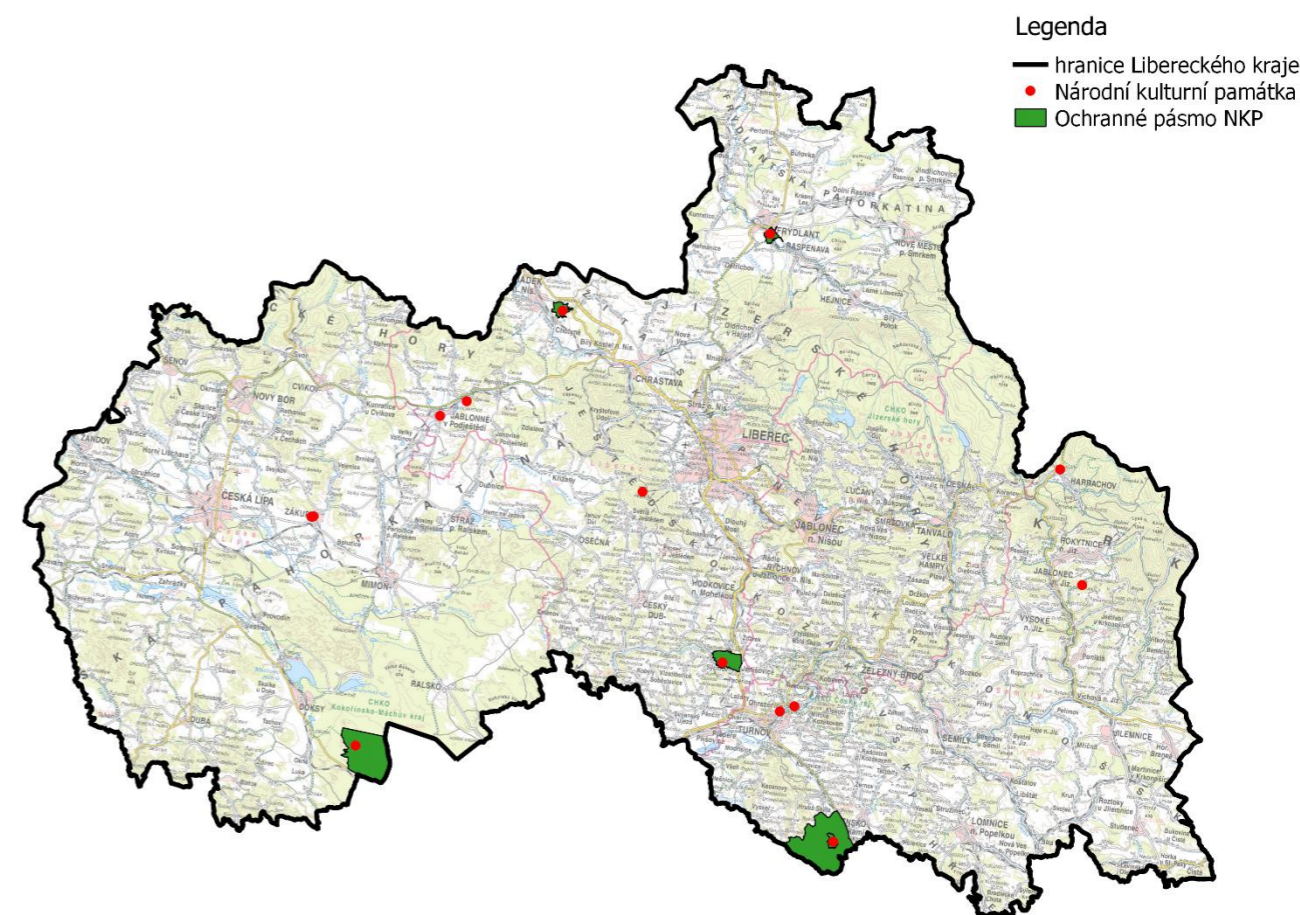
5.1.1 Významné památkové hodnoty Libereckého kraje

Na území kraje se nachází několik významných oblastí, ať už se jedná o Národní kulturní památky, Krajinné památkové zóny, Památkové zóny a rezervace, nebo historické stavby a události, které jsou s těmito oblastmi často spojené.

V Libereckém kraji se nachází **14 Národních kulturních památek**, z nichž některé jsou navíc opatřeny ochranným pásmem. Jelikož se ve většině případů jedná o hrady či zámky, popřípadě jiné významné budovy, lze předpokládat, že by tyto stavby mohly být součástí významných kompozic, a tedy komponovaných krajin.

Tab. 2. Seznam NKP v Libereckém kraji, Zdroj: ÚAP Liberecký kraj

Objekt	Název k. ú.	OP
Zámek Frýdlant	Frýdlant	ANO
Zámek Lemberk	Lvová	NE
Horský hotel a televizní vysílač Ještěd u Liberce	Horní Hanychov	NE
Zámek Zákupy	Zákupy	ANO
Zámek Sychrov	Radostín u Sychrova	ANO
Zámek Hrubý Rohozec	Daliměřice	NE
Zřícenina hradu Bezděz	Bezděz	ANO
Zřícenina hradu Trosky	Troskovice	ANO
Hrad Grabštejn	Grabštejn	ANO
Kostel sv. Vavřince a Zdislavy v Jablonném v Podještědí	Jablonné v Podještědí	NE
Hospodářský dvůr zámku v Zákupích	Zákupy	NE
Dlaskův statek v Dolánkách u Turnova	Bukovina u Turnova	NE
Brusírna Harrachovské sklárny se strojním vybavením	Harrachov	NE
Janatův mlýn v Buřanech	Buřany	NE

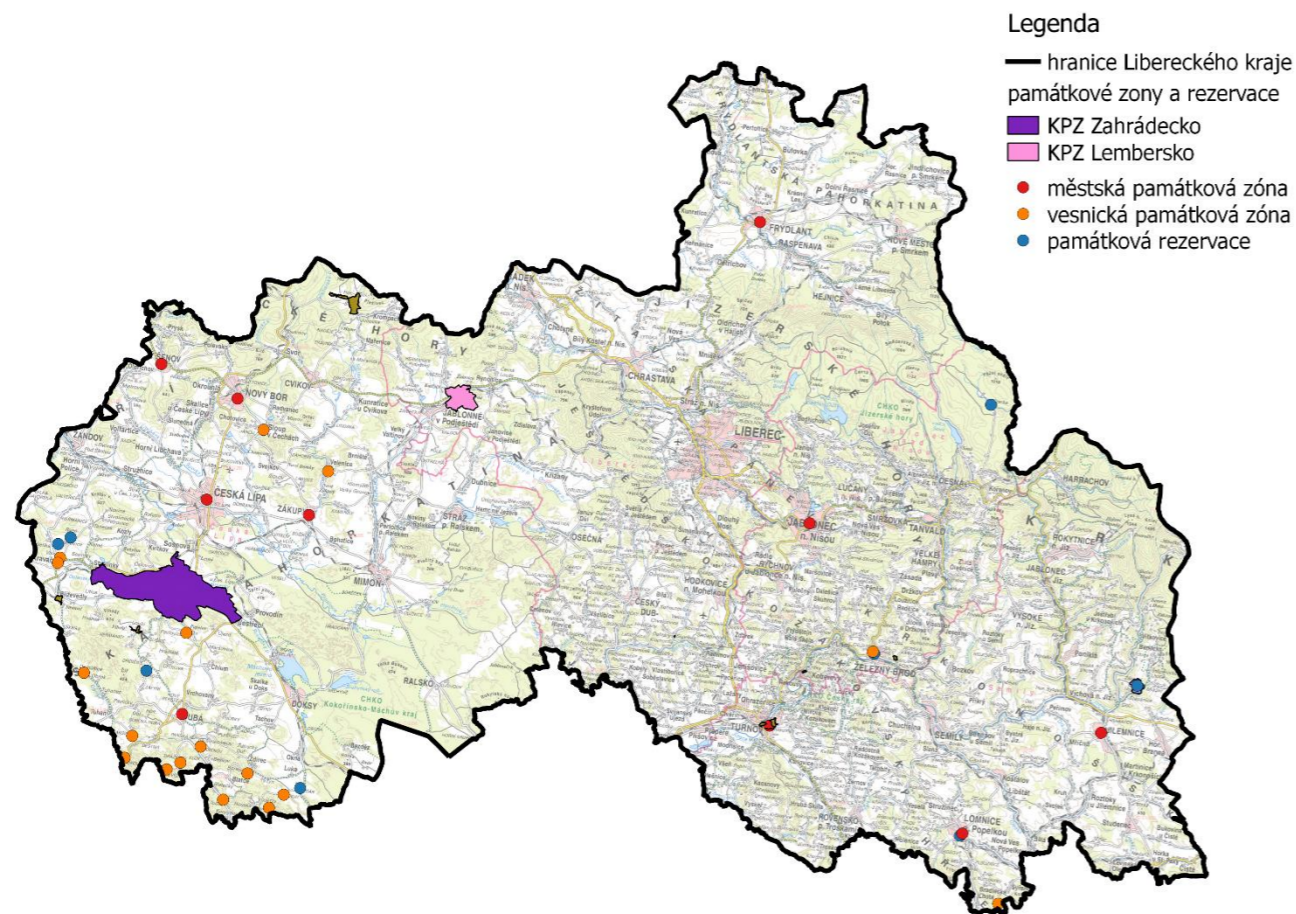

Obr. 12. Mapa NKP v Libereckém kraji

Zdroj: mapa vytvořena v programu QGIS, 2019, mapové podklady Atelier T-plan, s. r. o. – ÚAP Liberecký kraj

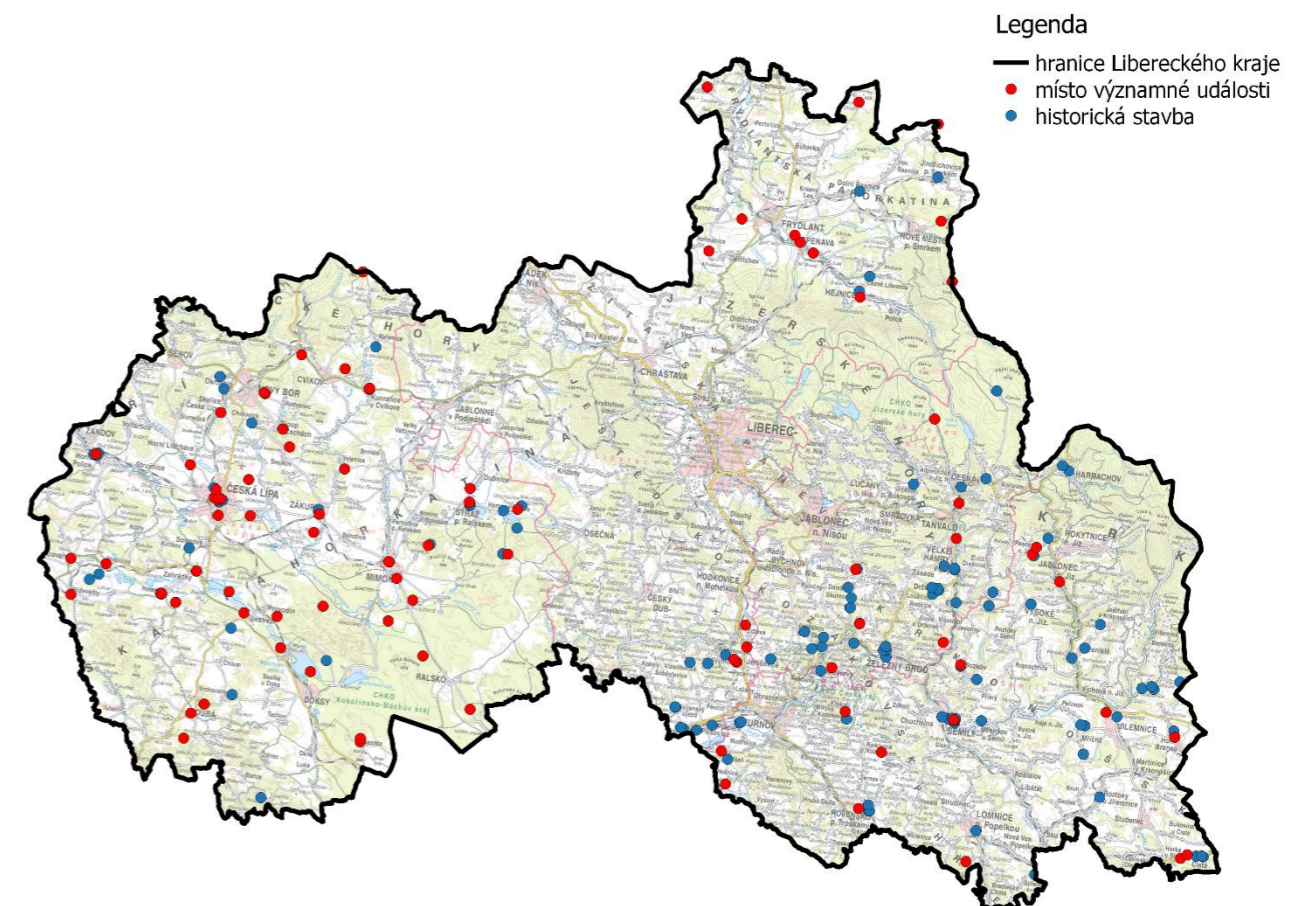

Krajinné památkové zóny, památkové zóny a památkové rezervace. Na území kraje se nacházejí 2 KPZ, a to Lembersko a Zahrádecko. KPZ Lembersko se rozkládá v okolí zámeckého areálu Lemberk, který se nachází SV směrem od Jablonného v Podještědí. KPZ Zahrádecko se rozkládá jižním směrem od města Česká Lípa a zahrnuje zámek v Zahrádkách a zámek Vřísek a k nim přiléhající zahrady. Dále zde bylo definováno množství městských, nebo vesnických památkových zón. Památkové rezervace se na území kraje nacházejí pouze v oblasti vesnic.

Obr. 13. Mapa památkových zón a rezervací v Libereckém kraji
Zdroj: mapa vytvořena v programu QGIS, 2019, mapové podklady Atelier T-plan, s. r. o. – ÚAP Liberecký kraj

Do kategorie **historických staveb** jsou řazeny objekty nejenom významné svojí historickou úlohou, ale také budovy, ve kterých žily, nebo se narodily významné osobnosti, památníky či pamětní desky, hrady, zámky, kostely, sochy svatých aj. Mezi oblasti **významných událostí** patří poutní místa, zákoutí, která byla inspirací umělcům, místo které navštívila významná osobnost, či místa která se stala významná v průběhu válek, aj.

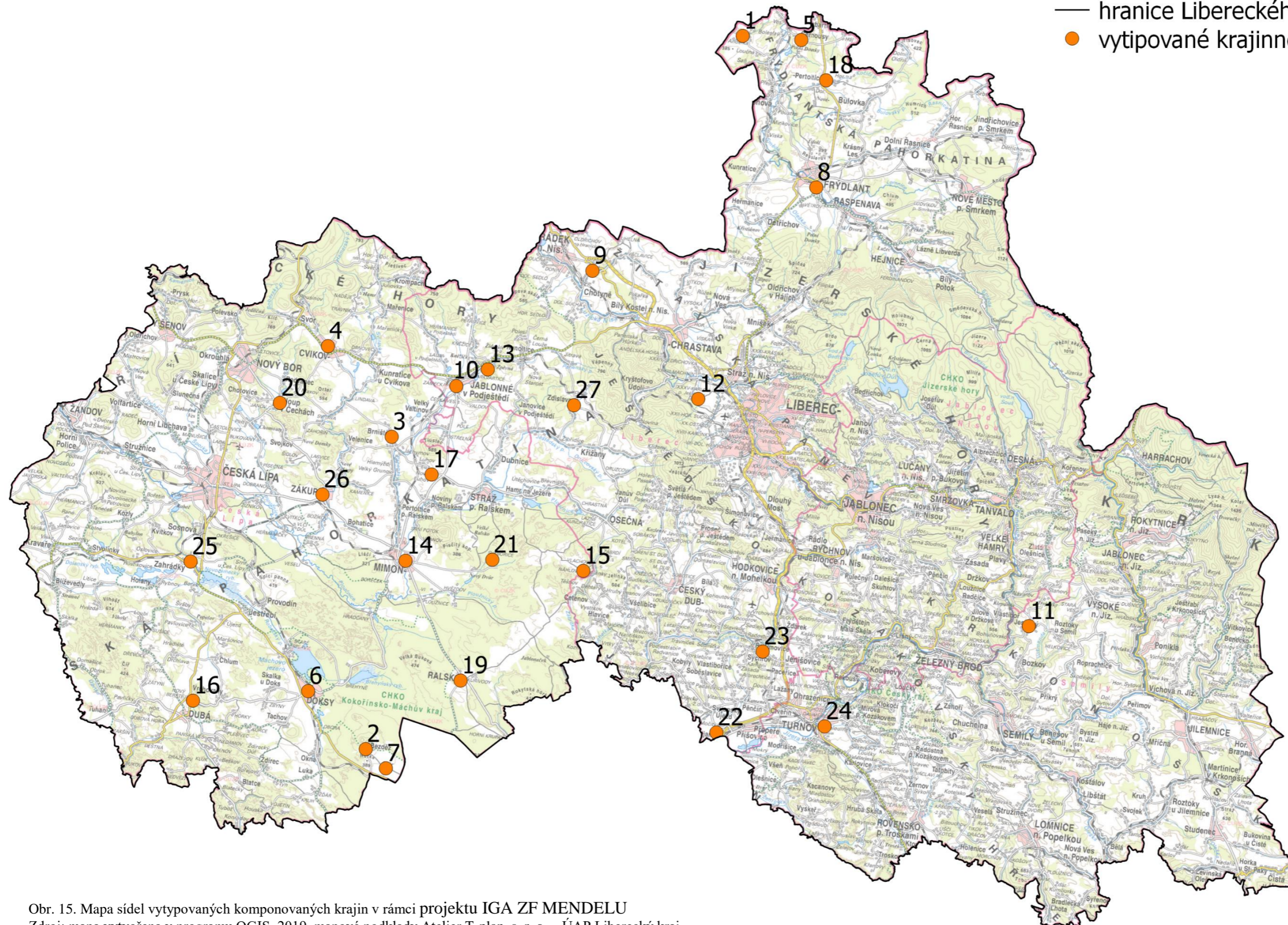
Obr. 14. Mapa významných událostí, či historických staveb
Zdroj: mapa vytvořena v programu QGIS, 2019, mapové podklady Atelier T-plan, s. r. o. – ÚAP Liberecký kraj

5.2 Studie potenciálně komponovaných krajín

Legenda

- hranice Libereckého kraje
- vytipované krajinné kompozice

Obr. 15. Mapa sídel vytipovaných komponovaných krajín v rámci projektu IGA ZF MENDELU
Zdroj: mapa vytvořena v programu QGIS, 2019, mapové podklady Atelier T-plan, s. r. o. – ÚAP Liberecký kraj

1. ANDĚLKA

Základní informace

Kraj:	Liberecký	Obec:	Višňová
Okres:	Liberec	Katastrální území:	Andělka
ORP:	Frýdlant		

Charakteristika a zařazení dle ZF MENDELU

Typ: profánní

Centrální prvek: dvůr

Hodnocení: 2A

Památková péče v území

Smírčí kříž (1000128778) – upomínka na vraždu ve Starém Zavidově – vytvořen 1644

Kostel sv. Anny (1000144480) – barokní kostel postavený v letech 1783–1785 na místě dřevěného kostela

Kříž (1999997622) – drobná památka na křižovatce cest pod Větrným vrchem

Identifikované znaky, objekty a jejich soubory

Hlavním prvkem kompozice je bývalý panský dvůr a od něho vedoucí aleje.

Popis dominantních prvků

Dominantním prvkem je bývalá tvrz Andělka, o které je první zmínka z roku 1340 a to jako o lenním statku frýdlantského panství. V průběhu let se zde vystřídalo několik rodů drobné šlechty. V roce 1670 bylo lenní právo prodáno hraběti Antonu von Gallas, který tím získal ves do plného vlastnictví. Původně se jednalo o areál se čtyřmi křídly, do dnešní doby se však odchovala pouze křídla tři. V roce 1955 objekt vyhořel.

Popis kompozice

Centrální prvek, tedy areál bývalé tvrze Andělka (B1) se nachází na jihovýchodním okraji sídla Andělka. Od tvrze vedou dvě aleje, první (a2) vede jižním směrem a je dlouhá cca 500 m, kde končila u rybníka. Alej směřuje k sídlu Wolanów, kde se pravděpodobně také nacházel panský dvůr a alej je pomyslně spojovala. Druhá alej (a1) je také cca 500 m dlouhá a vede jihozápadním směrem a opticky míří ke křížku nacházejícího se pod Větrným vrchem. Jižním směrem od sídla vede třetí alej (a3) vedoucí od rybníčku na konci aleje (a2) směrem k oblasti zvané Am Kapellenberge tedy kaple v horách.

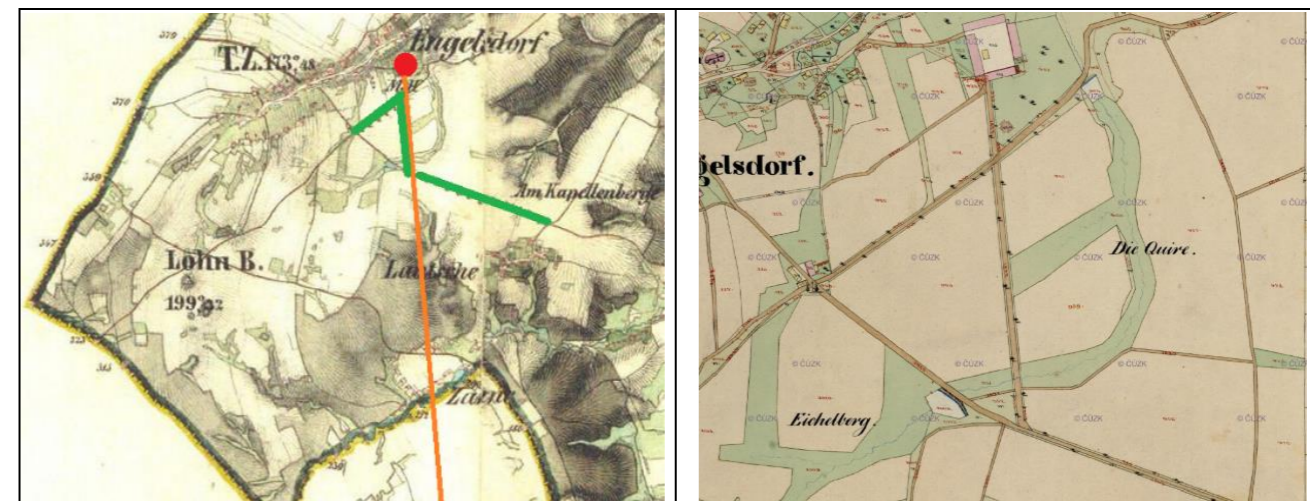
Hodnocení stavu krajinné kompozice

Centrální prvek kompozice je poměrně zachovaný a je využíván zřejmě jako zemědělský dvůr a je tedy součástí zemědělského areálu, který se od něho nachází jižním směrem. Alej (a2) je po jedné straně komunikace zachovaná, alej z ovocných stromů (a3) je téměř zcela dochovaná. Alej (a1) není v krajině na první pohled znatelná, nachází se zde pouze malé množství stromů, které byly dříve účelně vysázeny. V současné době se jedná spíše o nálety několika různých druhů stromů. Z leteckých snímků je patrná.

Kategorizace komponované krajiny dle zachování

■ KATEGORIE 2 – KRAJINNÁ KOMPOZICE ČÁSTEČNĚ ZACHOVANÁ

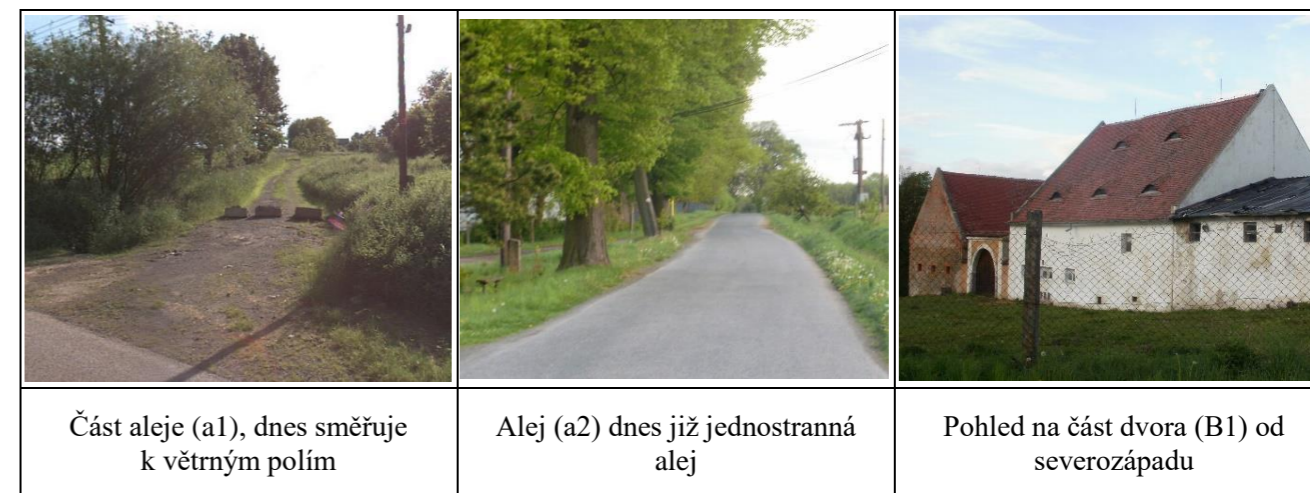
Mapové podklady archivní

Ortofotomapa a vyznačená kompozice na ZM

Fotodokumentace

Část aleje (a1), dnes směřuje k větrným polím

Alej (a2) dnes již jednostranná alej

Pohled na část dvora (B1) od severozápadu

2. BEZDĚZ

Základní informace

Kraj:	Liberecký	Obec:	Bezděz
Okres:	Česká Lípa	Katastrální území:	Bezděz
ORP:	Česká Lípa		

Charakteristika a zařazení dle ZF MENDELU

Typ: sakrální

Centrální prvek: kaple

Hodnocení: 1D / 2D

Památková péče v území

Areál hradu Bezděz (1000144020)

Fara (1000138977) – barokní stavba fary a hospodářské budovy

Kostel sv. Jiljí (1000148765) – v jádru románský kostel, který prošel barokní přestavbou

Škola (1000160686) – barokní objekt, který sloužil jako jednotřídní česká škola

Identifikované znaky, objekty a jejich soubory

Mezi hlavní kompoziční prvky patří aleje spojující sídla Bezděz a Dvůr, kostel sv. Jiljí, hrad Bezděz a bývalá myslivna u dnešního Malého Bezdězu, od níž vede cesta na severozápad do obory.

Popis dominantních prvků

Hlavními komponovanými prvky v území je okolí kostela sv. Jiljí, který byl původně součástí dvorce vybudovaného po roce 1185. Tento kostel byl později barokně přestavěn. V sousedství tohoto dvorce byl vystavěn hrad Bezděz, o němž první zmínky pocházejí z roku 1264. Hrad byl postaven jako pevnost a reprezentační místo krále. Významným komponovaným prvkem je také pokus o čtvercové náměstí s rybníkem zbudované mezi kostelem a podhradím.

Popis kompozice

Kompoziční prvky jsou na území sídla poměrně rozptýlené a je tedy nepravděpodobné, že by se jednalo o jedinou cílenou kompozici. Na mapě II. vojenského mapování je vyznačená osa vedoucí od bývalé myslivny k oboře, není však více navázána na hrad či samotné sídlo Bezděz. Bodem (B1) je na mapě vyznačena poloha kostela sv. Jiljí, který se nachází v jihovýchodním rohu čtvercového náměstí, jehož kompozice je jasně znatelná na mapách stabilního katastru.

Cíleně smýšlenou kompozicí mimo samotné sídlo Bezděz a budovy v něm se nacházející je křížová cesta vyznačená linií (L1), která vede od brány opevnění hradu až téměř ke vstupu do hradu (B2). Nejedná se tedy o velmi složitou a rozsáhlou kompozici.

Hodnocení stavu krajinné kompozice

Kompozice křížové cesty (L1) vedoucí k hradu je poměrně zachovaná. Po cestě od první brány do areálu hradu se po pravé straně nacházejí jednotlivá zastavení křížové cesty. Kapličky jsou poměrně zachované, ale jednotlivé výjevy Kristovy cesty byly buď zničeny, nebo odstraněny. Jedná se tedy o soubor víceméně stejných kapliček usazených v krajině, které v podstatě bez jednotlivých vyobrazení ztrácejí význam.

Kategorizace komponované krajiny dle zachování

■ KATEGORIE 3 – KRAJINNÁ KOMPOZICE POŠKOZENÁ

Mapové podklady archivní

Ortofotomapa a vyznačená kompozice na ZM

Fotodokumentace

Vchod do areálu hradu a k samotné křížové cestě

Jednotlivá zastavení křížové cesty

Cesta vede až k samotnému hradu

3. BRNIŠTĚ

Základní informace

Kraj:	Liberecký	Obec:	Brniště
Okres:	Česká Lípa	Katastrální území:	Brniště
ORP:	Česká Lípa		

Charakteristika a zařazení dle ZF MENDELU

Typ: profánní

Centrální prvek: dvůr

Hodnocení: 1A

Památková péče v území

Dům č. p. 12 (1000153992) – ukázka lidové architektury z počátku 19. stol.

Usedlost č. p. 3. (1000144022) – patrový, převážně roubený dům z počátku 19. stol.

Osedlost č. p. 70 (1000152271)

Kostel sv. Mikuláše (1000142598) – v jádru gotický kostel, který prošel barokizací a dalšími úpravami

Identifikované znaky, objekty a jejich soubory

Centrálním prvkem Kompozice je panský dvůr.

Popis dominantních prvků

Centrálním a dominantním prvkem kompozice je bývalá panská usedlost (dvůr), který nebyl příliš rozsáhlý a byl tvořen třemi budovami.

Popis kompozice

Od panského dvora vedla osa (L2) do sídla Brniště. V této části obce se nachází kostel sv. Mikuláše a několik dalších prvků drobné sakrální architektury. Druhá pomyslná osa (L1) pravděpodobně směřovala ke Schroterově kapli nacházející se severozápadně od dvora.

Hodnocení stavu krajinné kompozice

Centrální prvek není téměř vůbec zachován, v oblasti, kde stával dvůr se v současné době nachází továrna na výrobu krmiv pro zvířata, centrální prvek je tedy zachován, ale neudržel si ani v malé míře svoji původní funkci. Osa směřující k sídlu Brniště byla dříve osázena alejí pouze z malé části. V současné době se zde cíleně sázené stromy nenacházejí, popřípadě se jedná o jednotlivé stromy, ze kterých není znatelné, zda se zde alej nacházela. Průhled k vrchu s kaplí je zachovaný, avšak samotná kaple není z tohoto směru viditelná, ale je schovaná mezi stromy. Kaplička je viditelná při příjezdu od sídla Brniště, ke kterému je také natočena. Z toho lze také usuzovat, že se s velkou pravděpodobností nejedná o cílenou kompozici.

Kategorizace komponované krajiny dle zachování

■ KATEGORIE 4 – KRAJINNÁ KOMPOZICE SILNĚ POŠKOZENÁ NEBO ZANIKLÁ

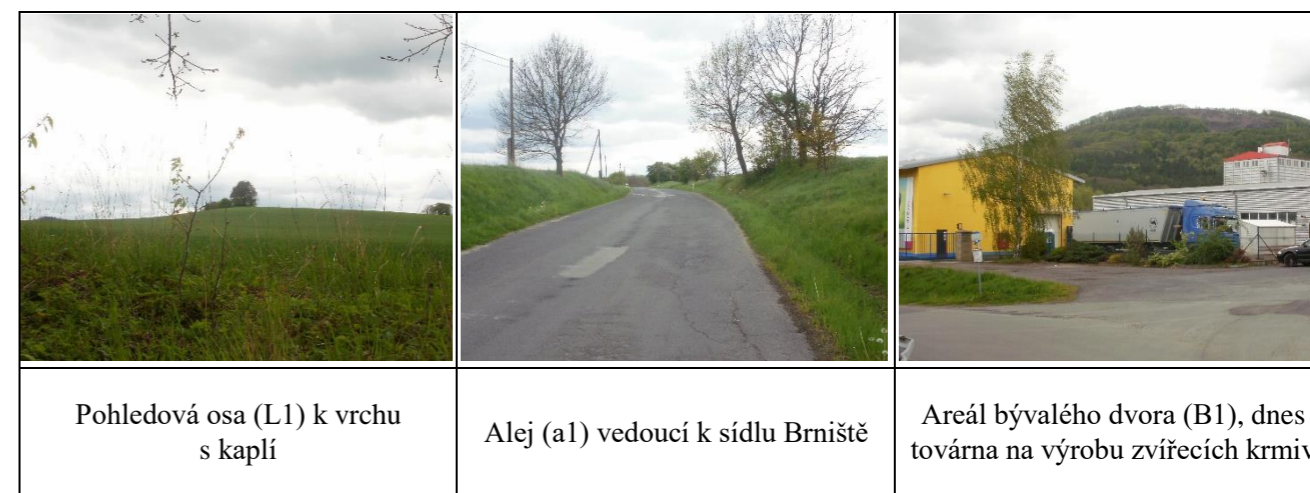
Mapové podklady archivní

Ortofotomapa a vyznačená kompozice na ZM

Fotodokumentace

Pohledová osa (L1) k vrchu s kaplí

Alej (a1) vedoucí k sídlu Brniště

Areál bývalého dvora (B1), dnes továrna na výrobu zvířecích krmiv

4. CVIKOV

Základní informace

Kraj:	Liberecký	Obec:	Cvikov
Okres:	Česká Lípa	Katastrální území:	Cvikov
ORP:	Nový Bor		

Charakteristika a zařazení dle ZF MENDELU

Typ: sakrální

Centrální prvek: kaple

Hodnocení: 1D/1C

Památková péče v území

Léčebna (1999990462) – v areálu jsou chráněny další objekty

Socha sv. Jana Nepomuckého (1000131263), Socha sv. Petra (1000146949) a Socha sv. Prokopa (1000148070)

Radnice (1000142805) – empírová budova bývalé radnice z počátku 19. stol.

Kostel sv. Alžběty Uherské (1000157111)

Sloup se sochou Panny Marie a sochami světců (1000159570)

Soubor kaplí a sousoší Kalvárie (1000129215)

Identifikované znaky, objekty a jejich soubory

Hlavním kompozičním prvkem je vrch Kalvárie kde se nachází sousoší a vede k němu křížová cesta.

Zřetelně danou kompozici má také Náměstí Osvobození a jeho blízké okolí.

Popis dominantních prvků

Dominantním kompozičním prvkem je soubor kaplí a sousoší Kalvárie. Toto poutní místo bylo budováno od roku 1728, je zde vystavěna řada kapliček se zastaveními Ježíšova utrpení. Na samém vrchu se nachází kaple, která byla dříve dřevěná a následně byla přebudována na dnešní zděnou kapli. Celá křížová cesta je osázena z obou stran lípami.

Popis kompozice

Hlavní kompozice se nachází severovýchodně od města Cvikov. Křížová cesta začíná u zdravotního střediska a končí na samotném vrchu kaplí a sochami. V této ose jsou směrem na jihovýchod vystavěny také kaplička sv. Zdislavy a kostel sv. Alžběty Uherské.

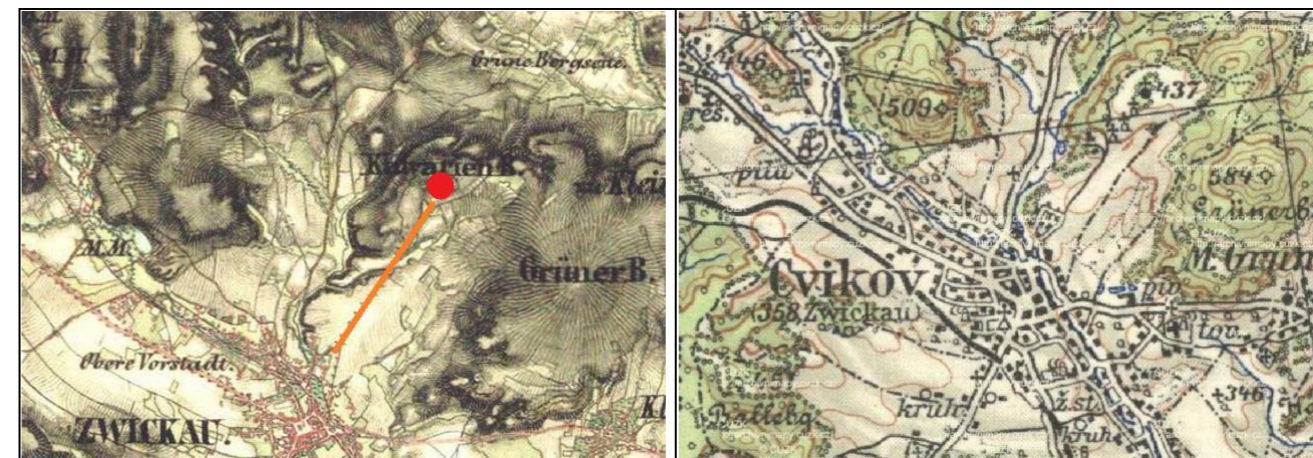
Hodnocení stavu krajinné kompozice

Centrální prvek kompozice, tedy kaple je poměrně zachovaná, a samotná jednotlivá zastavení křížové cesty jsou pravděpodobně rekonstruována, jelikož jejich vzhled a stav je velmi udržovaný. Jednotlivá vyobrazení poslední Kristovy cesty jsou také velmi pěkně vypracována a jsou v téměř dokonalém stavu. Celá kompozice je podtržena lipovou alejí, kterou prochází samotná křížová cesta. Samotná alej dodává celé kompozici ještě větší řád. V horším stavu je pouze sousoší Kalvárie, které se nachází na kapli. Jedna ze zde stojících pískovcových soch je již bez hlavy. Do kompozice zde zapojit i kostel sv. Alžběty Uherské, jelikož se jedná v obou případech o prvky sakrální, lze tedy předpokládat cílené propojení. Ze spodní části křížové cesty a pravděpodobně i od samotné kapličky v období, kdy nejsou na stromech listy je viditelná střecha kostela.

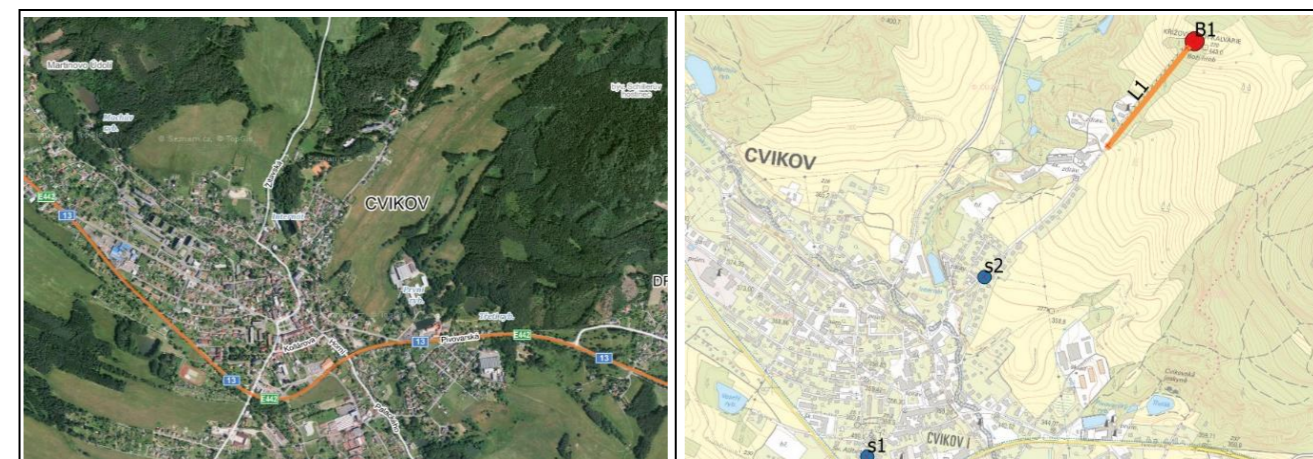
Kategorizace komponované krajiny dle zachování

■ KATEGORIE 1 – KRAJINÁ KOMPOZICE ZACHOVANÁ

Mapové podklady archivní

Ortofotomapa a vyznačená kompozice na ZM

Fotodokumentace

Soubor kaplí (L1) osázených alejí vedoucích k sousoší Kalvárie

Kaple (B1) nacházející se na vrcholu křížové cesty

Sousoší Kalvárie nacházející se nad kaplí, na druhé straně se také nachází socha (nemá hlavu)

5. ČERNOUSY

Základní informace

Kraj:	Liberecký	Obec:	Černousy
Okres:	Liberec	Katastrální území:	Černousy
ORP:	Frýdlant		

Charakteristika a zařazení dle ZF MENDELU

Typ: profánní

Centrální objekt: dvůr

Hodnocení: 1B / 1A

Památková péče v území

Kříž (1999993561) – zabudován v roce 1809

Zámek (1000159183) – prostoru dominoval barokní zámek, který byl v roce 1984 zdemolován

Kaple sv. Jana Nepomuckého (1000136082) – kaple z roku 1797, která byla zřejmě součástí zámeckého areálu

Identifikované znaky, objekty a jejich soubory

Hlavním objektem je zámek a vysázené aleje v jeho okolí. Součástí zámeckého areálu je také kaple sv. Jana Nepomuckého.

Popis dominantních prvků

Centrálním prvkem je zámek s rozsáhlým hospodářským dvorem. Ústřední budova byla vystavěna v roce 1793. V této oblasti však už i dříve stávala stavba obdobné povahy. Zámek byl v roce 1984 zdemolován a zbylé budovy nadále chátraly.

Popis kompozice

V severní části sídla se nachází areál zámku, jehož součástí jihozápadním směrem kaple sv. Jana Nepomuckého. V areálu je vysázena alej, na kterou jsou napojeny aleje další. Ze samotného sídla vycházejí další aleje, které však nejsou přímo navázány na areál zámku.

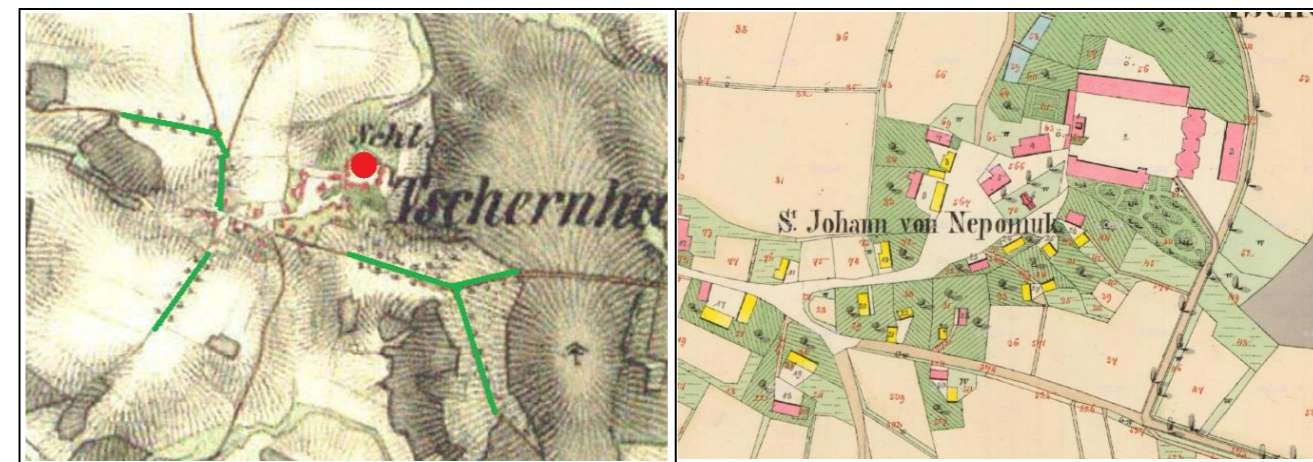
Hodnocení stavu krajinné kompozice

Centrální prvek budovy zámku je v dnešní době zrekonstruován a složí jako hotel s jízdárnou. I po rekonstrukci si však dochoval charakter, který nasvědčuje, že zde dříve stával zámek. Aleje jsou některé zcela zachovalé (a1, a2, a4) alej (a3) je dochovaná pouze z části. Alej (a5) není v oblasti na první pohled znatelná, jelikož se v současné době nachází uprostřed lesa. Při pohledu na letecké snímky je linie stromořadí znatelná.

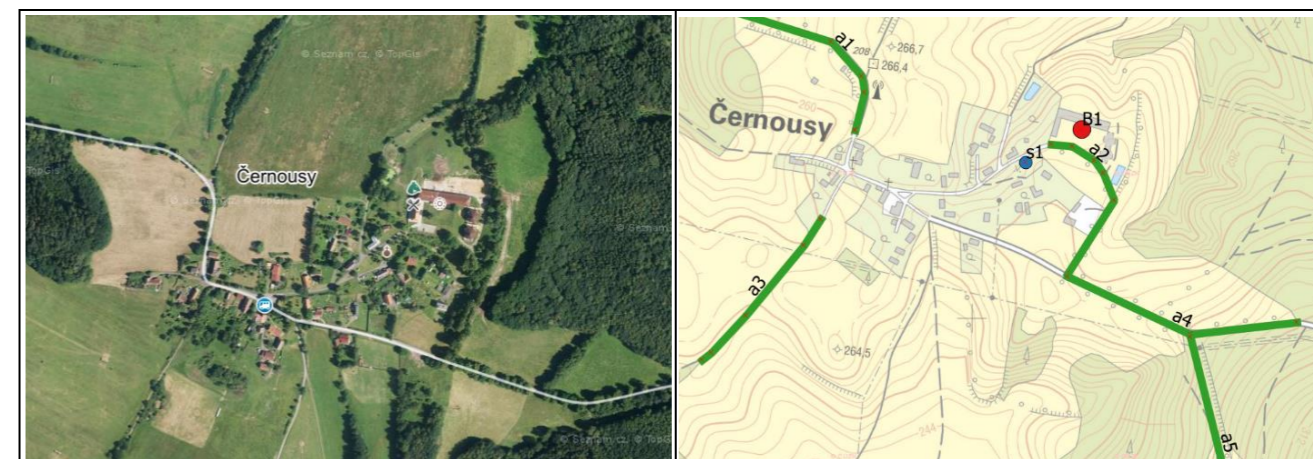
Kategorizace komponované krajiny dle zachování

■ KATEGORIE 2 – KAJINNÁ KOMPOZICE ČÁSTĚČNĚ ZACHOVANÁ

Mapové podklady archivní

Ortofotomapa a vyznačená kompozice na ZM

Fotodokumentace

6. DOKSY

Základní informace

Kraj:	Liberecký	Obec:	Doksy
Okres:	Česká Lípa	Katastrální území:	Doksy
ORP:	Česká Lípa		

Charakteristika a zařazení dle ZF MENDELU

Typ: sakrální

Centrální prvek: kaple

Hodnocení: 1D / 2D

Památková péče v území

Socha sv. Prokopa (1000126602), Socha sv. Jana Nepomuckého (1000142768)

Hotel (1000015450) – funkcionalistická stavba

Pilíř se sochou Panny Marie (1000128005) - sousoší se čtyřmi svěťci a Pannou Marií

Náhrobek Antona Bennewitze (1000131225) – náhrobek houslisty a dirigenta, profesora pražské konzervatoře

Špitál (1000139180) – původní městský špitál v barokním slohu – v dnešní době městské muzeum

Kostel sv. Bartoloměje a Nanebevzetí Panny Marie (1000139127)

Zámek (1000139128) – zámek z konce 16. stol.

Kino Máj (1999998239) – architektura tzv. bruselského stylu – představuje vrcholné dílo Karla Hubáčka

Identifikované znaky, objekty a jejich soubory

Hlavním kompozičním prvkem je zámecký areál s panským dvorem, od tohoto areálu vedou dvě významnější aleje.

Popis dominantních prvků

V roce 1553 byla ve východní části sídla vystavěna renesanční tvrz, která byla následně upravována a přestavována až do podoby zámku. Významným prvkem je zahrada nacházející se jižním a západním směrem od budovy zámku. Její kompozice je viditelná na mapách stabilního katastru.

Popis kompozice

Ve východní části obce se nachází areál zámku (B1) samotný zámek je vystavěn do písmene U s nádvořím a zahradami jižním a západním směrem do areálu patří také objekty tvořené třemi budovami uzavírajícími areál ze severu. Z této oblasti vedou dvě aleje na západ, kde se sbíhají v oblasti dříve zvané (Ziegelhutte).

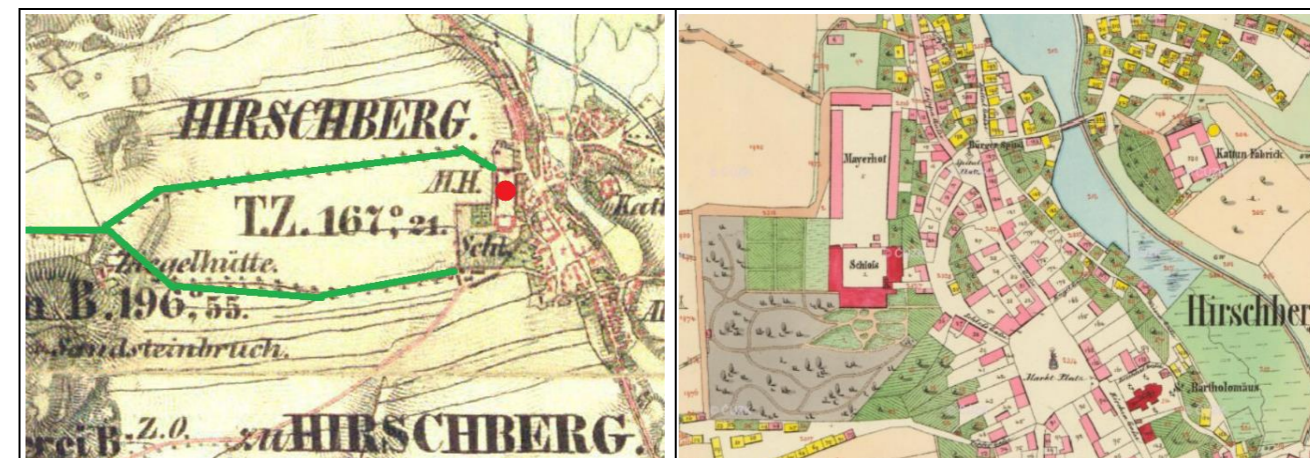
Hodnocení stavu krajinné kompozice

Centrální prvek kompozice, tedy areál zámku je v zachovalém stavu. Severním směrem od samotného zámku se však nacházel také panský dvůr, od něhož vycházela alej (a1). Tento dvůr je však v současné době ve velmi špatném stavu a první část aleje není vůbec dochována. Alej pokračuje až za hlavní silnici procházející Doksy. Tento zbytek je poměrně dochovaný, i když se pravděpodobně nejedná o původní výsadbu. Alej (a2) dříve vedla od jihovýchodního rohu zámecké zahrady, tento začátek však také není zcela dochován, jedná se totiž o zastavěnou část.

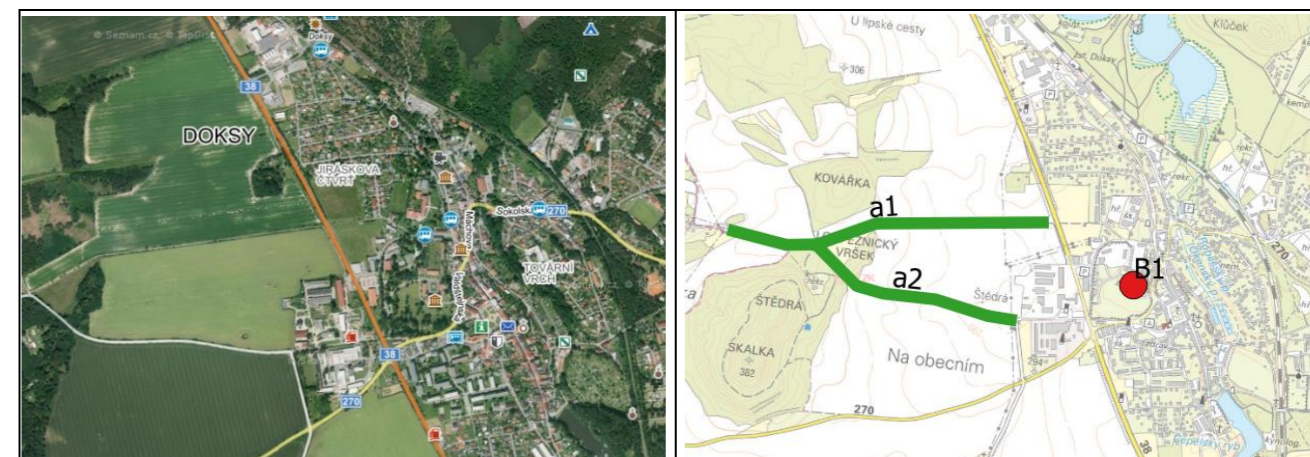
Kategorizace komponované krajiny dle zachování

■ KATEGORIE 3 – KRAJINNÁ KOMPOZICE POŠKOZENÁ

Mapové podklady archivní

Ortofotomapa a vyznačená kompozice na ZM

Fotodokumentace

7. DVŮR U BEZDĚZU

Základní informace

Kraj:	Liberecký	Obec:	Bezděz
Okres:	Česká Lípa	Katastrální území:	Bezděz
ORP:	Česká Lípa		

Charakteristika a zařazení dle ZF MENDELU

Typ: kombinovaný

Centrální prvek: dvůr

Hodnocení: 1B

Památková péče v území

Areál hradu Bezděz (1000144020)

Fara (1000138977) – barokní stavba fary a hospodářské budovy

Kostel sv. Jiljí (1000148765) – v jádru románský kostel, který prošel barokní přestavbou

Škola (1000160686) – barokní objekt, který sloužil jako jednotřídní česká škola

Identifikované znaky, objekty a jejich soubory

Bývalý panský dvůr a aleje směřující k sídlu Bezděz.

Popis dominantních prvků

Dominantním prvkem kompozice je Bývalý panský dvůr ležící jihovýchodně od obce Bělá. Na mapách stabilního katastru je znatelné, že areál se skládal ze 4 budov jejichž okolí bylo tvořeno sady. Významným kompozičním prvkem jsou také aleje vedoucí od dvora.

Popis kompozice

Od dvora vedou směrem na severozápad dvě aleje opticky směřující k hradu Bezděz a kapli, která je jeho součástí. V ose aleje (a3) se nachází kostel sv. Jiljí. Druhá alej (a2) směřuje k jižní části obce Bezděz a skrz les dále pokračuje směrem Obora.

Hodnocení stavu krajinné kompozice

Centrální prvek kompozice, tedy bývalý panský dvůr slouží v dnešní době jako areál jízdárny. Jednotlivé objekty jsou zrekonstruovány. Alej (a3) je poměrně zachovalá i když se nejedná o jasné stromořadí jednoho druhu stromů. Tato alej směřuje k sídlu Bezděz a ke kostelu sv. Jiljí. Zároveň celou cestu je viditelný vrch se siluetou hradu, který je od aleje mírně vpravo. Alej (a2) je v krajině také znatelná, avšak se také nejedná o stromořadí jednoho druhu stromů. V současné době se jedná spíše o nálety několik druhů dřevin. Jedná se o polní cestu, která není zcela přímá, avšak kompoziční prvek v krajině je zřetelný.

Kategorizace komponované krajiny dle zachování

KATEGORIE 2 – KRAJINNÁ KOMPOZICE ČÁSTEČNĚ ZACHOVANÁ

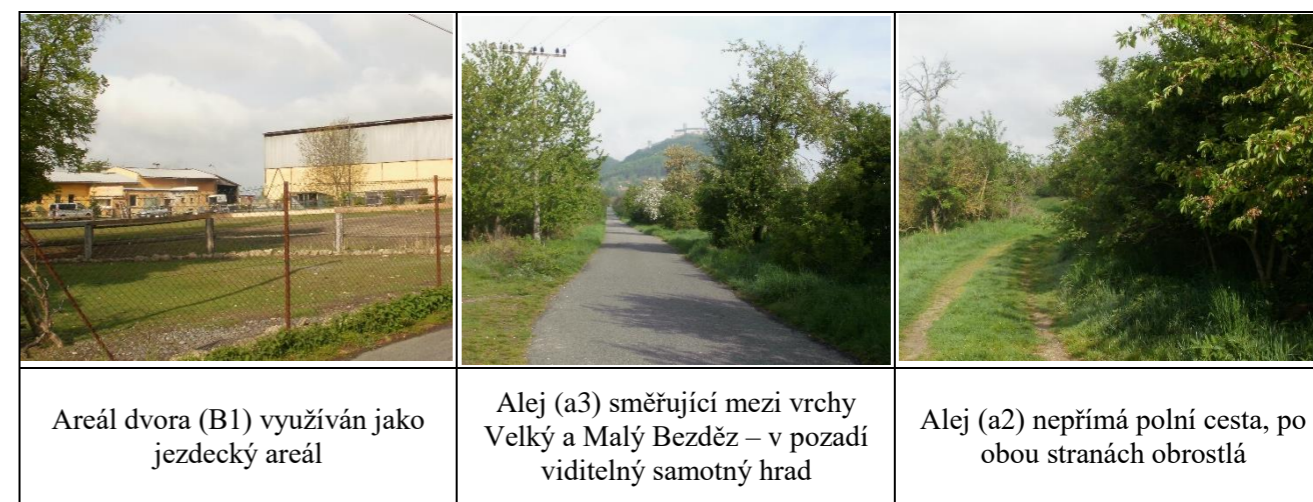
Mapové podklady archivní

Ortofotomapa a vyznačená kompozice na ZM

Fotodokumentace

8. FRÝDLANT

Základní informace

Kraj:	Liberecký	Obec:	Frýdlant
Okres:	Liberec	Katastrální území:	Frýdlant
ORP:	Frýdlant		

Charakteristika a zařazení dle ZF MENDELU

Typ: kombinovaný

Centrální objekt: zámek

Hodnocení: 2C

Památková péče v území

Na území města se nachází množství objektů, na které se vztahuje památková péče, patří sem domy, ale i prvky drobné sakrální architektury.

Hrad a zámek Frýdlant (1000143711)

Kostel Nalezení sv. Kříže (1000131700)

Kostel Krista Spasitele (1733401308)

Identifikované znaky, objekty a jejich soubory

Hlavním kompozičním prvkem je spojený objekt hradu a zámku, jehož součástí je také kaple sv. Anny. Záměrně vytvořená je také zahrada přiléhající k zámku a křížová cesta na Křížovém vrchu. Veškeré tyto objekty a několik dalších objektů sakrální architektury je propojeno množstvím alejí.

Popis dominantních prvků

Dominantním prvkem celé kompozice je areál představující spojení středověkého hradu a renesančního zámku. Tento zámek patří k nejvýznamnějším památkovým cekům v Čechách. Vznik hradu spadá do poloviny 13. století a jeho prvními majiteli byli Ronovci. K prvním větším přestavbám zejména v renesančním duchu došlo až po roce 1582. po požáru zámku v roce 1676 začalo docházet k prvním barokním přestavbám. V průběhu let docházelo k množství úprav, jejichž součástí byla také výstavba kaple sv. Anny.

Jako druhá významná kompozice se dá uvažovat náměstí, které je ortogonálně obeháno cestou, ze které vybíhají další komunikace do všech stran. Nejedná se však o námi sledovanou kompozici.

Popis kompozice

Kompozice jsou na území rozsáhlé a nejedná pouze o jeden ucelený prvek. Centrálním prvkem je areál hradu a zámku od kterého se odvíjí množství alejí a spojitost s touto oblastí má také oblast Křížového vrchu, na kterém je vystavěna křížová cesta. V areálu zámku je významným prvkem také park a rybník který se v něm nachází.

Hodnocená stavu krajinné kompozice

Kompozice jednotlivých prvků v území je velmi složitá. Centrální prvek, tedy hrad a zámek Frýdlant (B1), je ve velmi dobrém a zachovalém stavu. Jeho blízké okolí a svahy jsou také udržovány, rybník na úpatí svahu byl zřejmě také v nedávné době upravován. Ve svazích jsou vytvořené cestičky lemované nově vysázenými stromy. Veškeré vyznačené aleje jsou také udržovány v dobrém stavu, buď jsou dochovány aleje původní, nebo je dbáno na jejich obnovu.

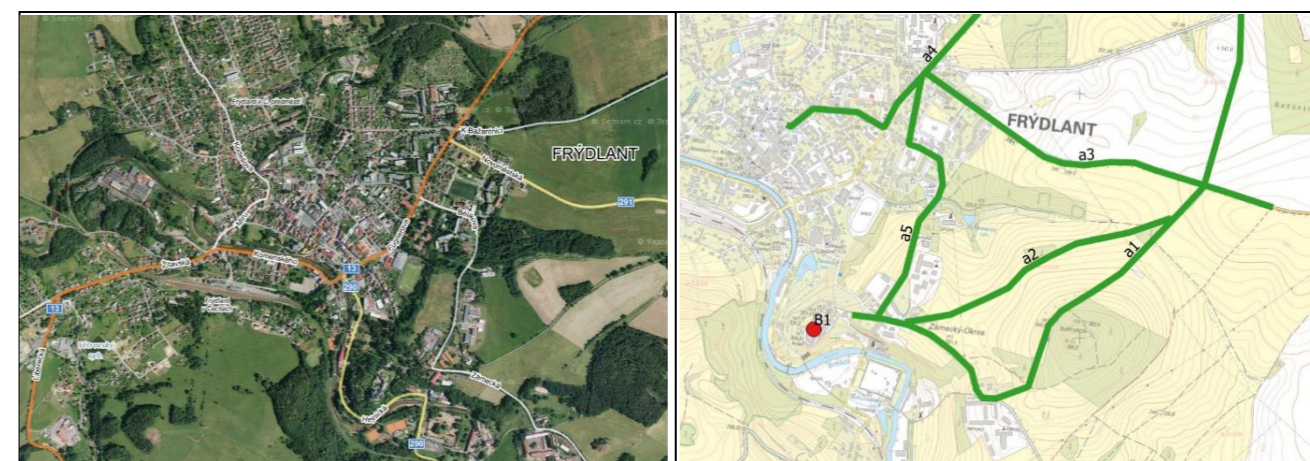
Kategorizace komponované krajiny dle zachování

■ KATEGORIE 1 – KRAJINNÁ KOMPOZICE ZACHOVANÁ

Mapové podklady archivní

Ortofotomapa a vyznačená kompozice na ZM

Fotodokumentace

9. GRABŠTEJN

Základní informace

Kraj:	Liberecký	Obec:	Chotyně
Okres:	Liberec	Katastrální území:	Grabštejn
ORP:	Liberec		

Charakteristika a zařazení dle ZF MENDELU

Typ: profánní

Centrální prvek: zámek

Hodnocení: 2C

Památková péče v území

Hospodářské zázemí hradu Grabštejn (1000141223)

Areál hradu a zámku Grabštejn (1000143682)

Identifikované znaky, objekty a jejich soubory

Zámek Grabštejn, panský dvůr se zahradou a od něho vedoucí aleje.

Popis dominantních prvků

V místě dnešního zámku stával dříve hrad z 2. pol. 13. stol. V průběhu historie hrad a zámek procházel několika přestavbami, avšak do dnešní podoby byl zbudován po roce 1704, kdy získali panství Gallasové. Součástí zámku je také předhradí, které se tedy nachází mezi zámkem a bývalým panským dvorem u kterého se nacházela rozsáhlá upravená zahrada zřetelná na mapách stabilního katastru. Součástí zámku je také kaple sv. Barbory.

Popis kompozice

Hlavním prvkem kompozice je hrad/zámek Grabštejn (B1) od něhož na sever se nacházejí objekty v předzámčí (s1) s drobným nádvořím dále severním směrem se nachází areál bývalého panského dvora (s2) s upravenou pravděpodobně renesanční zahradou, která je viditelná na mapách stabilního katastru. Od tohoto uzavřeného areálu směřují na SV a SZ aleje.

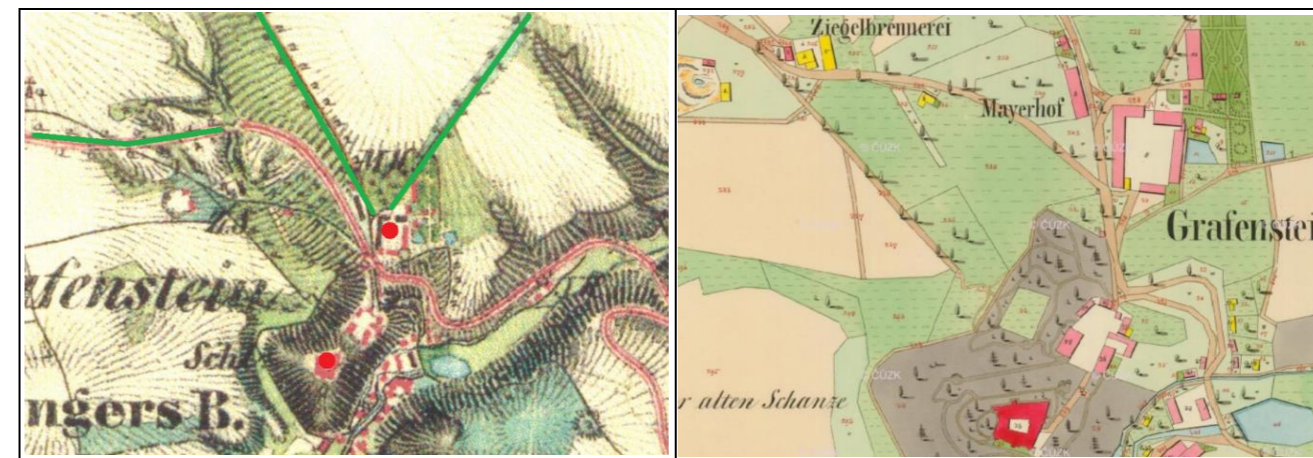
Hodnocení stavu krajinné kompozice

Centrální prvek kompozice je hrad Grabštejn (B1), který je v dobrém stavu. Zachovány jsou také budovy (s1) mezi hradem a areálem dvora. Areál dvora (s2) není zřejmě v současné době nijak využíván a chátrá, není však ve stavu, kdy by nebyla možná alespoň částečná rekonstrukce. Aleje vedoucí od severní části dvora jsou zachovány pouze částečně. Alej (a1) vedla téměř od vjezdu do dvora, v dnešní době je ke dvoru znatelný pouze průhled, kudy vedla cesta. Zbytek aleje, který je v současnosti zpevněná komunikace je poměrně zachovalý, i když se z velké části pravděpodobně nejedná o původně vysázené dřeviny. Alej (a2) je dochovaná pouze z části, ale na leteckých snímcích je stále znatelná. Pravděpodobně se také nejedná o původně vysázené dřeviny.

Kategorizace komponované krajiny dle zachování

■ KATEGORIE 2 – KRAJINNÁ KOMPOZICE ČÁSTEČNĚ ZACHOVANÁ

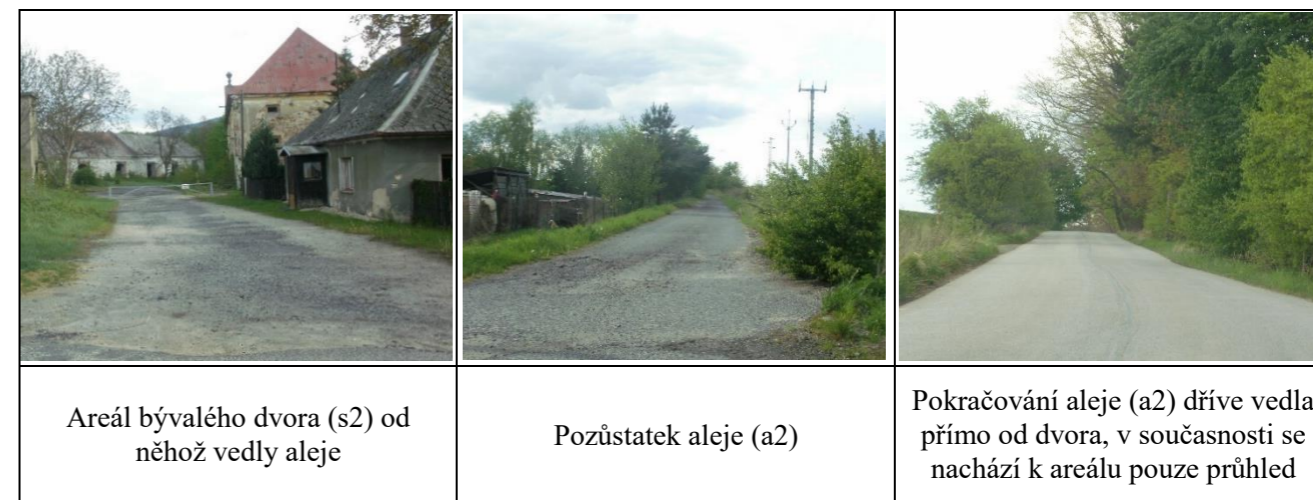
Mapové podklady archivní

Ortofotomapa a vyznačená kompozice na ZM

Fotodokumentace

10. JABLONÉ V PODJEŠTĚDÍ

Základní informace

Kraj:	Liberecký	Obec:	Jablonné v Podještědí
Okres:	Liberec	Katastrální území:	Jablonné v P. /Česká Ves v P.
ORP:	Liberec		

Charakteristika a zařazení dle ZF MENDELU

Typ: profánní

Centrální objekt: zámek

Hodnocení: 2B

Památková péče v území

V území je památkově chráněno množství staveb a objektů drobné architektury.

Městské opevnění (1000146076)

Kostel sv. Vavřince a sv. Zdislavy (1000134462)

Zámeček Pachtů z Rájova (1000159776)

Identifikované znaky, objekty a jejich soubory

Centrálním prvkem kompozice je zámek Nový Falkenburk a k němu přiléhající zahrady, dále je součástí kompozice bývalý panský dvůr a několik alejí vycházejících z této oblasti.

Popis dominantních prvků

Na místě zámku Nový Falkenburk stávala tvrz, která zanikla již ve 14. stol. V 16. stol. byla na jejím místě vystavěna tvrz nová. V polovině 18. stol. se stala tvrz majetkem Jana Pachla z Rájova a ten ji nechal přestavět do podoby barokního zámku. V průběhu 20. stol. proběhly na zámku další úpravy a v této podobě zůstává dodnes. Součástí zámku je zahrada.

Popis kompozice

Jižním směrem od zámku prochází skrz podmáčené okolí osa (a1), která prochází pomyslně skrz zámek i směrem k severu kde je taktéž v zahradě utvořena jistá osovost a kompozice. U severozápadního rohu zahrady jsou objety bývalého panského dvora, od něhož vedou JV směrem aleje.

Hodnocená stavu krajinné kompozice

Centrální prvek kompozice zámek Nový Falkenburk (B1) je udržován v dobrém stavu. V současné době slouží jako dětský domov. Aleje tvořící kompozici jsou také z velké části dochované. Alej (a1) prochází osou zámku skrz mokřady. Alej (a5) je také zachovalá a směřuje k centru města. Aleje (a2, a3) nejsou součástí významné komunikace a nejsou dokonale zachované jako předchozí aleje, ale jejich kompozice je v krajině stále znatelná. Nejméně znatelná je alej (a4) která je součástí silnice procházející sídlem.

Kategorizace komponované krajiny dle zachování

■ KATEGORIE 1 – KRAJINNÁ KOMPOZICE ZACHOVANÁ

Mapové podklady archivní

Ortofotomapa a vyznačená kompozice na ZM

Fotodokumentace

11. JESENNÝ

Základní informace

Kraj:	Liberecký	Obec:	Jesenný
Okres:	Semily	Katastrální území:	Jesenný
ORP:	Semily		

Charakteristika a zařazení dle ZF MENDELU

Typ: sakrální

Centrální prvek: zámek

Hodnocení: 1B

Památková péče v území

Dům č.p. 130 (1000135822)

Kříž (1000125365)

Socha sv. Josefa (1000443184)

Kaple Povýšení sv. Kříže (1000133382)

Identifikované znaky, objekty a jejich soubory

Zámek Jesenný a od něho vedoucí alej na sever.

Popis dominantních prvků

Zámek byl po roce 1664 přestavěn z jednoduché renesanční tvrze. Zámeček byl pak drobně upravován. K největší a nejvýznamnější úpravě došlo v roce 1715, kdy zde byla přistavěna osmihranná kaple s kopulí s oltářem sv. Jana Křtitele.

Popis kompozice

Kompozice je velice jednoduchá, jedná se pouze o areál zámečku (B1), linii (L1) vedoucí ke kapličce a jednu výraznější alej (a1) směřující k severu.

Hodnocení stavu krajinné kompozice

Centrální prvek kompozice, tedy budova zámku (B1) je ve velmi špatném stavu. Ruiny budovy jsou viditelné pouze v zimním období, kdy na stromech, které areál obrostají nejsou listy. V letních měsících není areál téměř viditelný. Linie (L1) vedoucí ke kapličce je v druhé části osázena lipami a tvoří tak krátkou alej. Alej (a1) není v současné době téměř znatelná.

Kategorizace komponované krajiny dle zachování

■ KATEGORIE 4 – KRAJINNÁ KOMPOZICE SILNĚ POŠKOZENÁ NEBO ZANIKLÁ

Mapové podklady archivní

Ortofotomapa a vyznačená kompozice na ZM

Fotodokumentace

Torzo zámecké kaple přiléhající k samotnému zámku

Linie (L1) vedoucí ke kapli, z části vysázená alej

Pozůstatky aleje (a1)

12. KARLOV POD JEŠTĚDEM

Základní informace

Kraj:	Liberecký	Obec:	Liberec
Okres:	Liberec	Katastrální území:	Machnín
ORP:	Liberec		

Charakteristika a zařazení dle ZF MENDELU

Typ: profánní

Centrální prvek: dvůr

Hodnocení: 2B

Památková péče v území

Zřícenina hradu Hamrštejn (1000149142) – středověký hrad na vrcholu Zámeckého kopce

Identifikované znaky, objekty a jejich soubory

Centrálním prvkem v území je bývalý panský dvůr, od něhož vedou třemi směry aleje. Do kompozice spadá také zřícenina hradu Hamrštejn a samotné sídlo Karlov.

Popis dominantních prvků

Za dominantní prvek kompozice lze uvažovat areál bývalého panského dvora který pravděpodobně tvořily tři křídla vystavěná do U. Součástí areálu byla také myslivna, která pravděpodobně uzavírala komplex areálu ze čtvrté strany.

Za dominantní kompozici lze také uvažovat půdorysný tvar samotného sídla Karlov, jelikož se jedná o pravidelný řadový tvar vesnice.

Popis kompozice

Veškeré kompozice se odvíjejí od panského dvora (B1) od něhož na sever veda alej (a2) směr sídlo Machnín. Alej (a1) vede směrem na jih, kde se na ní napojuje linie vystavěného sídla. Západním směrem vede alej (a3), které následně opticky směřuje k bývalému hradu Hamrštejn (s1).

Hodnocená stavu krajinné kompozice

Centrální prvek kompozice je starý panský dvůr (B1), který však není v současné době v dobrém stavu. Některé části budovy jsou stále využívány, avšak hlavní budova je tvořena pouze z nosných zdí (viditelné na fotografii). Vedlejší kompoziční prvky jsou však do velké míry zachovány. Alej (a1) je do velké míry dochovaná, je však narušená dalšími náletovými dřevinami. Alej (a2) je také v dobrém stavu a je tvořena převážně ovocnými stromy. Alej (a3), která je součástí linie (L2), která vede k zřícenině hradu Hamrštejn. Tato alej je památkově chráněná.

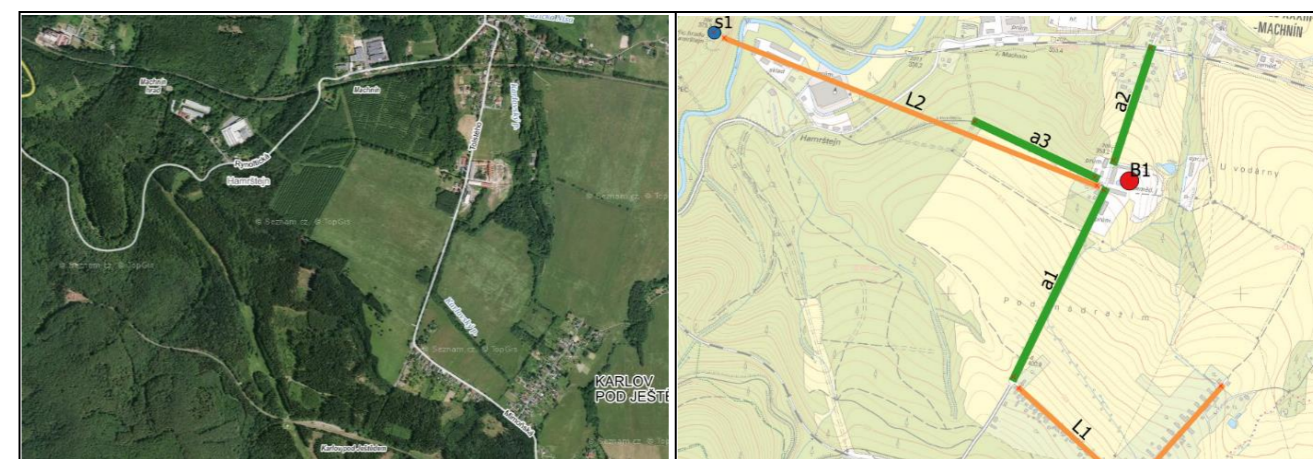
Kategorizace komponované krajiny dle zachování

■ KATEGORIE 3 – KRANINNÁ KOMPOZICE ČÁSTEČNĚ ZACHOVANÁ

Mapové podklady archivní

Ortofotomapa a vyznačená kompozice na ZM

Fotodokumentace

13. LEMBERK

Základní informace

Kraj:	Liberecký	Obec:	Jablonné v Podještědí
Okres:	Liberec	Katastrální území:	Lvová
ORP:	Liberec		

Charakteristika a zařazení dle ZF MENDELU

Typ: profánní

Centrální prvek: zámek

Hodnocení: 1C / 2B

Památková péče v území

Na území je památkově chráněno množství objektů – domů, ale i prvků drobné architektury.

Areál zámku Lemberk (1000138100)

Areál Bredovského zámku (1000133084)

Identifikované znaky, objekty a jejich soubory

Centrálním prvkem kompozice je zámek Lemberk, Bredovský zámeček, Zdislavina studánka a aleje.

Popis dominantních prvků

Zámek Lemberk byl původně gotický hrad vystavěný v polovině 13. stol., který byl následně přestavěn na částečně renesanční a částečně barokní zámek s uzavřeným obdélníkovým nádvořím. Důležitým, avšak ne příliš dominantním prvkem je studánka sv. Zdislavy, která byla manželkou původního majitele hradu.

Bredovský zámeček byl vystavěn v návaznosti na již stávající zámek Lemberk. Letohrádek byl postaven v 2. pol. 17. stol., patří k němu zahrada s bohatou sochařskou výzdobou.

Popis kompozice

Centrálním prvkem kompozice je zámek Lemberk (B1) od něhož byl směrem na jih vystavěn Bredovský letohrádek (s1) od něhož vede lipová alej ke Zdislavině studánce.

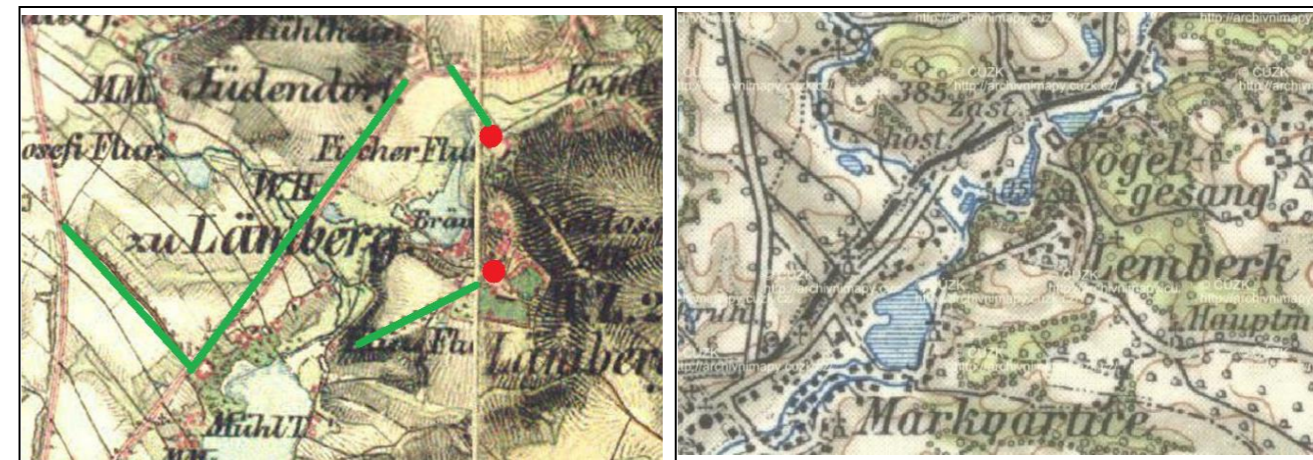
Hodnocená stavu krajinné kompozice

Centrální prvek kompozice zámek Lemberk (B1) je ve velmi dobrém stavu. Budova Bredovského letohrádku (s1) je také velmi zachovalá, avšak vizuální propojení těchto budov není znatelné z důvodu vzrostlých stromů. Zachovalá je také lipová alej (a1) vedoucí ke Zdislavině studánce.

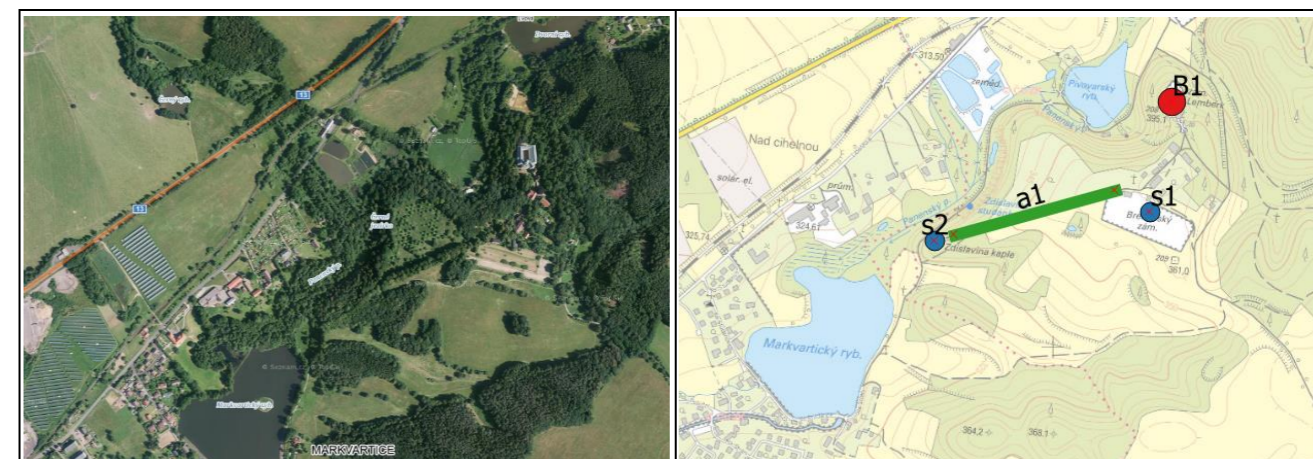
Kategorizace komponované krajiny dle zachování

■ KATEGORIE 1 – KRAJINNÁ KOMPOZICE ZACHOVALÁ

Mapové podklady archivní

Ortofotomapa a vyznačená kompozice na ZM

Fotodokumentace

14. MIMOŇ

Základní informace

Kraj:	Liberecký	Obec:	Mimoň
Okres:	Česká Lípa	Katastrální území:	Mimoň
ORP:	Česká Lípa		

Charakteristika a zařazení dle ZF MENDELU

Typ: kombinovaný

Centrální prvek: zámek

Hodnocení: 2C

Památková péče v území

V území se nachází množství památkově chráněných objektů – budov, nebo prvků drobné architektury

Kostel sv. Petra a Pavla (1000130423)

Most se sochou sv. Jana Nepomuckého (1000127916)

Areál zámku (1000150733)

Identifikované znaky, objekty a jejich soubory

Identifikovanými prvky komponovaných krajin je areál zámku, kde se nachází park s rybníkem.

Druhou možnou kompozicí je bývalý panský dvůr (hrad) na jižním okraji města, od něhož vychází několik alejí.

Popis dominantních prvků

Dominantním prvkem kompozice býval zámek, který byl původně vystavěn v roce 1570 jako renesanční tvrz. V průběhu let prošel zámek mnohými přestavbami a stala se z něho klasicistní novostavba. V roce 1950 zámek vyhořel a následně chátral. V roce 1985 byl celý zámek zbourán a zbyl po něm pouze areál se zámeckou zahradou.

Druhým dominantním prvkem byl hrad, který nebyl výrazněji využíván a zanikl. V této oblasti se také nachází areál bývalého panského dvora.

Popis kompozice

V severní části tehdejšího sídla stával zámek s rozsáhlými zahradami. Od této oblasti vedla Vranovská alej (a1). V jižní části města se nachází areál bývalého hradu (panského dvora) se zahradou znatelnou na mapách stabilního katastru. Z této oblasti a blízkého okolí procházelo několik alejí.

Hodnocení stavu krajinné kompozice

Kompozice spojená s areálem zámku není příliš zachovalá z důvodu, že centrální prvek (tedy budova zámku) byla zbourána a v oblasti se nachází pouze areál zámeckého parku (B1). Od této oblasti se odvíjí dochovaná Vranovská alej (a1).

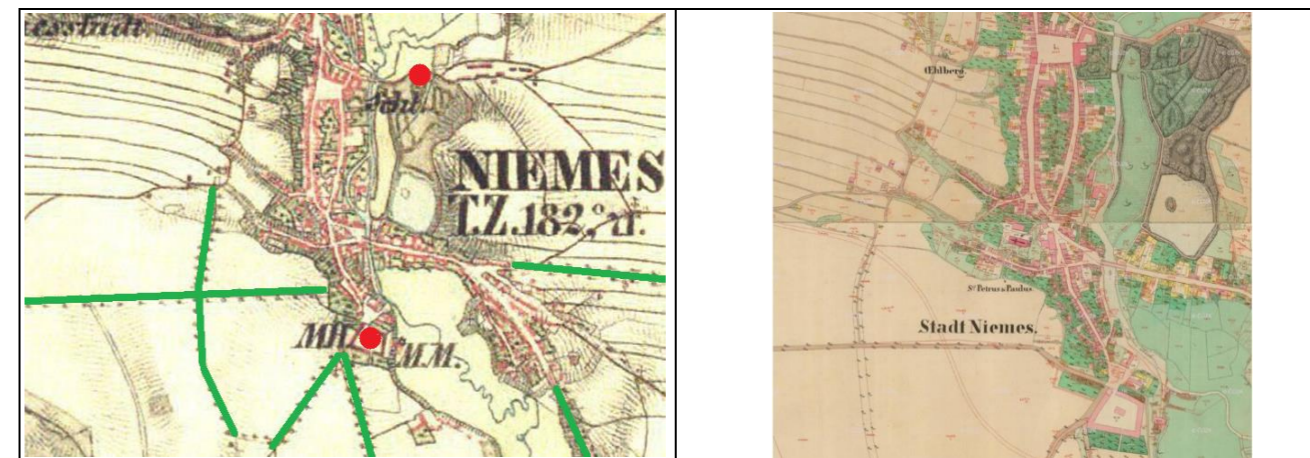
Druhá kompozice odvíjející od bývalého panského dvora (B2) jak je tato oblast vyznačena na mapách II. vojenského mapování, není příliš zachovalá, jelikož centrální prvek z převážné většiny chátrá a v současné době není využíván, nebo pouze z malé části. Aleje v této oblasti také nejsou příliš zachovalé. Znatelná je pouze alej (a2 a z malé části a4). Alej (a3) není v území znatelná.

Kategorizace komponované krajiny dle zachování

■ KATEGORIE 3 – KRAJINNÁ KOMPOZICE POŠKOZENÁ

Takto jsou hodnoceny obě kompozice i přes nedochovanou budovu zámku. Významná je však Vranovská alej.

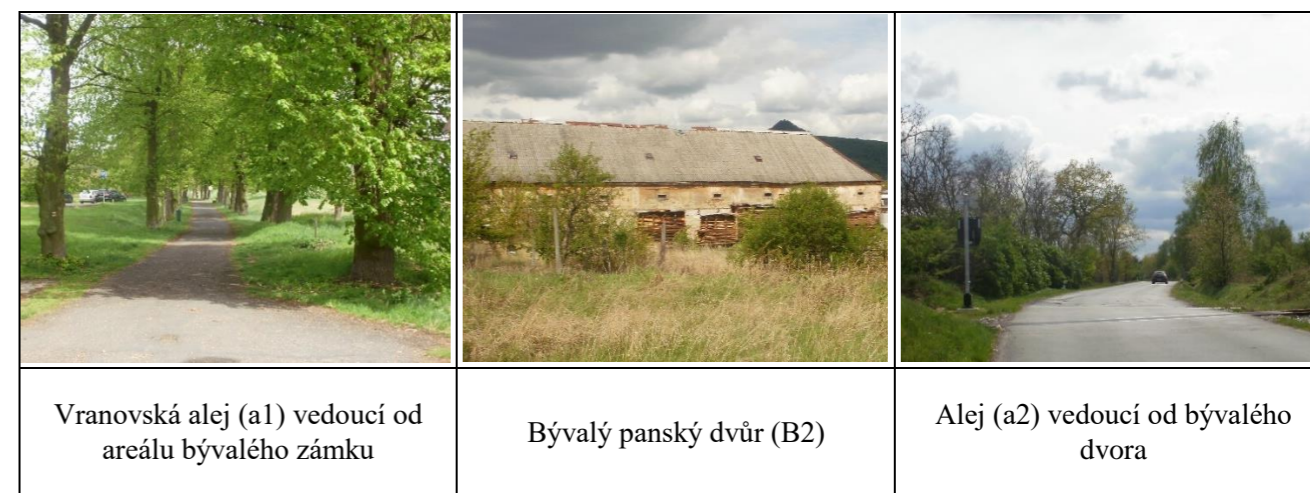
Mapové podklady archivní

Ortofotomapa a vyznačená kompozice na ZM

Fotodokumentace

15. NÁHLOV

Základní informace

Kraj: Liberecký **Obec:** Ralsko
Okres: Česká Lípa **Katastrální území:** Náhlov
ORP: Česká Lípa

Charakteristika a zařazení dle ZF MENDELU

Typ: profánní

Centrální prvek: dvůr

Hodnocení: 1B

Památková péče v území

Kaple sv. Floriána (1000443509)

Most (103536116) – kamenný most z pískovcových štuků z roku 1843

Identifikované znaky, objekty a jejich soubory

Centrálním prvkem byl bývalý panský dvůr Medný a od něho vedoucí aleje.

Popis dominantních prvků

Dominantním prvkem byl zemědělský panský dvůr, který byl z důvodu vojenských výcvikových prostor Ralsko zničen.

Popis kompozice

Kompozice je zřetelná z map stabilního katastru, kde je znatelné, že se areál skládal ze tří větších budov a západním směrem od areálu se nacházela zahrada. Od areálu směrem na východ vedla ale (a2), která pokračovala k sídlu Náhlov a alej (a1) směřovala k Bývalé obci Černá Novina.

Hodnocená stavu krajinné kompozice

Z centrálního prvku, tedy bývalého panského dvora zbyly již pouze ruiny, které jsou neobnovitelné. Aleje které však vedly z této oblasti byla z malé části zachována a jsou zde podél této komunikace vysázeny jednostranné nové aleje.

Kategorizace komponované krajiny dle zachování

■ KATEGORIE 4 – KRAJINNÁ KOMPOZICE POŠKOZENÁ NEBO ZCELA ZANIKLÁ

Mapové podklady archivní

Ortofotomapa a vyznačená kompozice na ZM

Fotodokumentace

16. NOVÝ BERŠTEJN

Základní informace

Kraj:	Liberecký	Obec:	Dubá
Okres:	Česká Lípa	Katastrální území:	Dubá
ORP:	Česká Lípa		

Charakteristika a zařazení dle ZF MENDELU

Typ: profánní

Centrální prvek: zámek

Hodnocení: 2C

Památková péče v území

Zámek (1000127631)

Socha sv. Jana Nepomuckého (1000130583)

Sloup se sousoším Nejsvětější Trojice (1000144798)

Socha Panny Marie (1000147976)

Identifikované znaky, objekty a jejich soubory

Jedním z identifikovaných prvků je zámek Nový Berštejn, od něho vedoucí aleje a osy tvořící hvězdu severovýchodně od zámku.

Popis dominantních prvků

Dominantním a centrálním prvkem je zámek Nový Berštejn, který byl vystavěn počátkem druhé poloviny 16. stol. Zámek v průběhu dějin vystřídal velké množství majitelů a v roce 1723 byl zámek barokně přestavěn. A rozšířen o dvě postranní křídla.

Popis kompozice

Centrálním prvkem je zámeček (B1), který je vystavěn do tvaru U, kompozice areálu však pokračuje dalšími třemi budovami, který areál uzavírali z protější strany. Směrem na sever od areálu vede alej (a1), která vede směrem k dalšímu panskému dvoru, další alej (a2) vedla severozápadním směrem k části dnes zvané Krčma. Jižním směrem vedla alej (a3) do sídla Dubá. V lesích severovýchodním směrem od zámečku se nachází kompozice tvořená cestami, které jsou formovány do tvaru hvězdy.

Hodnocení stavu krajinné kompozice

Centrální prvek kompozice je budova zámku (B1), která v dnešní době slouží jako hotel a je udržována v dobrém stavu. V sousedství byl vystavěn areál panského dvora, který není v současné době příliš udržován, avšak i přes svůj stav je stále využíván. Alej (a1) je z velké části dochovaná. Alej (a2) je dochovaná z části a alej (a3) je součástí lesa, tudíž ji nelze jasně specifikovat.

Linie specifikované v lese severovýchodně od centrálního prvku nejsou s kompozicí spjaty a v současné době nejsou znatelné

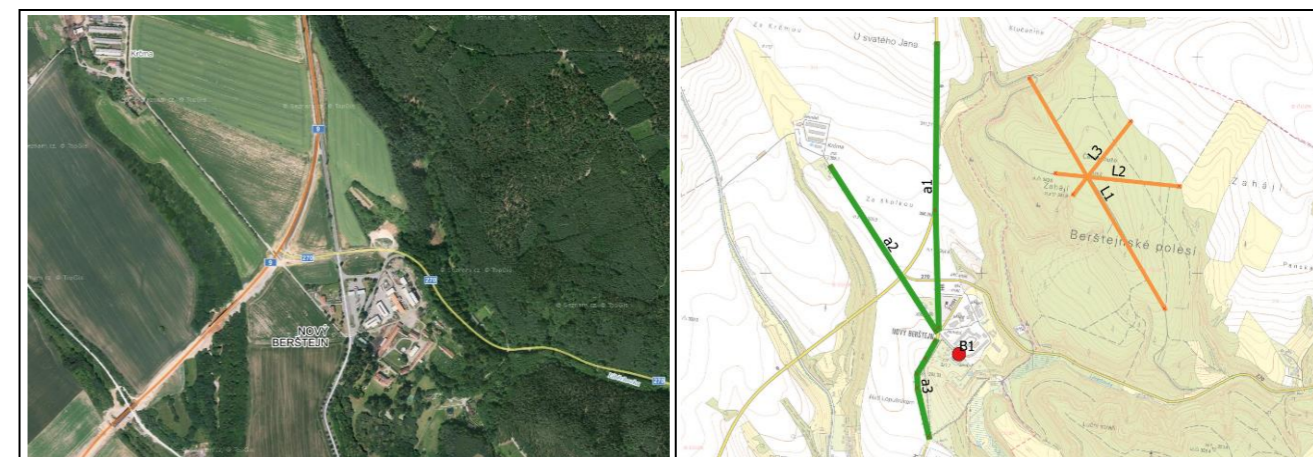
Kategorizace komponované krajiny dle zachování

KATEGORIE 2 – KRAJINNÁ KOMPOZICE ČÁSTEČNĚ ZACHOVANÁ

Mapové podklady archivní

Ortofotomapa a vyznačená kompozice na ZM

Fotodokumentace

17. NOVÝ LUHOV

Základní informace

Kraj:	Liberecký	Obec:	Brniště
Okres:	Česká Lípa	Katastrální území:	Luhov u Mimoneš
ORP:	Česká Lípa		

Charakteristika a zařazení dle ZF MENDELU

Typ: profánní

Centrální prvek: dvůr

Hodnocení: 1A

Památková péče v území

Dům č. p. 10 (1000140742)

Dům č. p. 19 (1000147192)

Identifikované znaky, objekty a jejich soubory

Centrálním prvkem kompozice je panský dvůr v části Sedliště a od něho vedoucí alej.

Popis dominantních prvků

Dominantním prvkem kompozice je bývalý panský dvůr, který byl tvořen čtyřmi křídly, tvořící obdélníkový uzavřený prostor.

Popis kompozice

Dominantním prvkem kompozice je bývalý panský dvůr, od něhož vedla směrem na severovýchod alej.

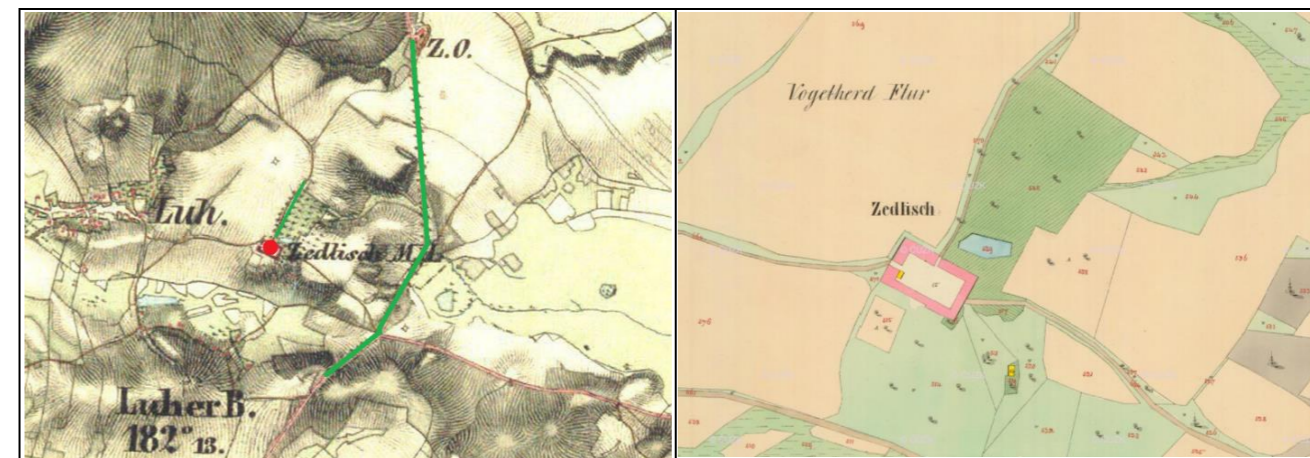
Hodnocená stavu krajinné kompozice

Budova centrálního prvku, tedy bývalého panského dvora (B1) není v příliš dobrém stavu a v současné době je areál pravděpodobně využíván jako součást zemědělského družstva. Nejvíce poničené je západní křídlo, které je vidět na fotografii. Samotná kompozice areálu byla promyšlená, jelikož dvorem procházela od východu na západ cesta a nacházejí se zde tedy dvě vstupní brány. Alej (a1) vedoucí od severního křídla dvora, kde se také nachází již menší brána je poměrně zachovalá i přes to, že není na první pohled znatelná, jelikož dominantní dřeviny jsou obrostlé menšími keři. U areálu byla také nalezena kratší, ale zřejmě původní lipová alej, která vedla od východního křídla. Tato alej není z historických, ale ani současných map znatelná.

Kategorizace komponované krajiny dle zachování

■ KATEGORIE 3 – KRAJINNÁ KOMPOZICE POŠKOZENÁ

Mapové podklady archivní

Ortofotomapa a vyznačená kompozice na ZM

Fotodokumentace

18. PERTOLTICE

Základní informace

Kraj:	Liberecký	Obec:	Petroltice
Okres:	Liberec	Katastrální území:	Petroltice
ORP:	Frýdlant		

Charakteristika a zařazení dle ZF MENDELU

Typ: sakrální

Centrální prvek: kaple

Hodnocení: 1B / 1A

Památková péče v území

Hrobka Heleny Scholz (1999990324_0001)

Usedlost (1766824203)

Kostel sv. Joša (1000443802)

Kříž (1999997620)

Identifikované znaky, objekty a jejich soubory

Do kompozice spadá bývalý panský dvůr, Kostel sv. Joša a několik alejí propojující objekty drobné sakrální architektury.

Popis dominantních prvků

Dominantním prvkem je bývalý panský dvůr (tvrz), která byla lenním statkem krále. Samotný objekt neprocházela pravděpodobně radikálními úpravami, a proto si jeho části dodnes zachovaly podobu renesančního, či barokního původu.

Popis kompozice

Centrálním prvkem kompozice je bývalá tvrz, která byla vystavěna u hlavní komunikace vedoucí do dnešního Německa. Tato cesta byla lemována stromořadím a jedná se tedy o významnou alej. Východně od tvrže se nachází kostel sv. Joša.

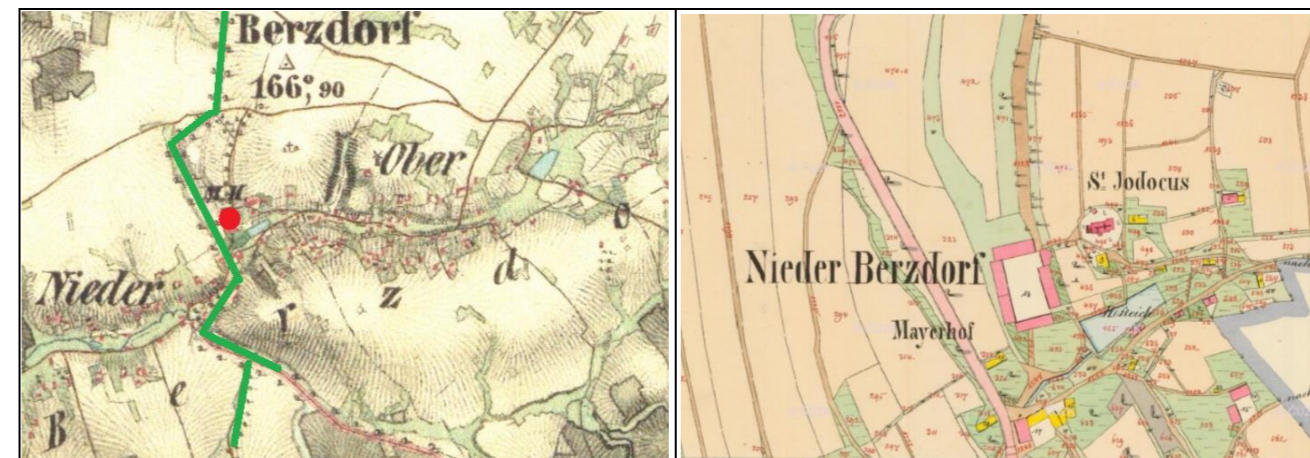
Hodnocená stavu krajinné kompozice

Poměrně rozsáhlý areál bývalého panského dvora (B1) je uzavřený a není tudíž přístupný. Podle vnějšího vzhledu se jedná o stále využívaný objekt pravděpodobně soukromě jako opravna automobilů. Alej (a1) je poměrně zachovalá. Alej (a2) vede podél hlavní komunikace procházející sídlem, nejedná se o kompletně dochovanou alej, avšak jsou zde patrné její pozůstatky podobně jako u sleje (a3). Za zmínku také stojí krátké jírovcové stromořadí podél hřbitovní zdi u kostela vedoucí až téměř k areálu bývalého dvora.

Kategorizace komponované krajiny dle zachování

■ KATEGORIE 3 – KRAJINNÁ KOMPOZICE POŠKOZENÁ

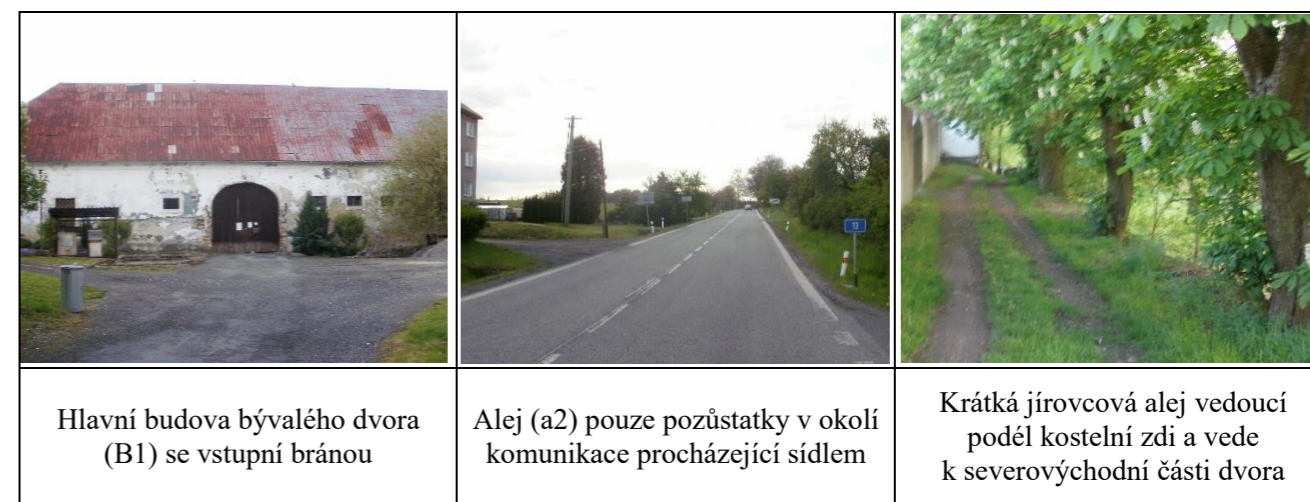
Mapové podklady archivní

Ortofotomapa a vyznačená kompozice na ZM

Fotodokumentace

19. RALSKO

Základní informace

Kraj:	Liberecký	Obec:	Ralsko
Okres:	Česká Lípa	Katastrální území:	Ralsko
ORP:	Česká Lípa		

Charakteristika a zařazení dle ZF MENDELU

Typ: profánní

Centrální prvek: dvůr

Hodnocení: 1B / 1A

Památková péče v území

Kostel sv. Havla (1000144580)

Zámek (1000139998)

Identifikované znaky, objekty a jejich soubory

Centrálním prvkem kompozice byl panský dvůr, od něhož vedla alej.

Náznaky komponované krajiny se nacházejí také na území sídla Ralsko, kde se nachází tvrz, ta však není na mapách vojenského mapování vyobrazena. Z této oblasti, ale ne přímo od tvrze vychází množství alejí. Nejedná se však o dominantní kompozici řešenou v rámci studie.

Popis dominantních prvků

Dominantním prvkem kompozice byl panský dvůr, který byl tvořen třemi budovami a sadem.

Popis kompozice

Dvůr se nacházel západním směrem od sídla Ralsko. Od areálu vedla východním směrem, kde se nacházela myslivna, ke které také směřovala vysázená alej.

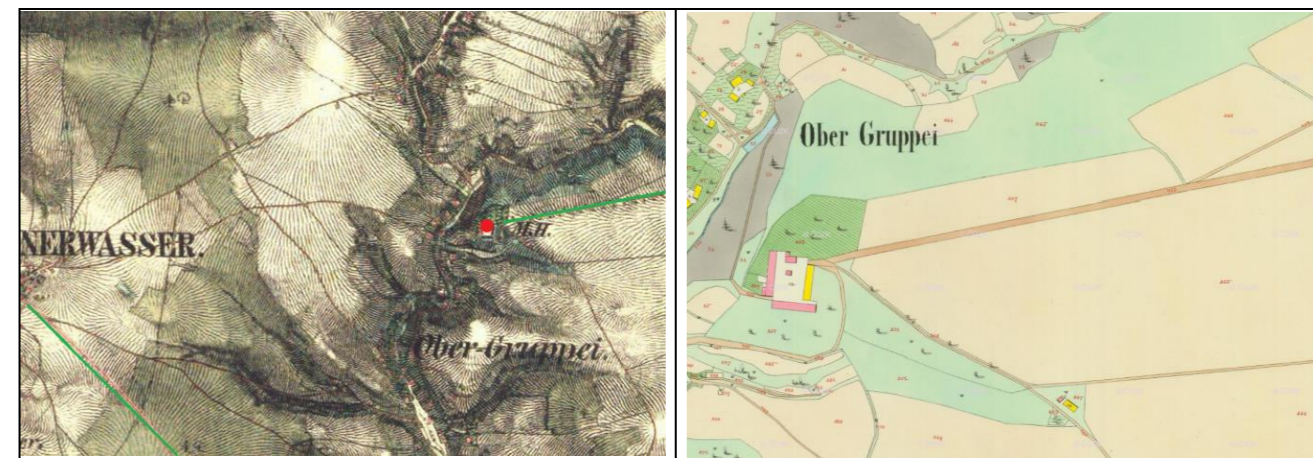
Hodnocení stavu krajinné kompozice

Centrální prvek, tedy budova dvora (B1) je v současné době ve špatném stavu a zbyly po ní téměř pouze zarostlé ruiny. Pole, mezi kterými dříve vedla alej, jsou zalesněné, avšak z leteckých snímků je původní cesta se stromy, které byly dříve součástí aleje znatelná.

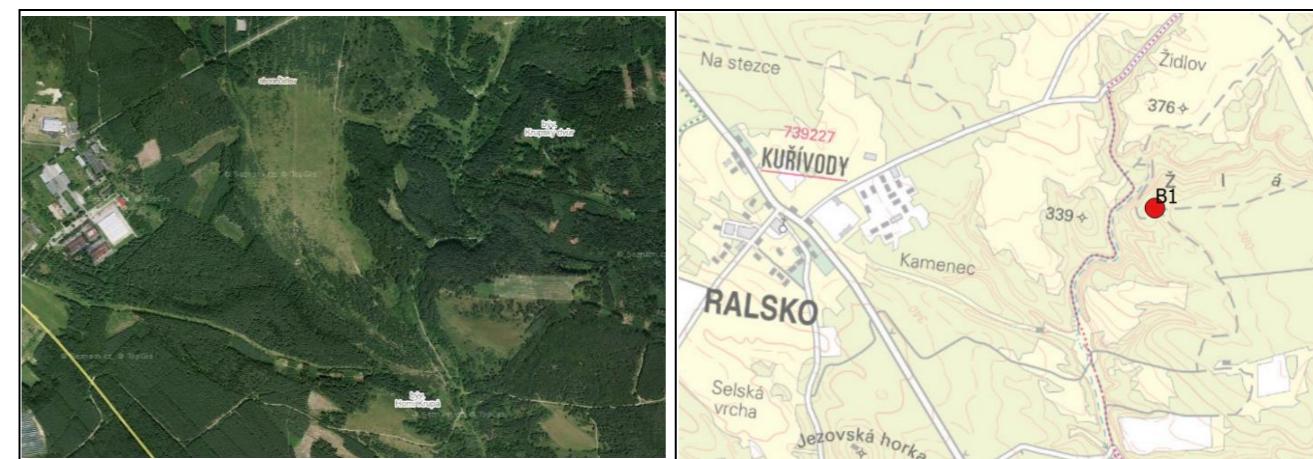
Kategorizace komponované krajiny dle zachování

■ KATEGORIE 4 – KRAJINNÁ KOMPOZICE SILNĚ POŠKOZENÁ, NEBO ZANIKLÁ

Mapové podklady archivní

Ortofotomapa a vyznačená kompozice na ZM

Fotodokumentace

Obrázky pořízeny v rámci služby mapy.cz, zdroje uvedeny v závěru

Pozůstatky sídla Kupský dvůr

Ortofotosnímek zaměřený na pozůstatky alejí, které jsou stále znatelné

Aleje vedoucí z centra sídla Kuřívody, kde se nachází také tvrz, ke které byly aleje vedeny

20. SLOUP V ČECHÁCH

Základní informace

Kraj:	Liberecký	Obec:	Sloup v Čechách
Okres:	Česká Lípa	Katastrální území:	Sloup v Čechách
ORP:	Nový Bor		

Charakteristika a zařazení dle ZF MENDELU

Typ: profánní

Centrální prvek: zámek

Hodnocení: 1B /1C

Památková péče v území

Na území obce se nachází množství památkově chráněných objektů jako jsou domy, nebo prvky drobné sakrální architektury.

Pozůstatky Berkovského zámku (1000139843)

Kostel sv. Kateřiny (1000149317)

Zámek (1000124696)

Skalní hrad (1000153779)

Identifikované znaky, objekty a jejich soubory

Starý panský dvůr (hrad), zámek u panského dvora, kaple sv. Jana Nepomuckého, kostel sv. Kateřiny a aleje vedoucí od těchto prvků.

Popis dominantních prvků

Zámek Sloup byl vystavěn v roce 1730 jako barokní budova. V té podobě nevydržel příliš dlouho a v roce 1829 byla upravena do klasicistního stylu.

Skalní hrad Sloup byl vybudován počátkem 14. stol. jako téměř nedobytné sídlo díky jeho pozici na vysokých skalách.

Kaple sv. Jana Nepomuckého byla vystavěna v první polovině 18. stol. a sloužila jako pohřebiště příslušníku rodu, který vlastnil zámek

Popis kompozice

Centrálním prvkem kompozice je zámek Sloup (B1) od něhož směrem na severovýchod vede skrz zahradu linie, která je dále zvýrazněna alejí a končí u kaple sv. Jana Nepomuckého (s3). Spojení s tím prvkem má také kostel sv. Kateřiny (s1), který se nachází na stejné ose, pouze druhým směrem od zámku. S touto kompozicí je také opticky spojen Skalní hrad, který je díky své pozici snadno viditelný.

Hodnocení stavu krajinné kompozice

Centrální prvek budovy zámku je v současné době využíván jako domov důchodců a udržován ve velmi dobrém stavu. Linie (L1) je do dnešní doby také velmi dobře znatelná a prochází od budovy kostela – středem nádvoří – osou budovy a hlavním vchodem – středem zahrady a fontánkou, která se zde nachází a pokračuje ke kapli sv. Jana Nepomuckého, kde je zdůrazněna lipovou alejí (a1), která je také dobře zachovalá. Druhá linie (L2) je pouze pohledová osa směřující ke skalnímu hradu. Tento pohled je také dochován.

Kategorizace komponované krajiny dle zachování

■ KATEGORIE 1 – KRAJINNÁ KOMPOZICE ZACHOVANÁ

Mapové podklady archivní

Ortofotomapa a vyznačená kompozice na ZM

Fotodokumentace

21. SVÉBOŘICE

Základní informace

Kraj:	Liberecký	Obec:	Ralsko
Okres:	Česká Lípa	Katastrální území:	Svébořice
ORP:	Česká Lípa		

Charakteristika a zařazení dle ZF MENDELU

Typ: profánní

Centrální prvek: dvůr

Hodnocení: 1B / 1A

Památková péče v území

Pomník generálmajora Antonína Sochora (1000130665)

Zřícenina hradu Ralsko (1000146436)

Identifikované znaky, objekty a jejich soubory

Bývalý panský dvůr a aleje vedoucí od něho.

V samotném sídle Svébořice by se dalo uvažovat o celém komponované vsi s centrální osou potoka.

Popis dominantních prvků

Centrálním prvkem kompozice je bývalý zemědělský dvůr Ostrov, který sloužil především k chovu koní a skotu. Dominantním prvkem samotných Svébořic byl kostel nanebevzetí Panny Marie, který zde stával do zániku obce, a to v roce 1946.

Popis kompozice

Od dvora vedla směrem na východ a následně vedla k obci Dolní Novina.

Druhou možnou kompozicí je kompozice samotného sídla, která se odvíjela od kostela, v jehož blízkosti se nacházel také rybník. Z této oblasti vedl směrem na jihozápad, tedy k obci Nový dvůr potok, ke kterému byla směřována veškerá zástavba. Ves byla na druhém konci opět pomyslně zakončena rybníky. Nejedná se však o námi sledovanou kompozici v rámci této studie.

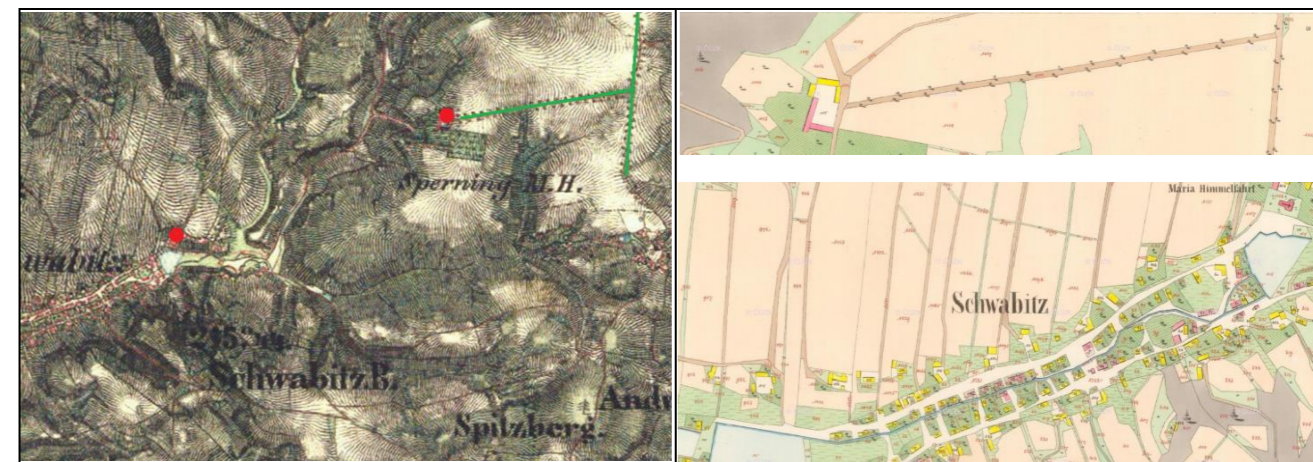
Hodnocení stavu krajinné kompozice

Centrální prvek kompozice, tedy areál bývalého dvora (B2) není v současné době téměř znatelný. V oblasti dvora se již nenacházejí ani zbylé ruiny, ale je zde znatelný pouze nepatrný zarostlý vrcholek, který na první pohled nenapovídá, že zde dříve stával nějaký areál. Alej (a1) není v krajině také téměř znatelná. Krátké stromořadí které se v oblasti nachází není s velkou pravděpodobností původní, jelikož se jedná o několik druhů dřevin.

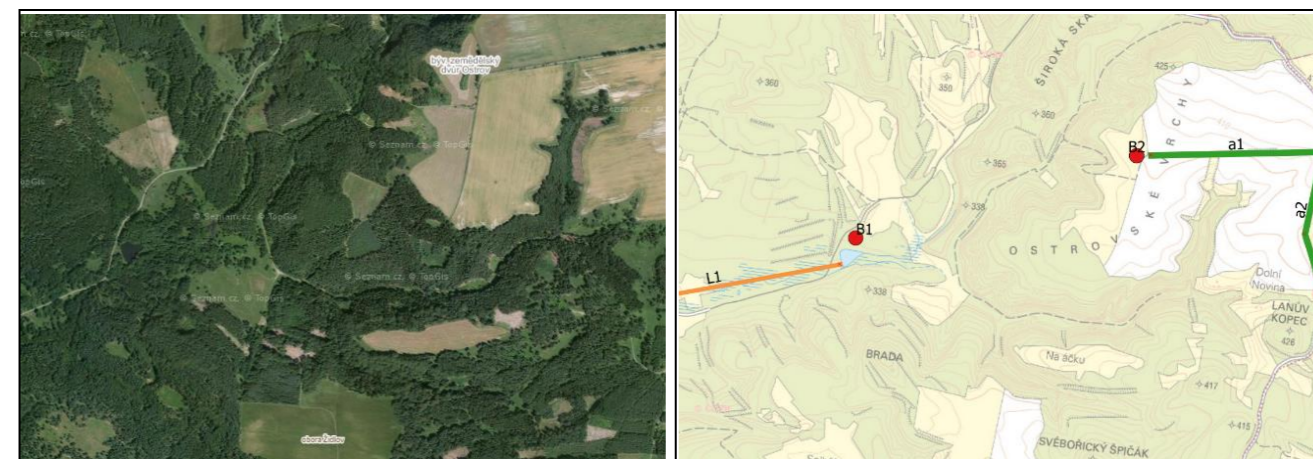
Kategorizace komponované krajiny dle zachování

■ KATEGORIE 4 – KRAJINNÁ KOMPOZICE SILNĚ POŠKOZENÁ, NEBO ZANIKLÁ

Mapové podklady archivní

Ortofotomapa a vyznačená kompozice na ZM

Fotodokumentace

Obrázky pořízeny v rámci služby mapy.cz, zdroje uvedeny v závěru

22. SVIJANY

Základní informace

Kraj:	Liberecký	Obec:	Svijany
Okres:	Liberec	Katastrální území:	Svijany
ORP:	Turnov		

Charakteristika a zařazení dle ZF MENDELU

Typ: profánní

Centrální prvek: zámek

Hodnocení: 2A

Památková péče v území

Rovinné neopevněné sídliště (1000147839, 1000136596) lokality osídlené v raném středověku

Socha sv. Antonína (1000144898)

Socha sv. Jana Nepomuckého (1000147321)

Pohřebiště slezskoplatěnické kultury (1000156135)

Zámek (1000139928)

Identifikované znaky, objekty a jejich soubory

Zámek Svijany, panský dvůr a aleje vedoucí od nich.

Popis dominantních prvků

Svijanský zámek byl pravděpodobně postaven před rokem 1565, kdy do té doby často střídal majitele a až po tomto roce byl rekonstruován a přestavěn ve stylu renesance. Jak je znatelné z map stabilního katastru, jedná se o dvoukřídlou budovu, od níž na západ je vystavěno množství dalších budov dvora.

Popis kompozice

Centrálním prvkem kompozice je panský dvůr se zámkem, od něhož vychází množství alejí. Alej směřující na jihozápad (a2) vedla k myslivně a k sídlu Loukov. Alej (a1) vedla směrem na sever k dnešnímu Svijanskému Újezdu.

Hodnocená stavu krajinné kompozice

Centrální prvek kompozice budova zámku Svijany je zrekonstruována a udržována v dobrém stavu. V současné době je otevřená veřejnosti. Areál dvora (a1) je také udržován, jelikož se zde v současné době nachází pivovar. Všechny tři aleje jsou v krajině i v současné době znatelné a jedná se o ovocné stromy. Od aleje (a2) je vysázena nová alej, která zde dříve nebyla.

Kategorizace komponované krajiny dle zachování

■ KATEGORIE 1 – KRAJINNÁ KOMPOZICE ZACHOVANÁ

Mapové podklady archivní

Ortofotomapa a vyznačená kompozice na ZM

Fotodokumentace

23. SYCHROV

Základní informace

Kraj:	Liberecký	Obec:	Sychrov
Okres:	Liberec	Katastrální území:	Radostín u Sychrova
ORP:	Turnov		

Charakteristika a zařazení dle ZF MENDELU

Typ: profánní

Centrální prvek: zámek

Hodnocení: 2B

Památková péče v území

Zámek Sychrov (1000134863)

Vodárenská věž (1000134863_1306)

Identifikované znaky, objekty a jejich soubory

Zámek Sychrov a k němu přílehlé zahrady ve kterých se nachází Oranžerie, Arturov hrad, památník návštěv císaře, Rudolfova vyhlídka a aleje

Popis dominantních prvků

Na místě dnešního zámku byla od 14. stol. ves Svojkov s dvorem. Na konci 17. stol nechal na tomto místě Albrecht z Valdštejna vystavět barokní zámek. V průběhu let byla budována zahrada a zámek se přestavěl novogotického slohu.

Popis kompozice

Centrálním prvkem kompozice je samotná budova zámku, od kterého vede středem zahrady pohledová osa (L3) k Oranžerii (s1) Zahradou prochází osa (L1), která následně navazuje na Alej Rohanku, Zrcadlově od této osy se nachází linie směřující k Arturovu hradu (s2). V zahradách je také vybudováno zákoutí s památníkem návštěv císaře. Významným prvkem je také Rudolfova vyhlídka. Soustava těchto tří linií byla formována do tvaru trojzubce, který je pro krajinné kompozice typický.

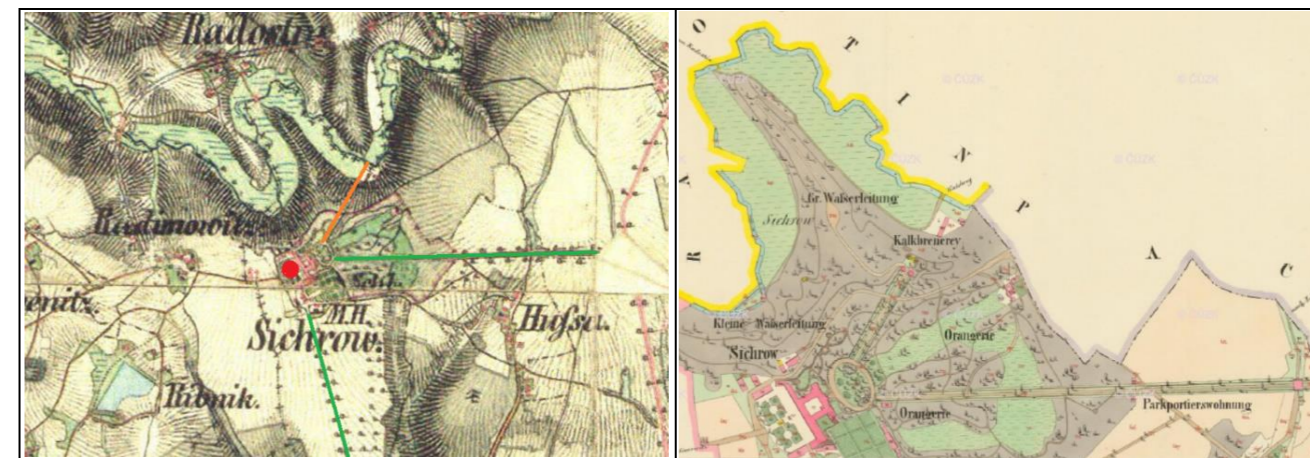
Hodnocená stavu krajinné kompozice

Hlavní kompoziční prvek budova zámku Sychrov (B1) je udržovaná a otevřená pro veřejnost. Rozsáhlé zahrady, s liniemi, od kterých se následně často odvíjejí vedlejší kompozice jsou také zachovalé. Linie (L1) z poloviny spadá do areálu zámecké zahrady, kde je zvládnutěna alejí, která následně za hranicí zámeckého areálu pokračuje dále v podobě aleje Rohanka. Linie (L2) směřuje k Arturovu hradu, zde není pohledová osa zřetelná z důvodu vzrostlých stromů. K samotné bráně hradu, která se již nachází za areálem zámecké zahrady vede také krátká alej. Linie (L3) je výrazná pohledová osa skrz celý zámecký park od budovy zámku k zámecké budově Oranžerie, která se nachází na druhém konci areálu.

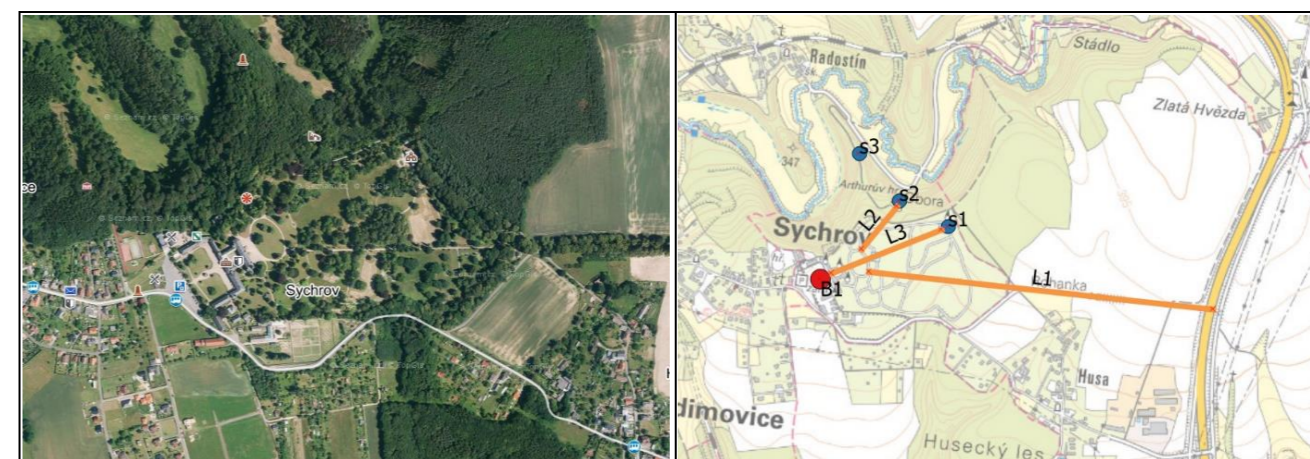
Kategorizace komponované krajiny dle zachování

■ KATEGORIE 1 – KRAJINNÁ KOMPOZICE ZACHOVANÁ

Mapové podklady archivní

Ortofotomapa a vyznačená kompozice na ZM

Fotodokumentace

24. TURNOV

Základní informace

Kraj:	Liberecký	Obec:	Turnov
Okres:	Semily	Katastrální území:	Turnov
ORP:	Turnov		

Charakteristika a zařazení dle ZF MENDELU

Typ: profánní

Centrální prvek: jiné

Hodnocení: 2A

Památková péče v území

V památkové péči je celé náměstí a jeho blízké okolí, mimo jiné je zde chráněno množství objektů – domy a prvky drobné sakrální architektury.

Zemědělský dvůr Valdštejnsko (1000131299)

Kostel sv. Matěje / kostel sv. Jana Křtitele / kostel sv. Mikuláše

Kostel sv. Františka z Assisi (1000149080), Areál kostela Narození Panny Marie (1000133617)

Židovský hřbitov (1000128965)

Identifikované znaky, objekty a jejich soubory

Kompozice cestní síť, rozmístění kostelů (kostel sv. Mikuláše, Kostel sv. Františka z Assisi, Kostel Narození Panny Marie) a alej u kostela Narození Panny Marie

Popis dominantních prvků

Kostel sv. Mikuláše pochází z 2. pol. 14. stol. v roce 1538 jako gotický kostel, který však při poháru města vyhořel, k této tragédii došlo také v roce 1707 a 1922 byl přestavěn do barokního stylu.

Kostel sv. Františka z Assisi byl vystavěn počátkem druhé poloviny 17. stol. i tento kostel postihl požár v roce 1707 kdy byl následně přestavěn. K přestavbám došlo také v letech 1822–1824 po požáru v roce 1803. jedná se o stavbu vybudovanou v duchu empíru.

Kostel Narození Panny Marie byl původně ve 14. stol. vystavěn jako dominikánský chrám, tento kostel zde stál do poloviny 18. stol. a v první polovině 19. stol. byl vystavěn mohutný novogotický kostel

Popis kompozice

Hlavním specifickým prvkem kompozice je silniční síť, která pravidelně vychází z pravidelného obdélníkového náměstí. Je tvořena dvěma liniemi (L2 a L3), které vedou v okrajových částech náměstí vždy od severu k jihu. Třetí linie (L1) prochází středem náměstí od jihozápadu na severovýchod. Do kompozice lze taky zařadit tři kostely tvořící dominanty náměstí a jeho blízkého okolí. Tyto kostely jsou vystavěny v jedné ose a kostel sv. Františka z Assisi (s2) ležící „uprostřed“ je zároveň dominantou náměstí. Součástí areálu kostela Narození Panny Marie a hřbitov na kterém je vysázena alej směřující ke smuteční síni.

Hodnocení stavu krajinné kompozice

Tato kompozice je poměrně netypická, avšak veškeré její prvky jsou zachovány a při pohledu na náměstí jsou zřetelné. Jak linie komunikací, tak budovy kostelů jsou zachovány a je na první pohled znatelná jistá pravidelnost a při zaměření se na budovy kostelů i osovost, která tvoří vizuální návaznost mezi nimi.

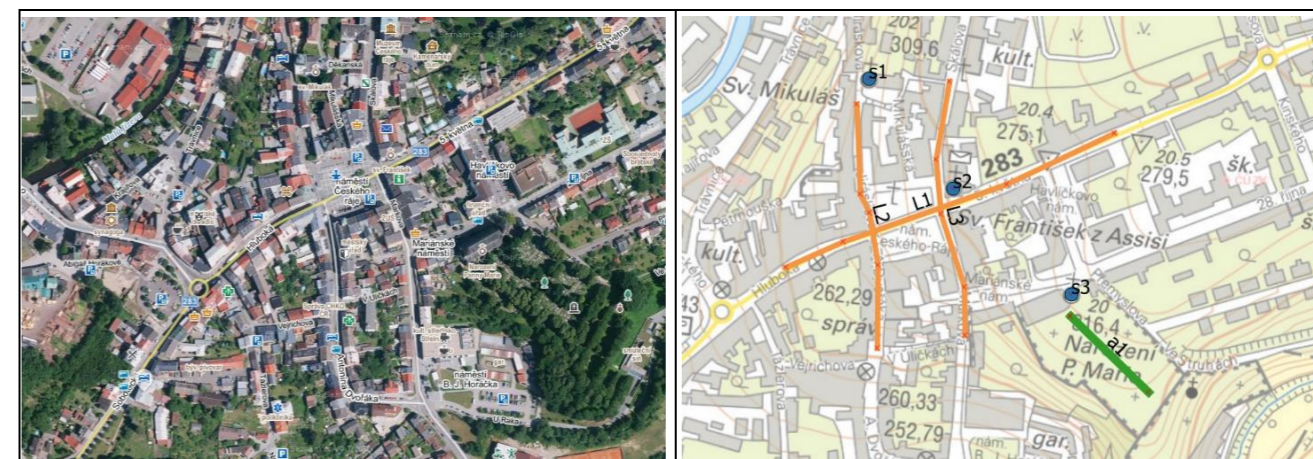
Kategorizace komponované krajiny dle zachování

■ KATEGORIE 1 – KRAJINNÁ KOMPOZICE ZACHOVANÁ

Mapové podklady archivní

Ortofotomapa a vyznačená kompozice na ZM

Fotodokumentace

Pohled ze severozápadního rohu náměstí ke kostelu (s2) a (s3), mezi budovy pak zabíhá linie (L1)

Pohled z jihozápadního rohu náměstí ke kostelu (s1) po linii (L2) a středem náměstí procházející (L1)

Pohled z jihozápadního rohu náměstí ke kostelu (s2) a na linii (L3) procházející východní částí náměstí

25. ZAHRÁDKY

Základní informace

Kraj:	Liberecký	Obec:	Zahrádky
Okres:	Česká Lípa	Katastrální území:	Zahrádky u České Lípy
ORP:	Česká Lípa		

Charakteristika a zařazení dle ZF MENDELU

Typ: kombinovaná

Centrální prvek: zámek

Hodnocení: 2C

Památková péče v území

V území se nachází množství památkově chráněných objektů, jako jsou domy či prvky drobné sakrální architektury.

Kostel sv. Barbory (1000158040)

Zámek (1000139170)

Identifikované znaky, objekty a jejich soubory

Centrálním prvkem je panský dvůr, kde je dominantou Zahrádecký zámek s rozsáhlou zahradou, ve které se nachází množství přírodních, ale i uměle vytvořených prvků zejména jeskyně. Dalším prvkem jsou aleje a kostel sv. Barbory a Zahrádecký letohrádek

Popis dominantních prvků

Zahrádecký zámek byl vystavěn v druhé polovině 16. stol., pravděpodobně zde však podle pozůstatků stávalo i dříve sídlo na jehož místě byl zámek vystavěn. Zámek má obdélníkový půdorys s nádvořím, což je viditelné na mapách stabilního katastru. V roce 2003 zámek vyhořel.

Popis kompozice

Centrálním prvkem kompozice je budova zámku, od níž na jih vycházejí tři linie. Linie a alej (L1) směřuje ke kostelu sv. Barbory. Druhá linie (L2) vedle k Zámeckému letohrádku a linie (L3) je součástí aleje vedoucí k bývalé myslivně u sídla Sádky.

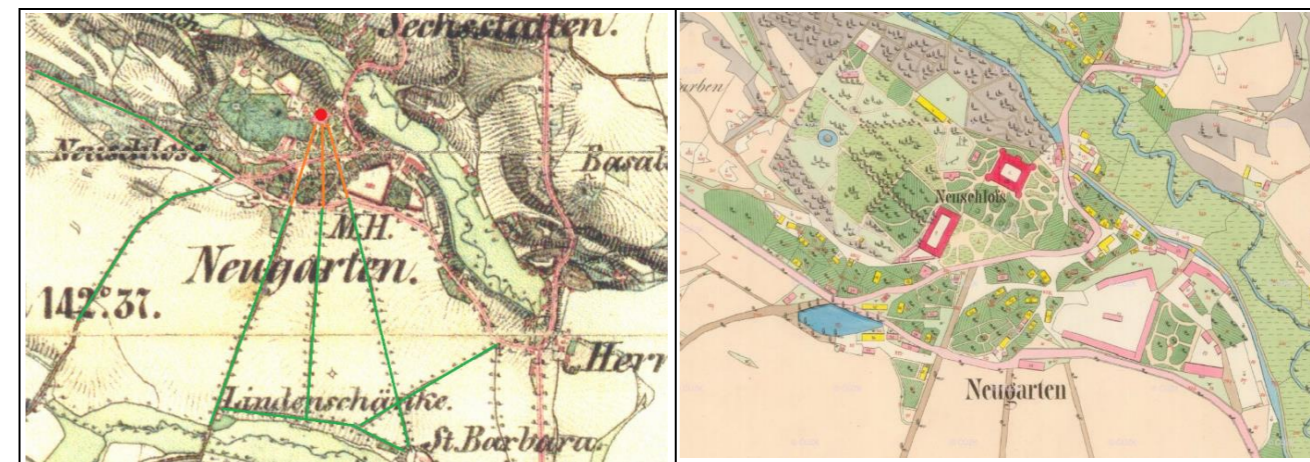
Hodnocení stavu krajinné kompozice

Centrální budova kompozice, tedy Nový zámek působí jako zachovalá budova, po požáru však nebyla rekonstruována a je tudíž nepřístupná. Zahrada a okolní kompoziční prvky jsou v poměrně dobrém stavu. Linie (L1) je zřetelná již od hranice zámeckého areálu. Na tuto linii navazuje 2 km dlouhá Valdštejská alej (a1), která je velmi zachovalá. Linie (L2) není na první pohled znatelná, jelikož prochází zastavěným územím. Na ni navazující alej (a2) není sice již původní, ale je zde vysázena nová jednostranná alej směřující ke kostelu, jehož střecha je viditelná již od počátku aleje a je tedy zřetelná cílená kompozice. Alej (a3) se sice jasně nevztahuje k areálu zámku, je však také dbáno o její uchování a je vysázena alej nová. Linie (L3) prochází taktéž z počátku urbanizovaným územím a není zde zřetelná žádná zachovalost dřívější aleje a komunikace

Kategorizace komponované krajiny dle zachování

■ KATEGORIE 2 – KRAJINNÁ KOMPOZICE ČÁSTEČNĚ ZACHOVANÁ

Mapové podklady archivní

Ortofotomapa a vyznačená kompozice na ZM

Fotodokumentace

26. ZÁKUPY

Základní informace

Kraj:	Liberecký	Obec:	Zákupy
Okres:	Česká Lípa	Katastrální území:	Zákupy
ORP:	Česká Lípa		

Charakteristika a zařazení dle ZF MENDELU

Typ: kombinovaná

Centrální prvek: zámek

Hodnocení: 1C / 2D

Památková péče v území

V území se nachází množství památkově chráněných objektů, jako jsou domy či prvky drobné sakrální architektury.

Most se sochami (1000128430) / Most se sochami a s křížem (1000143284)

Kostel sv. Fabiána a Šebestiána (1000159437)

Areál zámku č. p. 1 (1000140991)

Identifikované znaky, objekty a jejich soubory

Areál panského dvora se zámek, linie vedoucí k významným prvkům v sídle.

Popis dominantních prvků

Zámek Zákupy stojí na místě původně gotické tvrzi, o níž jsou první zmínky již z roku 1383. Na začátku 16. stol. byla zahájena rozsáhlá přestavba v renesanční zámek. Původně byly vystavěny pouze dvě křídla a v průběhu let byla dostavěna zbylá dvě. Tento půdorys je znatelný na mapách stabilního katastru.

Popis kompozice

Centrálním prvkem kompozice je budova zámku, od níž na východ vede linie (L1) vedoucí ke kostelu sv. Františka z Assisi. Linie (L2) směřuje od zámku na západ k dnešnímu sídlu Polesí. Poslední linie (L3) směřuje na jih k náměstí. Od zámku na jihozápad se rozkládají rozsáhlé zahrady.

Hodnocená stavu krajinné kompozice

Centrální prvek kompozice, tedy budova zámku v Zákupích je udržována v dobrém stavu a je veřejně přístupná. K areálu spadá upravovaná zahrada a poměrně rozsáhlý park, který je udržovaný. Linie (L2) která vedle této oblasti prochází však není přes budovy a vzrostlé stromy zřetelná. Linie (L1) směřující ke kostelu (s1) je pravděpodobně znatelná přímo z oken budovy zámku. Z prostor před zámek je přes vzrostlé stromy lehce viditelný pouze vršek štítu kostela. Linie (L3) směřující k náměstí je zřetelná na první pohled, kde je v ose viditelný morový sloup a silueta v pozadí se nacházejícího kostela.

Kategorizace komponované krajiny dle zachování

KATEGORIE 2 – KRAJINNÁ KOMPOZICE ČÁSTEČNĚ ZACHOVANÁ

Mapové podklady archivní

Ortofotomapa a vyznačená kompozice na ZM

Fotodokumentace

27. ZDISLAVA

Základní informace

Kraj:	Liberecký	Obec:	Zdislava
Okres:	Liberec	Katastrální území:	Zdislava
ORP:	Liberec		

Charakteristika a zařazení dle ZF MENDELU

Typ: profánní

Centrální prvek: dvůr

Hodnocení: 1B /1A

Památková péče v území

Boží muka (1000138226)

Socha sv. Jana Nepomuckého (1000127538)

Smírčí kříž (1000127903)

Sloup se sochou Panny Marie (1000140045)

Kostel sv. Jana Křtitele (1000124796)

Identifikované znaky, objekty a jejich soubory

Panský dvůr, kostel sv. Jana Křtitele a aleje vedoucí od panského dvora

Popis dominantních prvků

Dominantním prvkem je panský dvůr s myslivnou, který se nachází v jižní části obce. Areál je tvořen třemi budovami, které jsou viditelné na mapách stabilního katastru.

Popis kompozice

Centrálním prvkem kompozice je dvůr, od něhož na východ vede alej (a1) a směrem na jih alej (a2), ani jedna z nich neměla jasně daný prvek, ke kterému směřovala. Do kompozice také zapadá kostel sv. Jana Křtitele, který se nachází naproti dvoru, směrem na západ.

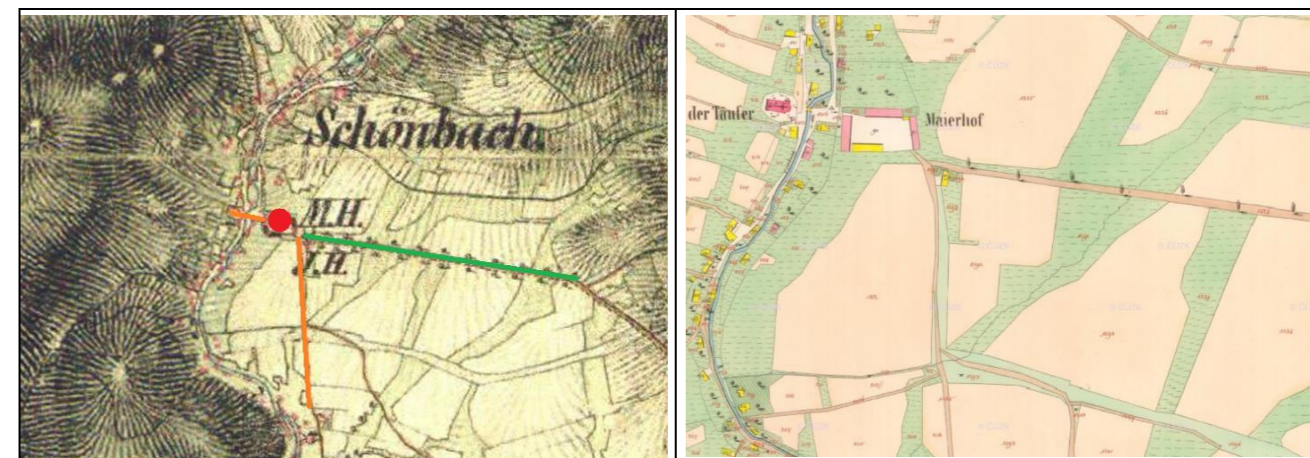
Hodnocení stavu krajinné kompozice

Centrální prvek kompozice, bývalý panský dvůr (B1) není v příliš dobrém stavu. V současné době není objekt využíván a veškeré jeho části chátrají. Ze severního křídla dvora zbyly už pouze ruiny. Linie (L1) vedoucí ke kostelu (s1) je velmi krátká a z dnešního stavu nelze usuzovat, zda zde bylo nějaké konkrétní propojení. Alej (a1) je poměrně dochovaná, ale především je snaha o její obnovu, jelikož po jedné straně jsou vysázeny dřeviny nové. Z map a obrázku popsána alej (a2) je pravděpodobně pozůstatek plužiny.

Kategorizace komponované krajiny dle zachování

■ KATEGORIE 3 – KRAJINNÁ KOMPOZICE POŠKOZENÁ

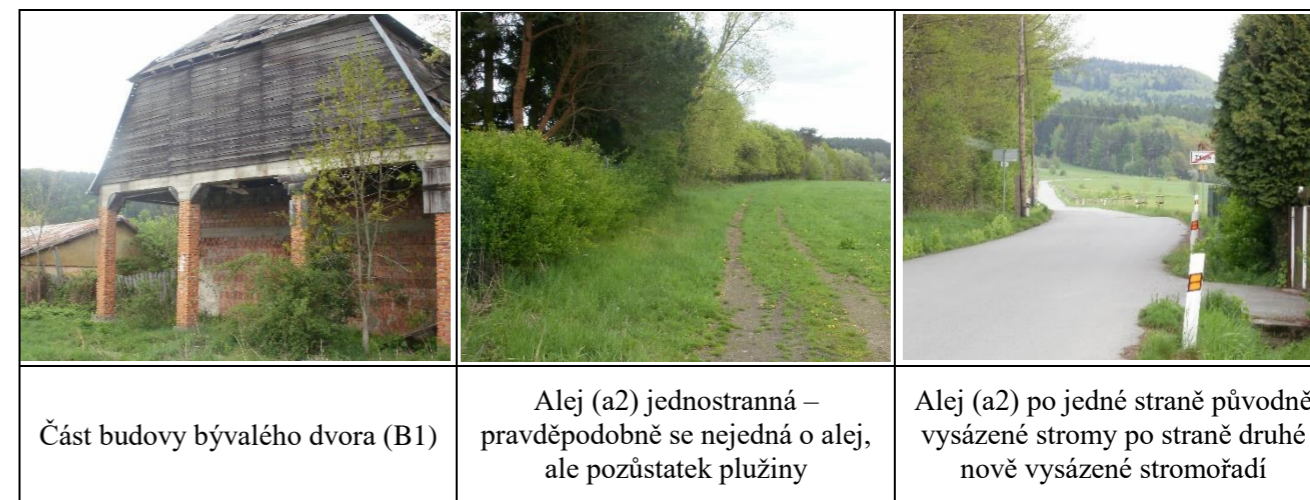
Mapové podklady archivní

Ortofotomapa a vyznačená kompozice na ZM

Fotodokumentace

6 Výsledky

V rámci této kapitoly jsou vyhodnoceny výsledky samotné studie dle vytipovaných potenciálně komponovaných krajin v Libereckém kraji. Největší množství těchto oblastí, jak již bylo zřetelné na začátku studie, se nachází na území okresu Česká Lípa, nejméně pak v okrese Semily, kde byla vytipována pouze jedna krajina. Velký vliv na tvorbu kompozic měl samotný reliéf a přírodní podmínky jednotlivých oblastí. Téměř celý okres Česká Lípa se nachází v tomto směru v poměrně příznivých podmínkách tvorby komponovaných krajin, zatímco severní a severovýchodní část kraje, kam z velké většiny spadají zbylé tři okresy, tedy Liberec, Jablonec nad Nisou a Semily se nacházejí v kopcovitých a zalesněných oblastech, které byly k osidlování nepříznivé.

Tato studie však není jednoznačná a dle mého názoru se například konkrétně v okrese Semily nenachází pouze jedna potenciálně komponovaná krajina. Touto problematikou se však budu podrobněji zabývat v následující kapitole.

Výsledné hodnocení bylo nastaveno tak, aby byly obsaženy veškeré kategorie. Které byly definovány. Byl tedy hodnocen současný stav jednotlivých kompozičních prvků. Rozhodujícím faktorem byl nicméně pocitový dojem z kompozice při jejím osobním navštívení.

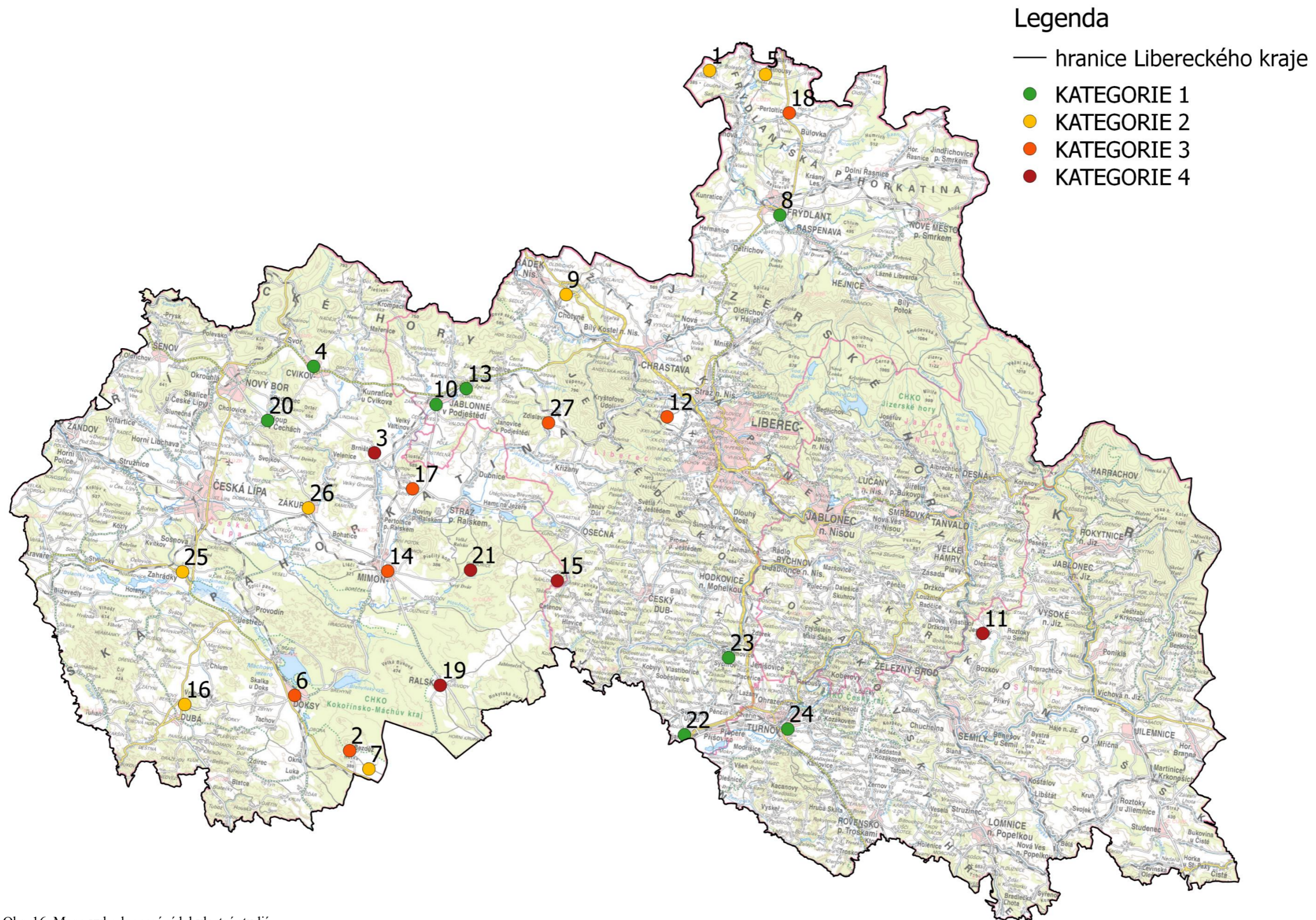
Nejvíce bylo vyhodnoceno kompozic, kde byl centrálním prvkem panský dvůr (10x). Dále byly ve velkém množství zastoupené kompozice, kde byla centrálním prvkem pouze budova zámku (7x) a se stejným počtem byla také vyhodnocena kompozice, kde se vedle sebe nacházel areál zámku a v blízkosti samostatný areál dvora (7x). Hodnoceny byly dvě kompozice tvořené křížovou cestou, kde byla centrálním prvkem stanovená kaple (2x) a jedna kompozice s jiným, avšak výrazným kompozičním prvkem či uspořádáním.

Tab. č. 3. vyhodnocení jednotlivých krajin

Č.	Sídlo	Centrální prvek dle výchozí studie	Centrální prvek	Kategorie
1.	Andělka	Dvůr	Dvůr	 KATEGORIE 2
2.	Bezděz	Kaple	Kaple	 KATEGORIE 3
3.	Brniště	Dvůr	Dvůr	 KATEGORIE 4
4.	Cvikov	Kaple	Kaple	 KATEGORIE 1
5.	Černousy	Dvůr	Zámek	 KATEGORIE 2
6.	Doksy	Kaple	Zámek / dvůr	 KATEGORIE 3
7.	Dvůr u Bezdězu	Dvůr	Dvůr	 KATEGORIE 2
8.	Frýdlant	Zámek	Zámek	 KATEGORIE 1
9.	Grabštejn	Zámek	Zámek / dvůr	 KATEGORIE 2
10.	Jablonné v Podještědí	Zámek	Zámek	 KATEGORIE 1
11.	Jesenný	Zámek	Zámek	 KATEGORIE 4
12.	Karlov pod Ještědem	Dvůr	Dvůr	 KATEGORIE 2
13.	Lemberk	Zámek	Zámek	 KATEGORIE 1
14.	Mimoň	Zámek	Zámek / dvůr	 KATEGORIE 3
15.	Náhlov	Dvůr	Dvůr	 KATEGORIE 4
16.	Nový Berštejn	Zámek	Zámek / dvůr	 KATEGORIE 2
17.	Nový Luhov	Dvůr	Dvůr	 KATEGORIE 3
18.	Pertoltice	Kaple	Dvůr	 KATEGORIE 3
19.	Ralsko	Dvůr	Dvůr	 KATEGORIE 4
20.	Sloup v Čechách	Zámek	Zámek / dvůr	 KATEGORIE 1
21.	Svébořice	Dvůr	Dvůr	 KATEGORIE 4
22.	Svijany	Zámek	Zámek	 KATEGORIE 1
23.	Sychrov	Zámek	Zámek / dvůr	 KATEGORIE 1
24.	Turnov	Jiné	Náměstí + kostely	 KATEGORIE 1
25.	Zahrádky	Zámek	Zámek / dvůr	 KATEGORIE 2
26.	Zákupy	Zámek	Zámek	 KATEGORIE 2
27.	Zdislava	Dvůr	Dvůr	 KATEGORIE 3

VYHODNOCENÍ POTENCIÁLNĚ KOMPOVANÝCH KRAJIN LIBERECKÉHO KRAJE

Obr. 16. Mapa vyhodnocení sídel vlastní studií
Zdroj: mapa vytvořena v programu QGIS, 2019, mapové podklady Atelier T-plan, s. r. o. – ÚAP Liberecký kraj

7 Diskuse

Jelikož jsou takovéto studie prováděny převážně „okometricky“ nad jednotlivými typy map, jsou dle mého názoru poměrně subjektivní a citově zabarvené podle vnímání osoby, která studii provádí. Výsledky jednotlivých studií se tudíž mohou lišit.

Již při ověřování výsledků studie, ze které jsem vycházela, jsem narazila na některé oblasti, které by se dle mého názoru daly také řadit mezi komponované krajiny. U některých krajin, které byly naopak již vymezeny, mi nepřipadala daná kompozice výrazná, nebo v některých případech jasná a je tedy možné, že v některých územích byla mnou hodnocena jiná kompozice, než byla stanovena v rámci předchozí studie.

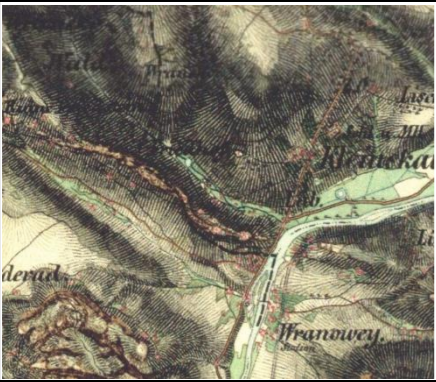

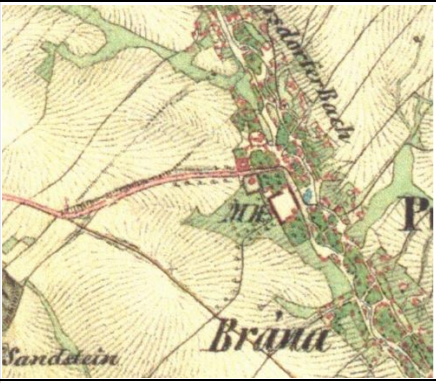
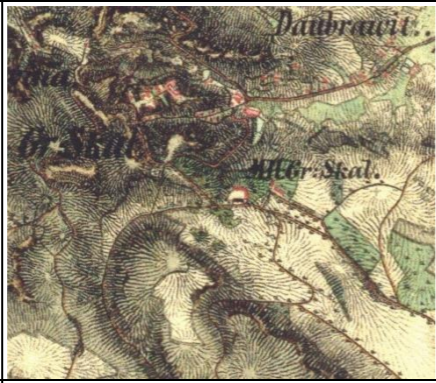

Dále je tedy uvedeno několik dalších oblastí, které by se také daly uvažovat jako komponované krajiny coby ukázka, že uváděná studie není úplná.

Nepřesnost a nejasnost takovýchto studií je dána také tím, že ze samotného zkoumání map nemusí být vždy zřetelné pohledové osy, které mají často velký význam. Důležité je podotknout, že se nemusí vždy jednat pouze o osy spojující prvky vytvořené člověkem, ale často mohou být cílovým prvkem přírodní prvky, jako jsou vrcholky hor či kopců, nebo skalní města, která tvoří sama o sobě zajímavou kompozici. Z této oblasti lze uvést příklad Maloskalska, které je také zaznamenáno v níže vtipovaných oblastech. V této oblasti se nachází budova zámku Malá Skála, od kterého vedly severně i jižně aleje, které nasvědčují cílené kompozici. Nalezneme zde také dnes již pozůstatky skalního hradu Vranov s letohrádkem z 19. století odkud je krásný výhled na Suché skály. Do této kategorie se dá také řadit Zámek Hrubá Skála, součást skalního města, na které jsou odtud také krásné výhledy. Tudíž se dle mého názoru dají do cílené krajinné kompozice řadit i tyto areály, i přes nevýrazné liniové výsadby v krajině a jiné na první pohled znatelné prvky vytvořené člověkem. Samotné areály hradů či zámků jsou člověkem vytvořeny a proč tedy za cílenou kompozici nepovažovat pouze samotné místo výstavby, které nabízí již přírodou vytvořené kompozice.

		
Stanné – část obce Blíževedly (okres Česká Lípa) – centrálním prvkem panský dvůr	Horní Libchava (okres Česká Lípa) – centrálním prvkem zámek Horní Libchava	Velký Valtinov (okres Česká Lípa) – centrálním prvkem dnes zřícenina zámku Velký Valtinov
		
Oldřichov na Hranicích (okres Liberec) – centrálním prvkem panský dvůr	Arnoltice (okres Liberec) – centrálním prvkem bývalý panský dvůr	Krásný Les (Okres Liberec) – centrálním prvkem bývalý panský dvůr
		
Nové Město pod Smrkem (Okres Liberec) – centrálním prvkem samotné centrum města c s pravoúhlou uliční sítí a panský dvůr severozápadně od města	Jílové (okres Liberec) – centrálním prvkem bývalý panský dvůr u něhož stávala kaple Anděla Strážce	Hrádek nad Nisou (okres Liberec) – centrálním prvkem bývalý panský dvůr

VYHODNOCENÍ POTENCIÁLNĚ KOMPOVANÝCH KRAJIN LIBERECKÉHO KRAJE

		
Malá Skála (okres Jablonec nad Nisou) – centrálním prvkem zámek Malá Skála	Návarov, část obce Zlatá Olešnice (okres Jablonec nad Nisou) – centrálním prvkem zámek Návarov – nedaleko také dnes zřícenina hradu Návarov	Hrubý Rohozec (okres Semily) centrálním prvkem zámek Hrubý Rohozec – výrazné propojení severním směrem s Novým Rohozcem
		
Nový Rohozec (okres Semily) výrazně propojen alejemi s areálem zámku Hrubého Rohozce – centrálním prvkem Zámek Malý Rohozec propojený směrem na sever s areálem panského dvora Červený Dvůr	Valdštejsko, Kyselovsko, Hořensko (okres Semily) – panské dvory v jedné linii okolo centrální komunikace – nejrozsáhlejší areál panského dvora Valdštejsko	Sekerovy Loučky (okres Semily) – centrálním prvkem areál panského dvora
		
Horní Branná (okres Semily) – centrálním prvkem areál panského dvora – dnes Zámek Horní Branná	Hrubá Skála (okres Semily) – centrálním prvkem vyznačeným v mapě – bývalý panský dvůr	Borčice (okres Semily) – centrálním prvkem bývalý panský dvůr

I přes to, že plížiny nepatří mezi komponované krajiny, tvoří významnou historickou strukturu v krajině vyznačující působení člověka. V některých oblastech utvářejí krajinu i v dnešní době. Po scelování pozemků se plížiny v krajině vyskytují pouze v malém množství. Na obrázcích je uvedeno několik příkladů s dochovanou historickou plůžinou.

	
Zachovalé plůžiny v západní části okresu Česká Lípa	Zbytky dochované plůžiny jihozápadně od Frýdlantu okres Liberec
	
Pozůstatky plůžiny jižně od Jablonce nad Nisou okres Jablonec nad Nisou	Dochované plůžiny na území okresu Semily

Plůžiny jsou nejvíce zachovány na území okresu Semily, v němž jsou patrné téměř na celém území okresu mimo západní část v okolí města Turnov. Poměrně dochované jsou také na území okresu Česká Lípa, na rozdíl od okresu Jablonec nad Nisou a Liberec, kde se téměř nenacházejí.

8 Závěr

Jelikož není pro studium komponovaných krajín striktně daná metodika, která by přesně určovala kompoziční prvky, jejich míru dochovalosti a další kritéria podle kterých by byly řazeny krajiny do jednotlivých kategorií, je tedy jejich studium a hodnocení poměrně obtížné. Především z toho důvodu, že každý, kdo se takovouto studií zabývá, má osobitý pohled na věc a jednotlivým prvkům v dané kompozici může přiřadit rozdílnou váhu a důležitost. Tato nejednotnost a individualita byla prokázána i v rámci této práce, kde nejenomže byly v některých případech vyhodnoceny rozdílné centrální prvky kompozice, ale byly vytipovány i další oblasti, které by bylo možné mezi komponované krajiny zařadit. V rámci této studie bylo vyhodnoceno několik dalších krajín, které by mohly být řazeny mezi komponované krajiny, avšak ani v tomto případě se nejedná o kompletní soupis komponovaných krajín Libereckého kraje a studie které budou prováděny v budoucnu mohou některé zde vyhodnocené výsledky vyvrátit, nebo naopak přidat další nové oblasti, které zde nejsou zmiňovány.

Zdroje

Literární zdroje

- *Potenciální krajinné kompozice na mapách II. a III. vojenského mapování: Průvodní zpráva k výsledku.* Lednice, 2016. Projekt IGA ZF MENDELU. Mendelova univerzita v Brně. Vedoucí práce Ing. Markéta Flekalová, Ph. D.
- *Potenciální krajinné kompozice na mapách II. a III. vojenského mapování: Mapové výstupy.* Lednice, 2016. Projekt IGA ZF MENDELU. Mendelova univerzita v Brně. Vedoucí práce Ing. Markéta Flekalová, Ph. D.
- LÖW, Jiří a Igor MÍCHAL. *Krajinný ráz.* Kostelec nad Černými lesy: Lesnická práce, 2003. ISBN 80-863-8627-9.
- Ochrana kulturní krajiny formou ochrany krajinného rázu. *Člověk, stavba a územní plánování: sborník ke kolokviu.* Praha: Fakulta stavební ČVUT v Praze, katedra urbanismu a územního plánování, 2009, s. 109-118. ISBN 978-80-01-04293-9. ISSN 2336-7687.
- *Kulturní krajina, její hodnota a ochrana: Krajina a kulturní krajina.* Praha, 2018. ČVUT v Praze, Fakulta stavební, Katedra urbanismu a územního plánování. Vedoucí práce Doc. Ing. arch. ThLic. Jiří Kupka, PhD.
- JELÍNKOVÁ, Kateřina. *Vývoj kartografie z pohledu českých kartografů.* České Budějovice, 2015. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zemědělská fakulta. Vedoucí práce Ing. Magdalena Maršíková.
- VICHROVÁ, Martina. *Katalog objektů II. vojenského mapování (Františkova).* Západočeská univerzita v Plzni, 2009.
- KUČA, Karel a Věra KUČOVÁ. Krajinné památkové zóny - území s kulturně - historickými hodnotami. *Ochrana Přírody: Péče o přírodu a krajinu.* 2016, **9**(4), 10-11.
- VOREL, Ivan a Jiří KUPKA. *Krajinný ráz: identifikace a hodnocení.* ČVUT v Praze: Nakladatelství ČVUT, 2011. ISBN 978-80-01-04766-8.
- JECH, Karel, ed. *Kulturní krajina, aneb, Proč ji chránit?: téma pro 21. století.* Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2000. ISBN 80-721-2134-0.
- KUPKA, Jiří. *Krajiny kulturní a historické: vliv hodnot kulturní a historické charakteristiky na krajinný ráz naší krajiny.* Praha: České vysoké učení technické v Praze, 2010. ISBN 978-80-01-04653-1.
- ŠTRÉBLOVÁ HRONOVSKÁ, Kateřina a Jiří KUPKA, ed. *Ochrana kulturní krajiny: hledání cílů, možností a pravidel.* V Praze: České vysoké učení technické, 2013. ISBN 978-80-01-05391-1.
- ŠTRÉBLOVÁ HRONOVSKÁ, Kateřina, Jiří KUPKA a Ivan VOREL, ed. *Osobitost kulturní krajiny: od rozpoznání k ochraně.* V Praze: České vysoké učení technické, 2014. ISBN 978-80-01-05607-3.
- KUČOVÁ, Věra, Lenka STROBLOVÁ a Martin WEBER. Ochrana a péče o historickou kulturní krajinu v České republice prostřednictvím institutu krajinných památkových zón (SWOT analýza). *Zprávy památkové péče.* 2013, **73**(4), 340-346.
- KUČOVÁ, Věra. Kulturní krajina a krajinné památkové zóny v České republice v kontextu světového kulturního a přírodního dědictví. *Zprávy památkové péče.* 2008, **68**(4), 295-301.
- *Kulturní historická krajina a výstavba - některé problémy zachování kulturních hodnot v krajinných památkových zónách.* FSv ČVUT Praha, 2015.
- LÖW, Jiří a Jaroslav NOVÁK. Typologické členění krajin České republiky. *Urbanismus a územní plánování.* 2008, **11**(6), 19-23.
- *Územně analytické podklady Libereckého kraje: Podklady pro rozbor udržitelného rozvoje území.* Liberec, 2017.
- TRPÁKOVÁ, Lenka. *Metodika identifikace komponovaných krajin.* V Brně: Mendelova univerzita, 2014. ISBN 978-80-7375-997-1.
- FLEKALOVÁ, Markéta. *Komponované krajiny.* Brno: Mendelova univerzita, 2011. ISBN 978-80-7375-536-2.
- SKLENIČKA, Petr. *Základy krajinného plánování.* Vyd. 2. Praha: Naděžda Skleničková, 2003. ISBN 80-903-2061-9.

- KUČA, Karel, Věra KUČOVÁ, Alena SALAŠOVÁ, Ivan VOREL a Martin WEBER. *Krajinné památkové zóny České republiky*. Praha: Národní památkový ústav, 2015. ISBN 978-80-7480-045-0.
- ŽÍŽKA, Jan. *Hospodářské dvory bývalých panství v Čechách*. Praha: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště středních Čech v Praze, 2016. ISBN 978-80-86516-85-1.

Internetové zdroje

MAPOVÉ PODKLADY

- Mapy.cz [online]. 2nd Military Survey, Austrian State Archive, 2019 [cit. 2019-05-15]. Dostupné z: <https://mapy.cz/19stoleti?x=14.9125004&y=50.4135017&z=11>
- *LABORATOŘ GEOINFORMATIKY: II. vojenské mapování - Františkovo* [online]. Ústí nad Labem: Laboratoř geoinformatiky Fakulta životního prostředí Univerzity J.E.Purkyně, 2017 [cit. 2019-05-15]. Dostupné z: http://oldmaps.geolab.cz/map_region.pl?lang=cs&map_root=2vm&map_region=ce
- *ÚSTŘEDNÍ ARCHIV ZEMĚMĚŘIČSTVÍ A KATASTRU* [online]. Praha 8: ČUZK, 2019 [cit. 2019-05-20]. Dostupné z: <https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/pohledy/archiv.html#>

OSTATNÍ

- **(URL1):** *LABORATOŘ GEOINFORMATIKY: I. vojenské mapování - josefské* [online]. Ústí nad Labem: Laboratoř geoinformatiky Fakulta životního prostředí Univerzity J.E.Purkyně, 2017 [cit. 2019-05-15]. Dostupné z: http://oldmaps.geolab.cz/map_root.pl?lang=cs&map_root=1vm
- **(URL2):** *LABORATOŘ GEOINFORMATIKY: II. vojenské mapování - Františkovo* [online]. Ústí nad Labem: Laboratoř geoinformatiky Fakulta životního prostředí Univerzity J.E.Purkyně, 2017 [cit. 2019-05-15]. Dostupné z: http://oldmaps.geolab.cz/map_region.pl?lang=cs&map_root=2vm&map_region=ce
- **(URL3):** *LABORATOŘ GEOINFORMATIKY: III. vojenské mapování -Františko- josefské* [online]. Ústí nad Labem: Laboratoř geoinformatiky Fakulta životního prostředí Univerzity J.E.Purkyně, 2017 [cit. 2019-05-15]. Dostupné z: http://oldmaps.geolab.cz/map_root.pl?lang=cs&map_root=3vm

- **(URL4)** Ortofoto České republiky - úvod. *Ortofoto České republiky - úvod* [online]. Praha: Geoportál ČUZK, 2017 [cit. 2019-05-20]. Dostupné z: [https://geoportal.cuzk.cz/\(S\(gawhfikvjbh2cvuj2zdqwpwt\)\)/Default.aspx?mode=TextMeta&text=ortofoto_info&side=ortofoto](https://geoportal.cuzk.cz/(S(gawhfikvjbh2cvuj2zdqwpwt))/Default.aspx?mode=TextMeta&text=ortofoto_info&side=ortofoto)
- **(URL5)** ORTOFOTOMAPA.CZ: Letecké snímky od historie po současnost. *ORTOFOTOMAPA.CZ: Letecké snímky od historie po současnost* [online]. Praha: Hrdlička, 2013 [cit. 2019-05-20]. Dostupné z: <http://www.ortofotomapa.cz/>
- Národní památkový ústav: Kulturní krajina. *Národní památkový ústav* [online]. Praha: MagicSeven, 2011 [cit. 2019-05-20]. Dostupné z: <http://previous.npu.cz/krusnohori/kulturni-krajina/>
- Hradycy.cz: Hradycy a zámky nejen na území České republiky [online]. Praha 10: Hradycy.cz (Jiří Čížek), 2019 [cit. 2019-05-15]. Dostupné z: <https://www.hradycy.cz/>
- PAMÁTKOVÉHO KATALOGU ČESKÉ REPUBLIKY: NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV: PAMÁTKOVÝ KATALOG [online]. Brno: PORTA, 2015 [cit. 2019-05-15]. Dostupné z: <https://www.pamatkovykatalog.cz/>
- Liberecký kraj: Přírodní poměry. *Liberecký kraj: Přírodní poměry* [online]. Liberec: webnode, 2015 [cit. 2019-05-20]. Dostupné z: <https://libereckykraj2015.webnode.cz/nas-tym/>
- *Mistopisy. cz: Mistopisný průvodce* [online]. Valašské Meziříčí: WANET, 2019 [cit. 2019-05-20]. Dostupné z: <https://www.mistopisy.cz/>

ZDROJE OBRÁZKŮ V RÁMCI SÍDLA RALSKO A SVĚBOŘICE

Ralsko

- Pozůstatky sídla Kupský dvůr: Mapy.cz [online]. 2nd Military Survey, Austrian State Archive, 2019 [cit. 2019-05-15]. Dostupné z: <https://mapy.cz/19stoleti?x=14.9125004&y=50.4135017&z=11>, autor neznámý snímek z 5. 7. 2018
- Ortofotosnímek: Mapy.cz [online]. 2nd Military Survey, Austrian State Archive, 2019 [cit. 2019-05-15]. Dostupné z: <https://mapy.cz/19stoleti?x=14.9125004&y=50.4135017&z=11>

- Alej vedoucí od sídla Kuřívody:
Mapy.cz [online]. 2nd Military Survey, Austrian State Archive, 2019 [cit. 2019-05-15]. Dostupné z: <https://mapy.cz/19stoleti?x=14.9125004&y=50.4135017&z=11>

Svébořice

- Ruiny bývalé obce Svébořice:
Mapy.cz [online]. 2nd Military Survey, Austrian State Archive, 2019 [cit. 2019-05-15]. Dostupné z: <https://mapy.cz/19stoleti?x=14.9125004&y=50.4135017&z=11>, autor: Stanislav DuAjek (pořízeno 30. 3. 2017)
- Pozůstatky zemědělského dvora Ostrov:
Mapy.cz [online]. 2nd Military Survey, Austrian State Archive, 2019 [cit. 2019-05-15]. Dostupné z: <https://mapy.cz/19stoleti?x=14.9125004&y=50.4135017&z=11>, autor: Mammut A Spol (pořízeno 4. 4. 2019)
- Pozůstatky dvora a část aleje:
Mapy.cz [online]. 2nd Military Survey, Austrian State Archive, 2019 [cit. 2019-05-15]. Dostupné z: <https://mapy.cz/19stoleti?x=14.9125004&y=50.4135017&z=11>, autor: Pavel Zerak (pořízeno 2. 9. 2013)

Legislativní materiály

- Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví, 1972, In: Sbírka zákonů 159/1991 Sb., Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví
- Florentská charta – Charta o historických zahradách, 1982
- Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy (1985), In: Sbírka mezinárodních smluv 73/2000
- Zákon č. 20/1987 Sb., Zákon České národní rady o státní památkové péči (o státní památkové péči)
- Zákon č. 114/1992 Sb., Zákon České národní rady o ochraně přírody a krajiny (o ochraně přírody a krajiny)
- Evropská úmluva o krajině, 2000, In: Sbírka mezinárodních smluv 13/2005